

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΠΑΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΙΣΠΑΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της Δέσποινας Δρακάκη

Οι συμφράσεις
και η απόδοσή τους στα Ελληνικά
στο μυθιστόρημα του Ρομπέρτο Αρλτ *Viaje terrible*.

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: Αγγελική Αλεξοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
Ανθή Παπαγεωργίου, Καθηγήτρια
Susana Lugo-Mirón, Επίκουρη Καθηγήτρια

ΑΘΗΝΑ
Σεπτέμβριος 2020

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάση επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία μου και κατά συνέπεια αποτυχία απόκτησης του Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δε μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Όνομα και Επώνυμο Συγγραφέα:

Δέσποινα Δρακάκη

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

21/09/2020

Ευχαριστίες

Για να είστε σε θέση αυτή τη στιγμή να διαβάζετε τις σελίδες αυτές, σημαίνει ότι η περιπέτεια που ξεκίνησε περίπου ενάμιση χρόνο πριν, έφτασε στο τέλος της και... «Έζησαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα».

Στο ταξίδι αυτό, μέσα σε συγκυρίες ολοένα και δυσκολότερες καθώς ο διάπλους συνεχιζόταν, επισκέφθηκα κόσμους και νησίδες γνώσης, γνωστούς ή άγνωστους ως τότε. Η πρόσβαση δεν ήταν πάντα εύκολη, ύφαλοι εμφανίζονταν απαιτώντας τον επανασχεδιασμό της πορείας πλεύσης και αρκετοί ήταν οι γρίφοι που έχρηζαν αποκρυπτογράφησης. Η λύση της ιστορίας πιθανώς να μην είχε την αίσια ετούτη έκβαση και να παρέμενε στη σφαίρα του ιδεατού χωρίς την βοήθεια ορισμένων ανθρώπων, οι οποίοι προσφέροντας έμπρακτα τη βοήθειά τους, με συμβουλές, ενθάρρυνση ή προσωπική προσπάθεια, υπήρξαν άξιοι συνταξιδιώτες.

Ιδιαίτερη μνεία στο κομμάτι των ευχαριστιών αξίζει, αναμφίβολα, στην επιβλέπουσα Αγγελική Αλεξοπούλου για τον χρόνο που αφιέρωσε και τον κόπο που κατέβαλε. Χωρίς να παραμένει στον άκαμπτο ρόλο του εξ αποστάσεως κριτή αλλά εμπλεκόμενη ενεργά στη διαδικασία, συνετέλεσε καθοριστικά στην ολοκλήρωση της εργασίας παρέχοντας κατάλληλες συμβουλές και λύσεις κάθε φορά που χρειαζόταν.

Τέλος, ένα ακόμα «ευχαριστώ» οφείλω στους φύλακες άγγελούς μου, τους ανθρώπους εκείνους που με έμμεσο αλλά καθοριστικό τρόπο συνέβαλαν τα μέγιστα, παρέχοντας ανιδιοτελώς την ηθική τους υποστήριξη (και την υλική ενδεχομένως) επιδεικνύοντας υπομονή, και δεν είναι άλλοι από τους γονείς, τον αδερφό, τον σύντροφό μου και τη μικρή μου, νέα προσθήκη του τελευταίου οκταμήνου, αλλά και τους φίλους μου. Γιάννη, Πόπη, Κώστα, Πολύκαρπε, Ιόλη, Νερίνα, Έφη, Εύη, σας ευχαριστώ ειλικρινά όλους, όσους ανέφερα και όσους εκ παραδρομής παρέλειψα.

Ας πιάσουμε όμως από την αρχή τον χάρτη της ιστορία μας...

Περιεχόμενα

Περίληψη	5
1. Εισαγωγή.....	8
1.1. Δομή της εργασίας	10
2. Εν αρχή ην η θεωρία.....	12
2.1. Φρασεολογία.....	12
2.2. Κριτήρια ταξινόμησης φρασεολογικών μονάδων/φρασεολογισμών	15
2.3. Μοντέλα ταξινόμησης φρασεολογικών μονάδων/φρασεολογισμών	18
2.4. Τι είναι colocación;	22
2.5. Τα μέρη και τα είδη της σύμφρασης.....	31
2.6. Η έννοια της σύμφρασης στα Ελληνικά.....	34
3. Συμφράσεις και μετάφραση	37
4. Μεθοδολογία.....	40
5. Ανάλυση και παρατηρήσεις.....	42
5.1. Μια γενική εικόνα των δεδομένων.....	42
5.2. Συμφράσεις ανά κατηγορία	46
5.2.1. Ρήμα + Ουσιαστικό (ΡΟ): η πολυπληθέστερη.....	46
5.2.2. Ουσιαστικό + Επίθετο (ΟΕπιθ) ή Επίθετο + Ουσιαστικό (ΕπιθΟ): Οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος;	47
5.2.3. Ουσιαστικό + Πρόθεση + Ουσιαστικό (ΟΠΟ).....	49
5.2.4. Ρήμα + Πρόθεση + Ουσιαστικό (ΡΠΟ).....	51
5.2.5. Ρήμα + Επίθετο (ΡΕπιθ)	53
5.2.6. Ρήμα + Επίρρημα (ΡΕπιρ).....	55
5.2.7. Όταν τα πράγματα γίνονται σύνθετα	56
5.2.8. Ανακεφαλαίωση	58
6. Συμπεράσματα.....	68
Βιβλιογραφία.....	70
Παράρτημα 1 – Εξώφυλλα.....	78
Παράρτημα 2 - Μετάφραση.....	79
Παράρτημα 3 – Corpus συμφράσεων	110

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εντάσσεται στο πεδίο της Φρασεολογίας, του επιστημονικού κλάδου που ασχολείται με τις φρασεολογικές μονάδες. Αφού ανατρέξαμε σε διάφορους ορισμούς της έννοιας αυτής και των ειδών της, εστιάσαμε στις συμφράσεις που αποτελούν το αντικείμενο μελέτης μας.

Πιο συγκεκριμένα, μελετήθηκαν συγκριτικά συμφράσεις στα Ισπανικά και τα Ελληνικά που εντοπίστηκαν στο μυθιστόρημα του Ρομπέρτο Αρλτ *Viaje Terrible*, στο πρωτότυπο κείμενο και σε δύο μεταφράσεις του, μία εκδομένη και μία δική μας, ως έναυσμα για την ενασχόληση με το θέμα, προκειμένου να δημιουργηθούν δίγλωσσα εργαλεία χρήσιμα για τους μεταφραστές.

Δημιουργήσαμε ένα δίγλωσσο corpus συμφράσεων με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη διατήρησή τους ή όχι στο μετάφρασμα, τον τρόπο απόδοσής τους, τις αντιστοιχίες και τις ομοιότητες ή διαφορές ως προς την τυπολογία τους στις δύο γλώσσες.

Καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι οι περισσότερες κατηγορίες συμφράσεων [Ρήμα+Ουσιαστικό (ΡΟ), Ρήμα+Επίρρημα (ΡΕπιρ), Ρήμα+Επίθετο (ΡΕπιθ) και τις σύνθετες ή αλυσιδωτές συμφράσεις] αποδίδονται στα Ελληνικά με αντίστοιχο τρόπο. Εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση της κατηγορίας Ουσιαστικό+Πρόθεση+Ουσιαστικό (ΟΠΟ) καθώς στην Ελληνική γλώσσα δεν απαντάται ως κατηγορία ενώ στις συμφράσεις τύπου Ρήμα+Πρόθεση+Ουσιαστικό (ΡΠΟ) των Ισπανικών, οι αποδόσεις στα Ελληνικά δεν ακολουθούν οπωσδήποτε τον ίδιο τρόπο, αλλά υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία. Τέλος, παρατηρήσαμε ότι οι συμφράσεις του είδους Ουσιαστικό+Επίθετο (ΟΕπιθ) της Ισπανικής μεταφράζονται κατά κύριο λόγο

με Επίθετο+Ουσιαστικό (ΕπιθΟ) στα Ελληνικά όπου συνηθίζεται να προηγείται το επίθετο του ουσιαστικού.

El presente trabajo se inscribe en el campo de la Fraseología, el campo científico que se ocupa de las unidades fraseológicas o fraseologismos. Habiendo hecho referencia a varias definiciones de este concepto y de sus categorías, nos centramos en las colocaciones que son el tema central de nuestro estudio.

Más concretamente, fueron estudiadas comparativamente las colocaciones en español y en griego encontradas en la novela *Viaje Terrible* de Roberto Arlt en el texto original y en dos traducciones, una publicada y la nuestra, como detonante para abordar el tema, con el fin de crear herramientas bilingües útiles para los traductores.

Se creó un corpus bilingüe de colocaciones para comprobar si se conservan o no en la traducción, cómo se traducen cuando se traducen, cuáles son las similitudes y las diferencias en su tipología en los dos idiomas.

Llegamos a la conclusión de que la mayoría de las categorías de las colocaciones [Verbo+Sustantivo (VS), Verbo+Adverbio (VAdv) y colocaciones compuestas o concatenadas] se traducen en griego de manera similar. Una excepción es el caso de Sustantivo+Preposición+Sustantivo (SPS) ya que en el idioma griego no se encuentra como categoría mientras que para las colocaciones del tipo Verbo+Preposición+Sustantivo (VSP) del español, las traducciones al griego no necesariamente siguen el mismo camino sino que hay una gran diversidad. Finalmente, notamos que las

colocaciones del tipo Sustantivo+Adjetivo (SAdj) en español se traducen principalmente con Adjetivo+Sustantivo (AdjS) en griego donde suele ir precedido el adjetivo del sustantivo.

1. Εισαγωγή

Fraseología (Ισπανικά), Phraseology (Αγγλικά), Phraséologie (Γαλλικά), Phrasologie (Γερμανικά), Φρασεολογία (Ελληνικά): Ανεξάρτητη επιστήμη, κλάδος της Γλωσσολογίας, ό,τι κι αν έχει θεωρηθεί από τους μελετητές κατά περιόδους, η Φρασεολογία αποτελεί μια επιστημονική προσέγγιση της γλώσσας, που στο επίκεντρό της έχει ένα ευρύ φάσμα εκφράσεων, δηλαδή των λιγότερο ή περισσότερο σταθερών συνδυασμών λέξεων με δεδομένη σημασία. Η σημασία όμως των λέξεων σε κάθε φράση προκύπτει από τους τρόπους με τους οποίους συνδυάζονται, δεδομένου ότι εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την επιλογή που κάνουμε, τη σύνταξη και τη σειρά με την οποία τις τοποθετούμε. Ως εκ τούτου, πολλές φορές στη γλώσσα οι λέξεις αποκτούν διαφορετική σημασία μέσω του συνδυασμού τους, η οποία συνήθως διαφέρει από αυτή που έχουν όταν είναι αυθύπαρκτες. Με έναν τέτοιο ιδιαίτερο συνδυασμό λεξικών μονάδων, τις συμφράσεις (*colocaciones*)¹, θα ασχοληθούμε στην παρούσα πτυχιακή εργασία.

Στην Ισπανική, ο κλάδος της Φρασεολογίας και η μελέτη των συμφράσεων έχουν αναπτυχθεί εκτενώς· στην Ελληνική, οι σχετικές μελέτες είναι πολύ πιο περιορισμένες. Στην παρούσα εργασία, αφενός θα γίνει μία εισαγωγή στο γνωστικό αντικείμενο της Φρασεολογίας και αφετέρου μελέτη και ανάλυση του γλωσσικού φαινομένου των συμφράσεων στην ελληνική και την ισπανική γλώσσα με βάση το κείμενο του Αργεντίνου συγγραφέα Ρομπέρτο Αρλτ *Viaje terrible*, και δύο μεταφράσεις του στα Ελληνικά, μία δημοσιευμένη, από τις εκδόσεις Ροές, και μία δική μας απόπειρα.

¹ Θα εξηγήσουμε παρακάτω για ποιον λόγο καταλήξαμε στην επιλογή αυτής της απόδοσης του όρου στα Ελληνικά.

Στόχος μας είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη διατήρηση ή μη των συμφράσεων στο μετάφρασμα, η διερεύνηση της απόδοσής τους ή μη και σε τι βαθμό με αντίστοιχες της ελληνικής γλώσσας, καθώς και των ομοιοτήτων και διαφορών σε σχέση με την τυπολογία τους στις δύο γλώσσες - Ισπανική και Ελληνική - με σκοπό να εντοπιστούν οι τάσεις που παρατηρήθηκαν αλλά και κατά πόσο η ύπαρξή τους διευκόλυνε ή δυσχέρανε το έργο του μεταφραστή.

Αρχικά, κρίθηκε απαραίτητο να διασαφηνιστούν ορισμένοι από τους όρους που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα εργασία, καθώς για την ισπανική γλώσσα οι φρασεολογικές μονάδες είναι ένα αντικείμενο με το οποίο έχουν ασχοληθεί διεξοδικά πολλοί επιστήμονες, αφού η Φρασεολογία αποτελεί κλάδο εξαιρετικά ανεπτυγμένο στην εν λόγω γλώσσα.

Συνεπώς, χρειάστηκε να διερευνηθούν θέματα όπως: τι ακριβώς είναι η φρασεολογική μονάδα (*unidad fraseológica*) ως γλωσσική μονάδα καθώς στη σύγχρονη γλωσσολογία δεν υπάρχει ενιαία άποψη, πώς ορίζεται η έννοια σύμφραση (*colocación*) καθώς όχι μόνο υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάλογα με το πεδίο έρευνας, τη στόχευση και το πρίσμα υπό το οποίο εξετάζεται, αλλά και ως προς τα όρια μεταξύ και διαφόρων ειδών φρασεολογικών μονάδων που πολλές φορές είναι συγκεχυμένα και ασαφή. Επιπλέον, υπάρχει έλλειψη ταύτισης ως προς το ποιοι συνδυασμοί λέξεων μπορούν να χαρακτηριστούν ως συμφράσεις, με βάση τη μορφή αλλά και με βάση τη λειτουργία τους. Επιπροσθέτως, ένα ακόμα ζήτημα που προέκυψε ήταν η απόδοση αυτού καθαυτού του όρου *colocación* στα Ελληνικά καθώς στη βιβλιογραφία απαντάται πληθώρα όρων με τους οποίους διαφαίνεται να υπονοείται η ίδια έννοια.

Πιστεύουμε ότι με την παρούσα εργασία θα συμβάλουμε στη συγκριτική μελέτη των συμφράσεων μεταξύ ελληνικής και ισπανικής γλώσσας δίνοντας το έναυσμα για την ενασχόληση με το θέμα, για τη συγγραφή ειδικών λεξικών και τη δημιουργία ειδικών προγραμμάτων και δίγλωσσων βάσεων δεδομένων που θα μπορούσαν να αποτελέσουν χρήσιμο εργαλείο για τους μεταφραστές.

Είναι βέβαιο ότι με την εργασία αυτή δεν εξαντλούνται όλα τα ζητήματα που αφορούν τις συμφράσεις, καθώς αφενός το corpus μας είναι μεν αντιπροσωπευτικό αλλά εξαιρετικά μικρό και αφετέρου διότι κάθε επιμέρους επίπεδο ανάλυσης προσφέρει πληθώρα θεμάτων για ξεχωριστή και περαιτέρω μελέτη. Στην εργασία αυτή δίνεται ένα γενικό πλαίσιο, οι βασικές κατευθυντήριες γραμμές που μπορούν να οδηγήσουν σε περισσότερες και πιο ειδικές μελέτες σε ό,τι αφορά τις συμφράσεις.

1.1. Δομή της εργασίας

Το πρώτο κεφάλαιο εμπεριέχει μια γενική εισαγωγή στην εργασία όπως επίσης και την περιγραφή της δομής της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται η ανασκόπηση του θεωρητικού πλαισίου, στο οποίο βασίζεται η εν λόγω έρευνα, και επισημαίνονται οι γενικές αρχές που αφορούν το γνωστικό αντικείμενο της Φρασεολογίας, με αναφορές στην ιστορική εξέλιξή του. Στη συνέχεια, ακολουθεί σύντομη παρουσίαση της μελέτης των φρασεολογισμών, τόσο στην ελληνική όσο και την ισπανική γλώσσα, και προσδιορίζεται η φρασεολογική μονάδα ή φρασεολογισμός, που αποτελεί το αντικείμενο μελέτης της Φρασεολογίας, με αναφορές, μεταξύ άλλων, στους σύγχρονους ορισμούς της. Στη συνέχεια,

αναλύονται τα κριτήρια και τα μοντέλα ταξινόμησης των φρασεολογικών μονάδων κι έπειτα η προσοχή μας εστιάζεται σε μία από αυτές, στην σύμφραση (colocación) που αποτελεί το βασικό αντικείμενο της έρευνάς μας. Αφού γίνει μια ανασκόπηση της έννοιας αυτής ακολουθεί μία ενότητα όπου παρουσιάζονται οι κατηγορίες των colocaciones.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι δυσκολίες που ανακύπτουν κατά τη μετάφραση των συμφράσεων ενώ στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία που ακολουθήσαμε στη συλλογή και την επεξεργασία των δεδομένων μας για την παρούσα εργασία με κείμενο αναφοράς το μυθιστόρημα του Arlt και τις δύο μεταφράσεις του στην ελληνική γλώσσα ενώ καθορίζονται και οι στόχοι μας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται και αναλύονται ανά κατηγορία οι συμφράσεις, επισημαίνονται κοινοί τόποι αλλά και διαφορές μεταξύ Ελληνικών και Ισπανικών και μια σύντομη ανακεφαλαίωση ενώ στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο διατυπώνονται τα γενικότερα συμπεράσματα που αναφέρονται στα θέματα που μελετήθηκαν στο σύνολο της εργασίας.

Τέλος, ακολουθεί η βιβλιογραφία και τρία παραρτήματα στα οποία εμπεριέχονται τα εξώφυλλα των εκδομένων βιβλίων, ολόκληρη η δική μας μετάφραση του μυθιστορήματος του Arlt, καθώς επίσης και ένας πίνακας με τον πλήρη κατάλογο των συμφράσεων που εντοπίστηκαν και στις δύο γλώσσες, στο Ισπανικό πρωτότυπο και στις δύο μεταφράσεις στα Ελληνικά.

2. Εν αρχή ην η θεωρία

Στην ενότητα αυτή θα εξετάσουμε το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η εργασία, αρχικά τον ευρύτερο κλάδο, την Φρασεολογία, και στη συνέχεια θα επικεντρωθούμε σε πιο συγκεκριμένα ζητήματα, στις φρασεολογικές μονάδες (*unidades fraseológicas*) ή φρασεολογισμούς (*fraseologismos*) και ακόμα πιο συγκεκριμένα σε ένα είδος τους, την σύμφραση (*colocación*). Συγκεκριμένα, θα μας απασχολήσει πώς έχει αποδοθεί στα Ελληνικά ο όρος καθώς έχουν γίνει διάφορες προσπάθειες από τους μελετητές, ποιες οι ομοιότητες και οι διαφορές της από τα άλλα είδη φρασεολογικών μονάδων και λοιπά.

2.1. Φρασεολογία

Η Φρασεολογία (*Fraseología*) αποτελεί την επιστημονική προσέγγιση της γλώσσας που εξετάζει ένα ευρύ φάσμα εκφράσεων, δηλαδή σταθερών συνδυασμών λέξεων με συγκεκριμένη σημασία. Τόσο ως προς την περιγραφή όσο και ως προς το περιεχόμενο, φαίνεται πως επικρατεί διάσταση απόψεων από τους ειδικούς του χώρου, οι οποίοι δυσκολεύονται να βρουν μία κοινή συνισταμένη για το συγκεκριμένο αντικείμενο.

Όπως θα φανεί παρακάτω, η πορεία δεν είναι ανάλογη για όλες τις γλώσσες, ούτε άλλωστε και για τις δύο που μας απασχολούν στην παρούσα εργασία. Ανατρέχοντας στην ιστορία της Φρασεολογίας, διαπιστώνεται ότι αναπτύχθηκε σταδιακά και σε διαφορετικό βαθμό ανάλογα τη χώρα και την κάθε Σχολή, όπως παρατηρεί χαρακτηριστικά και η *Corpas Pastor* (*Diez Años de Investigación en Fraseología: Análisis Sintáctico-semánticos, Contrastivos y Traductológicos* 39). Ο Charles Bally (1909), εντυφώνοντας

περισσότερο, θεώρησε τη Φρασεολογία παρακλάδι της Λεξικολογίας και προσέφερε όχι μόνο το θεωρητικό υπόβαθρο για εμβάθυνση στο αντικείμενο αυτό, αλλά και τα πρώτα στοιχεία που αφορούσαν τη διδασκαλία της. Από πολλούς γλωσσολόγους θεωρείται πατέρας της Φρασεολογίας. Ο πρόδρομος της Γλωσσολογίας Ferdinand de Saussure, κι αυτός από τη Σχολή της Γενεύης, στο έργο του *Cours de Linguistique Générale*, που δημοσιεύτηκε το 1916, διαπίστωσε την ύπαρξη μη ελεύθερων συνδυασμών και έδωσε έναν πρώτο ορισμό αυτών ως *locutions toutes faites*.

Στον ισπανόφωνο χώρο, τη δεκαετία του 1950 εμφανίστηκε η μελέτη “Introducción a la lexicografía moderna” του Julio Casares, ένα από τα σημαντικότερα έργα, που θεωρήθηκε καθοριστικό για τη μετέπειτα ανάπτυξη της ισπανικής Φρασεολογίας. Στον χώρο αυτό, εκτός από το έργο του Casares, ξεχωρίζουν οι μελέτες των Eugenio Coseriu (1977), Alberto Zuluaga (1980), Antonia María Tristán Pérez (1988) ενώ από τη δεκαετία του ‘90 και εξής, έχουμε ταξινομήσεις από την Gloria Corpas (1996), τη Leonor Ruiz Gurillo (1997), τον Antonio Pamies (2007) κ.ά. (Castillo Carballo 21).

Ασυμφωνία παρατηρείται όχι μόνο ως προς το περιεχόμενο της εν λόγω επιστήμης αλλά και ως προς την ίδια τη φύση της. Υπάρχουν εν γένει τρεις διαφορετικές τοποθετήσεις. Η πρώτη αντιπροσωπεύεται από τους Σοβιετικούς γλωσσολόγους, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι πρόκειται για ανεξάρτητο κλάδο, όπως η Φωνολογία, η Μορφολογία, η Σημασιολογία κλπ., η δεύτερη από αυτούς που τη θεωρούν παρακλάδι της Λεξικολογίας, και η τρίτη που θεωρεί ότι η Φρασεολογία είναι ένα σημείο συνάντησης ή συνύπαρξης διαφόρων γνωστικών κλάδων της Γλωσσολογίας.

Αντικείμενο μελέτης της Φρασεολογίας αποτελεί η φρασεολογική μονάδα ή φρασεολογισμός. Έχουν προταθεί αρκετές διαφορετικές ονομασίες του όρου, όπως αναφέρουν λόγου χάρη η *Corpas Pastor (Manual de fraseología española 17)* για τα Ισπανικά: «*Expresión pluriverbal, unidad pluriverbal lexicalizada y habitualizada o unidad léxica pluriverbal, expresión fija, unidad fraseológica o fraseologismo*», ο Συμεωνίδης (16) για τα Γερμανικά: «*Φρασεολογική μονάδα (phraseologische Einheit), φρασεολογισμός (Phraseologismus), Phrasmus, Frasmus, φρασεολέξημα (Phraseolexem), φράσημα (Phrasem), σταθερή (προκαθορισμένη) λεξική δομή (fixiertes Wortgefüge), ιδιωτισμός (Idiom)*». Αντίστοιχο φαινόμενο παρατηρείται και στα Αγγλικά όπου εμφανίζονται οι όροι *word combinations, idioms, fixed expressions, collocations, multi-word units, composite units, conventional syntagms, phraseological units* και λοιπά.

Στα Ελληνικά, όπως είναι αναμενόμενο, επίσης δεν έχει επικρατήσει ένας όρος αλλά χρησιμοποιούνται διάφοροι όπως *φρασεολογική μονάδα, φρασεολογισμός, ιδιωτισμός ή ιδιωματισμός, στερεότυπη έκφραση/πρόταση, πολυλεκτική/παγιωμένη/τυποποιημένη έκφραση/ φράση*.

Στην παρούσα εργασία θα ακολουθήσουμε τη θέση της Χέλμη (21) που υιοθετεί τον όρο *φρασεολογική μονάδα*, αποδίδοντας κατά λέξη τον όρο της *Corpas Pastor, unidad fraseológica*, η οποία αναφέρει (*Manual de fraseología española 18*) ότι πρόκειται για γενικό όρο που χαίρει ευρύτερης αποδοχής στην Ευρώπη, στην πρώην ΕΣΣΔ και στις λεγόμενες ανατολικές χώρες, όπου και έχουν μελετηθεί περισσότερο τα φρασεολογικά συστήματα των γλωσσών. Εκτός από πιο αποδεκτός εν γένει από τους όρους που έχουν προταθεί, είναι και ιδιαίτερα ευρύς και μπορεί να συμπεριλάβει μεγάλο

φάσμα εκφράσεων. Ως συνώνυμο, θα χρησιμοποιείται εναλλακτικά και ο όρος *φρασεολογισμός*, απόδοση του ισπανικού *fraseologismo*, ο οποίος θεωρείται επίσης διαδεδομένος και δόκιμος.

2.2. Κριτήρια ταξινόμησης φρασεολογικών μονάδων/φρασεολογισμών

Η *Corpas Pastor (Manual de fraseología española 20)* ως φρασεολογικές μονάδες ορίζει τις:

Λεξικές μονάδες σχηματισμένες από δύο τουλάχιστον λέξεις φτάνοντας έως και το επίπεδο της σύνθετης πρότασης. Χαρακτηρίζονται από υψηλή συχνότητα χρήσης και συνεμφάνιση των στοιχείων από τα οποία αποτελούνται, από θεσμοθέτηση, υπό την έννοια της σταθερότητας και της σημασιολογικής εξειδίκευσης, από το κατά πόσο είναι ιδιωματικές ή κατά πόσο δύνανται να τροποποιηθούν καθώς επίσης και από τον βαθμό που ισχύουν τα παραπάνω σε καθέναν από τους διαφορετικούς τύπους τους².

Παροιμιακός λόγος (paremias), φόρμουλες (fórmulas), συμφράσεις (colocaciones), ιδιωματικές φράσεις (locuciones), στερεότυπες/παγιωμένες εκφράσεις (frases hechas/expresiones fijas), ιδιωτισμοί (modismos) είναι ορισμένα μόνο είδη φρασεολογικών μονάδων. Από την άλλη, ως προς την ταξινόμησή τους για ακόμα μία φορά δεν υπάρχει ομοφωνία μεταξύ των μελετητών. Τα κριτήρια ποικίλλουν, ωστόσο, όπως θα δούμε παρακάτω παρουσιάζοντας ορισμένες ταξινομήσεις, φαίνεται να συγκλίνουν κυρίως σε ορισμένα θεμελιώδη και αλληλένδετα γνωρίσματά τους.

Σύμφωνα με τον Συμεωνίδη (27), τα γνωρίσματα που περιγράφουν τις φρασεολογικές μονάδες είναι τρία:

1. Το κριτήριο της ιδιωτισμικότητας

² Unidades léxicas formadas por más de dos palabras gráficas en su límite inferior, cuyo límite superior se sitúa en el nivel de la oración compuesta. Dichas unidades se caracterizan por su alta frecuencia de uso, y de coaparición de sus elementos integrantes; por su institucionalización, entendida en términos de fijación y especialización semántica; por su idiomatidad y variación potenciales; así como por el grado en el cual se dan todos estos aspectos en los distintos tipos.

Σε όλες τις περιπτώσεις που χρειάστηκε μέσα στην παρούσα εργασία μετάφραση έχει γίνει από εμάς.

2. Το κριτήριο της σταθερότητας
3. Το κριτήριο της λεξικοποίησης και της αναπαραγωγικότητας.

Τα ίδια τρία γνωρίσματα χαρακτηρίζουν τους φρασεολογισμούς που σύμφωνα με τον Pamies (174) είναι:

1. Το κριτήριο της παγίωσης (el criterio de fijación)
2. Το κριτήριο της ιδιωτισμικότητας (el criterio de idiomatidad)
3. Το κριτήριο της πολυλεξικότητας (el criterio de multilexicalidad)

Ωστόσο, ο ίδιος κάνει λόγο και για μια σειρά από δευτερεύοντα κριτήρια (los criterios secundarios):

1. Μοναδικότητα (unicidad)
2. Αναπαραγωγικότητα (reproducibilidad)
3. Η ύπαρξη των λεγόμενων μοναδικών συστατικών ή διακριτικών λέξεων³ (la existencia de los llamados componentes únicos o palabras diacríticas)
4. Η λειτουργία της εκφραστικότητας ή η υποκειμενική αποτίμηση (la función de expresividad o valoración subjetiva)
5. Να είναι καταγεγραμμένο στην κοινή και καθομιλουμένη ιδιόλεκτο (la pertenencia al registro popular y coloquial)
6. Μεταφραστικότητα (traducibilidad)
7. Μεταφορικότητα ή δυνατότητα να τη φανταστεί κανείς (metaforicidad o “imaginabilidad”)

³ Λέξεις ή φράσεις που μπορεί να προέρχονται από παλαιότερη μορφή της γλώσσας (π.χ.: *επί λέξει*) ή από κάποια άλλη γλώσσα (π.χ.: *ex libris*) ή να απαντώνται αποκλειστικά μέσα στη φράση και ανεξάρτητες δεν έχουν κάποια σημασία (π.χ.: *κάνει κύο κάνει τσίφι για το δόλιο το κοτσύφι*).

8. Δυνατότητα αποαυτοματοποίησης (la posibilidad de desautomatización).

Η Corpas Pastor (*Manual de fraseología española* 20), παίρνοντας ως βάση την ταξινόμηση του Zuluaga (1980), αναφέρει έξι χαρακτηριστικά, με κάποιες υποκατηγορίες:

1. Συχνότητα (χρήσης και συνεμφάνισης [frecuencia (de uso y de coaparición)])
2. Θεσμοθέτηση (institucionalización)
3. Σταθερότητα (παγίωση και σημασιολογική εξειδίκευση) [estabilidad (fijación y especialización semántica)]
4. Ιδιωτισμικότητα (idiomaticidad)
5. Ποικιλότητα (παραλλαγές και μεταβολές) [variación (variantes y modificaciones)]
6. Διαβάθμιση (gradación).

Συγκρίνοντας τις ανωτέρω θεωρήσεις θα μπορούσαμε να πούμε ότι ως φρασεολογισμοί νοούνται οι εκφράσεις εκείνες που αποτελούνται από τουλάχιστον δύο λέξεις, χαρακτηρίζονται από κάποιο βαθμό σταθερότητας, τα στοιχεία τους έχουν υψηλή συχνότητα συνεμφάνισης στη γλώσσα, έχουν κάποια συντακτική και σημασιολογική ιδιαιτερότητα, έχουν περάσει αυτούσιες στο νοητικό λεξικό των φυσικών ομιλητών της εκάστοτε γλώσσας και υπάρχει δυνατότητα εμφάνισης παραλλαγής ή ποικιλίας σε διάφορα επίπεδα.

2.3. Μοντέλα ταξινόμησης φρασεολογικών μονάδων/φρασεολογισμών

Όπως παρουσιάζει η Χέλμη (29-38) στη διδακτορική της διατριβή, στα Ελληνικά απαντάται περιορισμένος αριθμός ταξινομήσεων [Μότσιου (1987), Φωτοπούλου (1988 και 1993), Συμεωνίδης (2000) και Crida (2007)]. Αξίζει να σταθούμε λίγο στην τελευταία, η οποία συνδυάζει δύο υπάρχουσες ταξινομήσεις για την ισπανική γλώσσα, την ταξινόμηση της Corpas Pastor, που όπως αναφέρει ο Crida (119) «θα μπορούσε να αποτελέσει ένα καλό σημείο εκκίνησης για την κατηγοριοποίηση του ελληνικού φρασεολογικού συστήματος» και, όσον αφορά τις παροιμίες, την ταξινόμηση της Julia Sevilla Muñoz. Πιο αναλυτικά ο Crida (119) μιλάει για τρεις σφαίρες. Στην πρώτη ανήκουν οι συμφράσεις που χωρίζονται σε έξι κατηγορίες:

1. V + S (sujeto): *τρέχει η μύτη μου*
2. V + (Prep. +) S (objeto): *βάζω ψυχή (σε κάτι)*
3. Adj./S + S: *αρμένικη βίζιτα*
4. S + Prep. + S: *φως στην άκρη του τούνελ/στο τούνελ*
5. V + Adv.: *αρνούμαι κατηγορηματικά*
6. Adj. + Adv. [Adv. + Adj.]: *καθέτως αντίθετος*

Στη δεύτερη σφαίρα, οι ιδιωματικές φράσεις (locuciones)

1. Loc. nominales: *σιγανό ποτάμι*
2. Loc. adjetivas: *βασιλικότερος του βασιλέως*
3. Loc. adverbiales: *στους πέντε δρόμους*
4. Loc. verbales: *τα έχω τετρακόσια, βγάζω από τη μέση, τα παίρνω στο κρανίο*
5. Loc. prepositivas: *δια βοής, άνευ όρων, παρόλο που*

6. Loc. conjuntivas: *σαν να, αν και, έτσι που, μια(ς) και/που, για να, είτε...είτε*

7. Loc. clausales: *βγάζω τα κάστανα από τη φωτιά, κάνω μαύρα μάτια να δω (κάποιον)*

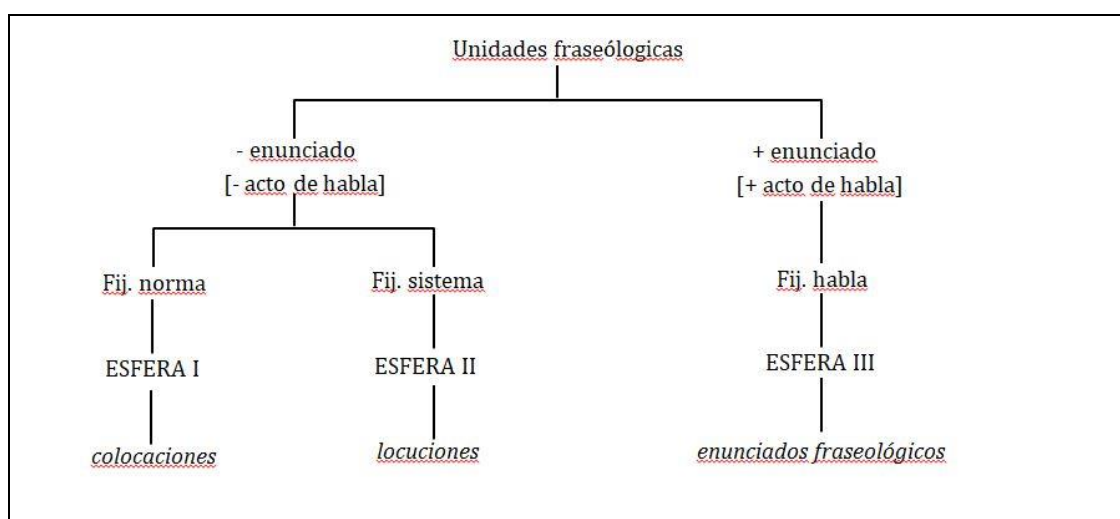
Και στην τρίτη σφαίρα οι φρασεολογικές διατυπώσεις (*enunciados fraseológicos*) που περιλαμβάνουν διάφορα είδη παροιμιακού λόγου (*paremias*) και φραστικών τύπων (*formulas rutinarias*).

Για την ισπανική γλώσσα, υπάρχει μεγάλη ποικιλία μοντέλων ταξινόμησης. Αρχικά έχουμε την τυπολογία του Casares (1950), η οποία σύμφωνα και με την Corpas Pastor (*Manual de fraseología española* 33) είναι εξέχουσας σημασίας για τη μελέτη των φρασεολογικών μονάδων καθώς πολλοί μεταγενέστεροι μελετητές τη χρησιμοποίησαν ως σημείο εκκίνησης για τις δικές τους ταξινομήσεις.

Επίσης, καθοριστικό ρόλο στη θεμελίωση των κριτηρίων ταξινόμησης των φρασεολογισμών, σύμφωνα με την Corpas Pastor (*Diez Años de Investigación en Fraseología: Análisis Sintáctico-semánticos, Contrastivos y Traductológicos*), έπαιξε το μοντέλο του κέντρου και της περιφέρειας της Σχολής της Πράγας, με βάση το οποίο καταλήξαμε σε δύο «ειδών φρασεολογίες». Αυτή με τη στενή ή περιορισμένη έννοια που περιλαμβάνει συνδυασμούς περισσότερων από δύο λέξεων, που λειτουργούν ως δομικά στοιχεία σε μια πρόταση στην οποία έχουν την ίδια λειτουργία όπως ένα ουσιαστικό, ένα ρήμα, ένα επίρρημα κλπ· άρα στην ουσία περιλαμβάνει μόνο τις ιδιωματικές εκφράσεις. Αντίθετα, η ευρεία έννοια της φρασεολογίας περιλαμβάνει όλους τους συνδυασμούς λέξεων με κάποια σταθερότητα.

Ακολουθώς, σημαντική είναι και η διττή ταξινόμηση του Zuluaga (1980) αφενός βάσει της εσωτερικής δομής των φρασεολογισμών, και αφετέρου βάσει της λειτουργίας τους στη γλώσσα.

Επίσης, υπάρχει η κατηγοριοποίηση της Corpas Pastor (1996), η οποία συνδυάζει το κριτήριο του εκφωνήματος (*el criterio de enunciado*) –η ελάχιστη μονάδα επικοινωνίας, προϊόν γλωσσικής πράξης που αντιστοιχεί γενικά σε μία απλή ή σύνθετη πρόταση, ενώ μπορεί να αποτελείται από ένα σύνταγμα ή μια λέξη (*Corpas Pastor Manual de fraseología española* 51)– με αυτό της παγίωσης/σταθερότητας (*el criterio de fijación*) και καταλήγει σε μια πρώτη τριπλή διάκριση σε *locuciones*, *colocaciones* y *enunciados fraseológicos* (βλ. Σχήμα 1) με περεταίρω διακλαδώσεις. Οι δύο πρώτες σφαίρες περιλαμβάνουν φρασεολογικές μονάδες που δεν συνιστούν πλήρη εκφωνήματα: τις *colocaciones* που είναι παγιωμένες ως προς τη νόρμα, και τις *locuciones* ή φρασεολογικές μονάδες του συστήματος. Στην τρίτη σφαίρα περιλαμβάνονται παροιμιακός λόγος (*paremias*) και φραστικοί τύποι (*fórmulas rutinarias*).

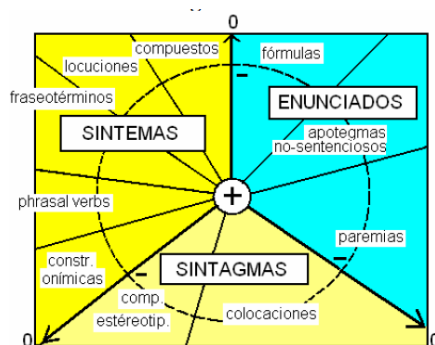

Σχήμα 1. Κατηγοριοποίηση φρασεολογισμών σύμφωνα με την Corpas Pastor (*Manual de fraseología española* 52)

Οι φρασεολογικές μονάδες της πρώτης ομάδας και στις δύο σφαίρες δεν συνιστούν λεκτικές πράξεις (actos de habla) ούτε εκφωνήματα (enunciados), πράγμα που σημαίνει ότι «πρέπει να συνδυαστούν με άλλα γλωσσικά στοιχεία και ισοδυναμούν με συντάγματα (sintagmas)» (Corpas Pastor *Manual de fraseología española* 51). Στη δεύτερη ομάδα περιλαμβάνονται οι φρασεολογικές μονάδες που ανήκουν στην κοινωνικοπολιτισμική κληρονομιά των ομιλητών. Το κύριο χαρακτηριστικό των φρασεολογικών διατυπώσεων (enunciados fraseológicos) είναι η παγίωση στο επίπεδο της ομιλίας (habla) (Cuadrado Rey 81).

Μία από τις πιο πρόσφατες ταξινομήσεις των φρασεολογισμών στην ισπανική γλώσσα με συγχρονικό χαρακτήρα είναι αυτή του Pamies (2007). Ο ίδιος, κάνοντας αναφορά στο γράφημα (βλ. Σχήμα 2) της ταξινόμησής του, σχολιάζει τα εξής (196):

Το σχήμα που προτείνουμε αντικατοπτρίζει παράλληλα τη δυνατότητα ιδιωτισμικότητας (εσωτερικό του τετραγώνου vs εσωτερικό του κύκλου), τη διαβάθμιση τόσο της ιδιωτισμικότητας όσο και της παγίωσης (+/- κεντρικότητα) και τον διακριτικό χαρακτήρα των κατηγοριών (συνεχείς γραμμές) καθώς διαφέρουν ως προς μορφοσυντακτικές ή/και πραγματολογικές παραμέτρους σε σύγκριση με τα εκφωνήματα, τα συντάγματα και τα συστήματα (ψευδο-συντάγματα)⁴.

Σχήμα 2 Ταξινόμηση του A. Pamies (2007)

⁴ El esquema que proponemos refleja al mismo tiempo la opcionalidad de la idiomatidad (interior vs. exterior del círculo), la gradualidad tanto de la idiomatidad como de la fijación (+/- centralidad), y el carácter discreto de las categorías (líneas divisorias continuas) ya que difieren en rasgos morfosintácticos y/o pragmáticos, oponiendo enunciados, sintagmas y sintemas (pseudo-sintagmas).

2.4. Τι είναι *colocación*;

Αφού ορίσαμε το γενικότερο θεωρητικό πλαίσιο, στο κεφάλαιο αυτό θα επικεντρωθούμε σε έναν ιδιαίτερο τύπο φρασεολογισμού, που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας μελέτης, δηλαδή τις συμφράσεις (*colocaciones*). Επιπλέον, καθώς στα Ελληνικά ο όρος έχει αποδοθεί με πολλούς τρόπους, θα κάνουμε αναφορά σε αυτούς και θα καταλήξουμε στην ονομασία που θα χρησιμοποιούμε στο εξής.

Πατέρας του όρου *collocation* είναι ο John Rupert Firth (1890 – 1960), ιδρυτής της λεγόμενης γλωσσολογικής Σχολής του Λονδίνου, ο οποίος τον χρησιμοποίησε πρώτη φορά ως τεχνικό όρο στη δεκαετία του 1950 μιλώντας για τη συνήθη συνεμφάνιση δύο ανεξάρτητων λεξημάτων. Στο κείμενο που δημοσίευσε το 1934 «*The Technique of Semantics*», υποστηρίζει ότι οι λέξεις αποκτούν το νόημά τους μέσα από την χαρακτηριστική τους συνεμφάνιση με άλλες λέξεις στο άμεσο γλωσσικό τους περιβάλλον, αλλά και μέσω της χρήσης τους σε εκφωνήματα που αναγνωρίζονται ότι ανήκουν είτε στη γενική γλώσσα είτε σε κάποια συγκεκριμένη ιδιόλεκτο (Bartsch 31). Η συμβολή του υπήρξε καθοριστική καθώς στη λειτουργική του γραμματική έδωσε έμφαση στο περιβάλλον των στοιχείων, αναπτύσσοντας τη λεγόμενη περικειμενική θεωρία της σημασίας (*contextual theory of meaning*), σύμφωνα με την οποία το νόημα προκύπτει από τα συμφραζόμενα κάθε λέξης (Μπαμπινιώτης *Θεωρητική γλωσσολογία* 155). Η γνωστή διατύπωση του Firth για τις συμφράσεις, «*you shall know a word by the company it keeps*» (11), επισημαίνει ακριβώς τη σημασία του άμεσου περιβάλλοντος για τη λειτουργία κάθε λέξης, τονίζοντας ότι η σημασία μέσω των συμφράσεων αποτελεί αφαίρεση στο συνταγματικό επίπεδο και δεν συνδέεται άμεσα με την

εννοιολογική συνάφεια των λέξεων ή τη συνάφεια των ιδεών στη σημασία τους (196).

Η εισαγωγή του όρου *colocación* (σύμφραση) στην ισπανική γλωσσολογία έγινε για πρώτη φορά κάπως αργότερα, το 1978 από τον Manuel Seco, όταν έκανε λόγο για τις πληροφορίες και τα στοιχεία εκείνα που θα έπρεπε να περιλαμβάνει το κάθε λήμμα του λεξικού. Πρότεινε στον ορισμό των λέξεων να υποδεικνύονται εντός εισαγωγικών όλα εκείνα τα απαραίτητα στοιχεία του «περιβάλλοντός» της (*“contorno”*) τα οποία όμως δεν είναι σημασιακά συστατικά της (*componentes semánticos*). Για παράδειγμα, στα ρήματα, το άμεσο αντικείμενο και έμμεσο αντικείμενο ή το υποκείμενο, για τα ουσιαστικά η κτητική αντωνυμία *có*κ (Castillo Carballo 9). Παρόλα αυτά η έννοια του όρου *colocación* παρέμεινε απορροφημένη από την έννοια του περιβάλλοντος της λέξης και δεν άρχισε να παγιώνεται παρά στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Ανάλογα με τον κλάδο της Γλωσσολογίας, –Σημασιολογία, Λεξικολογία (στον τομέα της Φρασεολογίας), Λεξικογραφία, Εφαρμοσμένη ή Υπολογιστική Γλωσσολογία– τη σκοπιά και το στόχο ή την οπτική γωνία του κάθε ερευνητή, μέχρι σήμερα έχουν προκύψει ποικίλοι ορισμοί της έννοιας *colocación*. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζουμε κάποιους από αυτούς με χρονολογική σειρά.

Το 1974 οι Jones & Sinclair (19) δίνουν έναν ορισμό που στη συνέχεια αποτέλεσε τη βάση για τα στατιστικά μοντέλα:

"Collocation" είναι η συνεμφάνιση δύο στοιχείων σε ένα κείμενο μέσα σε συγκεκριμένο περιβάλλον. "Significant collocation" είναι η τακτική collocation ανάμεσα σε στοιχεία που συνεμφανίζονται πιο συχνά απ' ό,τι θα προέβλεπαν οι αντίστοιχες συχνότητες και το μέγεθος του κειμένου ⁵.

⁵ "Collocation" is the co-occurrence of two items in a text within a specified environment. "Significant collocation" is regular collocation between items, such as that they co-occur more

Οι Halliday και Hasan το 1976 στον δικό τους ορισμό περιγράφουν τις collocations ως «σημασιολογικά σχετικά λεξικά στοιχεία (lexical items)» που ερμηνεύονται στο πλαίσιο των σχέσεων των σημασιολογικών πεδίων, όπως π.χ.: «γιατρός - νοσοκομείο - νοσηλεύτης», και συνυπάρχουν στο ίδιο περικείμενο (context). Ο ορισμός τους βασίζεται στην τάση των λεξικών αντικειμένων να συνυπάρχουν στο ίδιο περικείμενο, επειδή ανήκουν στο ίδιο σημασιολογικό πεδίο. Η κοινή θεμελιώδης υπόθεση είναι ότι οι collocations είναι χαρακτηριστικές συνεμφάνσεις σχετικών λεξικών αντικειμένων, έννοια που μπορεί επίσης να εντοπιστεί και στη σημασία της λεξικής αλληλεγγύης (solidaridad léxica) του Eugenio Coseriu⁶.

Στο *La Lexicografía de la lingüística teórica a la lexicografía práctica* του Günther Haensch που κυκλοφόρησε το 1982, ως colocación νοείται η ιδιότητα εκείνη της γλώσσας με βάση την οποία οι ομιλητές τείνουν να παράγουν συγκεκριμένους συνδυασμούς λέξεων επιλέγοντας μεταξύ ενός μεγάλου αριθμού θεωρητικά πιθανών συνδυασμών.

Ο Cruse (1986) τις θεωρεί «ακολουθίες λεξικών μονάδων που συνεμφανίζονται τακτικά, οι οποίες ωστόσο δεν είναι πλήρως διαφανείς με την έννοια ότι κάθε λεξικό συστατικό είναι επίσης και σημασιολογικό⁷ (όπ. αναφ. στο Travalia 318)».

often than their respective frequencies and the length of text in which they appear would predict.

⁶ Δηλαδή ότι ένα λέξημα ανήκει στον ορισμό της λέξης, για παράδειγμα το λέξημα *árbol* περιλαμβάνεται στη σημασία της λέξης *κλαδεύω* ή το λέξημα *σκύλος* είναι διακριτικό χαρακτηριστικό του *γαβγίζω*, όπως το *άλογο* του *χλιμιντρίζω* και στις περιπτώσεις αυτές λεξικής αλληλεγγύης θα ήταν παραδείγματα colocaciones, όχι όμως και στην περίπτωση του *δαγκώνω δόντι* αφού οι δύο αυτές μονάδες δεν συνηθίζουν να εμφανίζονται μαζί στον λόγο (Coseriu 1981 148-153).

⁷ Secuencias de unidades léxicas que co-ocurren habitualmente pero que, no obstante, son completamente transparentes en el sentido de que cada constituyente léxico es también un constituyente semántico.

Οι συμφράσεις είναι λεξικοί συνδυασμοί στους οποίους το ένα στοιχείο έχει τεχνική σημασία ή μια εδραιωμένη μεταφορική σημασία, που έχει χάσει την ισχύ της (Cowie 225).

Νεότεροι ορισμοί της σύμφρασης, υπό την επίδραση της ανάλυσης των σωμάτων κειμένων, δίνουν έμφαση στη λειτουργία της ως σχέσης συχνότητας. Για παράδειγμα, ο Sinclair (170) ορίζει ως σύμφραση τη συνεμφάνιση δύο ή περισσότερων λέξεων σε ένα μικρό διάστημα –σε μικρή απόσταση– μέσα στο κείμενο.

Ο Irsula (1992) ορίζει τις συμφράσεις ως «συχνούς και προτιμητέους συνδυασμούς δύο ή περισσότερων λέξεων, που ενώνονται σε μία φράση για να εκφράσουν συγκεκριμένα γεγονότα σε ορισμένες συνθήκες επικοινωνίας⁸» (όπ. αναφ. στο Travalia 318).

Ο Smadja (143) είχε υποστηρίξει ότι οι φυσικές γλώσσες είναι γεμάτες συμφράσεις, δηλαδή επανεμφανιζόμενους συνδυασμούς λέξεων που απαντώνται πιο συχνά από ό,τι θα αναμενόταν εάν ήταν τυχαίοι και που αντιστοιχούν σε αυθαίρετες χρήσεις λέξεων. Κατά τον Smadja (144), διαφέρουν ιδιαίτερα ως προς τον αριθμό των λέξεων που περιλαμβάνουν, τις συντακτικές κατηγορίες των λέξεων, τις συντακτικές σχέσεις ανάμεσα στις λέξεις και το πόσο αυστηρά χρησιμοποιούνται μαζί οι ξεχωριστές λέξεις. Στο ίδιο άρθρο υποστηρίζει ότι οι συμφράσεις είναι αυθαίρετες (arbitrary), παρουσιάζονται σε συγκεκριμένα πεδία (domain-dependent), είναι επαναλαμβανόμενες (recurrent), και αποτελούν συνεκτικούς λεξικούς συνδυασμούς (cohesive lexical clusters).

⁸ Combinaciones frecuentes y preferentes de dos o más palabras, que se unen en el seno de una frase para expresar determinados acontecimientos en situaciones comunicativas establecidas.

Ο Cowie υποστηρίζει στην *Encyclopedia of Language and Linguistics* (580) ότι είναι συνδυασμοί δύο ή περισσότερων λεξημάτων (ή ριζών) που αναγνωρίζονται και ορίζονται από την εμφάνισή τους σε συγκεκριμένο εύρος γραμματικών δομών.

Σύμφωνα με τον Mel'čuk (30), ένα ημι-δεσμευμένο φράσημα ή σύμφραση (collocation/semi-phrase) AB είναι ένας λεξικός συνδυασμός, του οποίου το σημαινόμενο X προέρχεται από το σημαινόμενο ενός από τα δύο συστατικά του συνδυασμού, για παράδειγμα του A, και από ένα σημαινόμενο Ψ [$X=A+\Psi$], το οποίο εκφράζει το λέξημα B εξαρτώμενο από το A. Δηλαδή, το σημαίνον της σύμφρασης δεν μπορεί να δομηθεί χωρίς περιορισμούς. Στο παράδειγμα *εξαπολύω επίθεση* το A είναι ουσιαστικό και το B ρήμα. Το A επιλέγεται ελεύθερα από τον ομιλητή για το σημαινόμενό του ενώ το B επιλέγεται εξαρτώμενο από το A και κοντά στο A αποκτά το σημαινόμενο Ψ. Συνεπώς, η σημασία του B δεσμεύεται κοντά στο A από το A. Οι συμφράσεις αποτελούν ημι-δεσμευμένους συνδυασμούς και γι' αυτό τοποθετούνται πριν τις παγιωμένες εκφράσεις (που είναι πλήρως δεσμευμένες εκφράσεις).

Ο Howarth το 1998 στο άρθρο του «Phraseology and Second Language Proficiency» στο περιοδικό *Applied Linguistics* υποστηρίζει ότι υπάρχει ένα συνεχές (continuum) λεξικών συνδυασμών, το οποίο αρχίζει με τους ελεύθερους συνδυασμούς (free combinations), όπου τα επιμέρους τμήματα του συνδυασμού χρησιμοποιούνται με την κυριολεκτική τους σημασία και εφαρμόζεται η αρχή της συνθετικότητας της σημασίας, και καταλήγει στις παγιωμένες εκφράσεις, με ενδιάμεσες περιπτώσεις τις σύνδρομες λέξεις

(Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Ευθυμίου 20), δηλαδή λέξεις που συνήθως συνοδεύουν μια μονάδα, και τους ιδιωτισμούς με σχήματα λόγου (Χιώτη 33).

Στον Koike (29) αντί για ορισμό του όρου *colocación*, συναντάμε ένα σύνολο χαρακτηριστικών που τις διακρίνουν:

α) συχνή συνύπαρξη δύο λεξικών μονάδων: π.χ. το επίθετο *drástico*

‘δραστικός’ παρουσιάζει μια προτίμηση να εμφανίζεται μαζί με το ουσιαστικό *medida* ‘μέτρο’, *medida drástica* ‘δραστικά μέτρα’

β) περιορισμοί στον συνδυασμό που επιβάλλονται από την παραδοσιακή

χρήση: π.χ. το ρήμα *estribar* παίρνει ως υποκείμενο το ουσιαστικό *cuestión* (αντίστοιχα στα Ελληνικά θα λέγαμε *το ερώτημα πηγάζει/προκύπτει από* και στα αγγλικά *the issue/question stems from the fact that*)

γ) συνθετικότητα και ποικιλομορφία ως προς τη μορφή: π.χ.

violar/transgredir/vulnerar las normas

δ) συσχετισμός δύο λεξημάτων: π.χ. αντί για *luchar encarnizadamente*

θα μπορούσε κάποιος να πει *lucha encarnizada* (αντίστοιχα στα Ελληνικά *μάχομαι σθεναρά* και *σθεναρή μάχη*). Επίσης και οι Moreno Pereiro και Buyse αναφέρουν ότι κάποιες συμφράσεις επιτρέπουν στα συστατικά τους εναλλαγή ή και συντακτικούς μετασχηματισμούς. Ο Koike (32, 152) απαριθμεί τους εξής:

1. Μετατροπή σε επίθετο (*Modificación adjetival*) (π.χ. *daba una explicación satisfactoria*).

2. Κλιτικοποίηση (*Pronominalización*) (π.χ. *¿Desde qué edad pueden tomar el sol los niños? ¿Cómo deben tomarlo?*)

3. Παθητικοποίηση (Transformación en pasiva) (π.χ. *la promesa ha sido cumplida*).
 4. Σχετικοποίηση (Relativización) (π.χ. *el castigo que le han impuesto es muy severo*).
 5. Εισαγωγή αριθμητικών (Inclusión de cuantificadores) (π.χ. *tomarse cinco minutos de descanso*).
 6. Απαλοιφή όρου (Extracción de un componente) (π.χ. *tenía una voz melodiosa, una voz que recordaba el mar*).
 7. Προσδιοριστική χρήση επιθέτου σε κάποιες συμφράσεις ουσιαστικού-επιθέτου (Uso atributivo y predicativo del adjetivo en algunas colocaciones sustantivo-adjetivales) (π.χ. *la guerra es sangrienta*).
- ε) τυπική σχέση μεταξύ των συστατικών τους: γι αυτό *tocar la guitarra* ‘παίζω κιθάρα’ και *rasguear la guitarra* ‘γρατζουνώ την κιθάρα’ είναι συμφράσεις: το ουσιαστικό *guitarra* δημιουργεί μια τυπική σχέση ως μουσικό όργανο, ενώ αντίθετα τα *limpiar la guitarra* ‘καθαρίζω την κιθάρα’ ή *guardar la guitarra* ‘φυλάω την κιθάρα’) δεν είναι.
- στ) σημασιολογική ακρίβεια, μέχρι του σημείου που μία σύμφραση χρησιμοποιείται ως προσδιοριστής μιας απλής λεξικής μονάδας π.χ.: *rumor* που ορίζεται ως ‘*noticia vaga u oficiosa que corre entre la gente*’, και *correr un rumor* είναι μία σύμφραση (αντίστοιχα το λήμμα για τη *φήμη* στα Ελληνικά στο Λεξικό του Μπαμπινιώτη λέει ‘η ανεξακρίβωτη πληροφορία που διαδίδεται ανεξέλεγκτα από στόμα σε στόμα: *κυκλοφορεί η φήμη* ότι θα παραιτηθεί || μην τα πιστεύεις αυτά, είναι μόνο φήμες || κυκλοφορούν κάθε λογής φήμες γι ' αυτόν’).

Η *Corpas Pastor* (*Manual de fraseología española* 53) ορίζει στην κατηγοριοποίησή της στην οποία αναφερθήκαμε στην προηγούμενη ενότητα, τις συμφράσεις ως: «φρασεολογικές μονάδες που σχηματίζονται από δύο ή περισσότερες λέξεις, είναι εντελώς ελεύθερα συντάγματα και έχουν παραχθεί από κανόνες που υπαγορεύουν συνδυαστικούς περιορισμούς που καθορίζονται από τη χρήση»⁹. Και προσθέτει (66) ότι πρόκειται για φρασεολογισμούς που σχηματίζονται από λεξικές μονάδες με συντακτική σχέση που δεν συνιστούν από μόνες τους ούτε λεκτικές πράξεις (*actos de habla*) ούτε εκφωνήματα (*enunciados*). Επιπλέον, εξαιτίας της σταθερότητάς τους στη νόρμα (*fijación en la norma*), παρουσιάζουν περιορισμούς στον συνδυασμό που καθορίζονται από τη χρήση, εν γένει με σημασιολογική βάση.

Η *Corpas Pastor* («*En torno al concepto de colocación*» 91-95) προτείνει μια σειρά από χαρακτηριστικά τα οποία χωρίς να είναι εξαντλητικά, είναι τα πιο αντιπροσωπευτικά των φρασεολογισμών και κατ' επέκταση και των συμφράσεων: *polilexicalidad*, *alta frecuencia de aparición y de coaparición*, *institucionalización*, *estabilidad* (*fijación y especialización semántica*), *idiomaticidad y variación potenciales*. Πιο αναλυτικά:

1. *Polilexicalidad*: Πρόκειται για φράσεις που σχηματίζονται από δύο τουλάχιστον ή και περισσότερες λέξεις: π.χ. *soltero empedernido* και *lluvia torrencial*. Ορισμένα είδη αποτελούνται από δύο λεξικές και μία λειτουργική λέξη π.χ. *poner en funcionamiento* και *racimo de uvas*. Ή περιπτώσεις σύνθετων συμφράσεων (*colocaciones complejas*), όπως

⁹ unidades fraseológicas formadas por dos o más palabras, sintagmas completamente libres, generados a partir de reglas que presentan cierto grado de restricción combinatoria determinada por el uso.

dinero contante y sonante ή *llorar a moco tendido*, που σχηματίζονται από μια locución και ένα ακόμα στοιχείο (άλλη locución ή μια λέξη). Και τις αλυσιδωτές συμφράσεις (*colocaciones concatenadas*) όπως *sentir un miedo cerval* και *abrir una ventana de par en par*, όπου βλέπουμε το φαινόμενο της επαναδρομής (*recursividad*).

2. Alta frecuencia de aparición y de coaparición: Τα μέρη της σύμφρασης εμφανίζονται και συνεμφανίζονται συχνά στο λόγο μαζί.
3. Institucionalización: Οι συμφράσεις, όπως όλες οι φρασεολογικές μονάδες, είναι δεδομένες. Με άλλα λόγια υπάρχει παγίωση στον τρόπο που αναπαράγονται στον λόγο. Οι χρήστες της γλώσσας αναγνωρίζουν τον συνδυασμό ως οικείο και τον χρησιμοποιούν σαν να επρόκειτο για ένα προκατασκευασμένο κομμάτι λόγου. Έχουμε έτσι μια ψυχολinguιστική διάσταση της σύμφρασης.
4. Estabilidad: Ο δεδομένος συνδυασμός παγιώνεται. Στην περίπτωση των συμφράσεων, αυτό μεταφράζεται σε συνδυαστικούς περιορισμούς και σε σημασιολογική εξειδίκευση των συστατικών τους.
5. Idiomaticidad y variación potenciales: Ενδογλωσσική/ενδοσυστημική ποικιλότητα (*variación diasistemática*). Για παράδειγμα τα *pegarse un susto*, *darse un susto* και *llevarse un susto* είναι συνώνυμες παραλλαγές που ανήκουν σε διαφορετικό γλωσσικό ύφος (ανεπίσημο στην πρώτη περίπτωση, ουδέτερο στις άλλες δύο) ή π.χ. στις *hacer una pregunta* και *formular una pregunta*, (ουδέτερο και επίσημο ύφος αντίστοιχα).

Συγκριτικά με άλλους φρασεολογισμούς, σε ό,τι αφορά τη σημασία τους, οι συμφράσεις ανήκουν στις ημιπαγιωμένες εκφράσεις, που το νόημά τους

είναι διαφανές, και μπορούν να ερμηνευτούν από τα επιμέρους συστατικά τους, π.χ.: *tomar medidas* ‘παίρνω μέτρα’. Αντίθετα, οι *locuciones* (ιδιωματικές φράσεις) έχουν ιδιωματική σημασία, επομένως η σημασία τους είναι αδύνατον να εξαχθεί από τα επιμέρους συστατικά τους, π.χ.: *echar de menos*. Τα στοιχεία εκείνα που διαφοροποιούν τις συμφράσεις από τις ιδιωματικές φράσεις εξετάζουν επίσης οι Moreno Pereiro και Buysse (10) αναφέροντας πρώτον ότι τα συστατικά στοιχεία των συμφράσεων σε σχέση με αυτά των ιδιωματικών φράσεων διατηρούν τυπική σχέση μεταξύ τους, επίσης ο βαθμός τυποποίησης είναι μικρότερος –υπάρχει έστω και περιορισμένη δυνατότητα εναλλαγών–, διατηρούν την κυριολεκτική τους σημασία και το νόημά τους είναι σχετικά διαφανές. Συγκριτικά με άλλα είδη, όπως οι παροιμίες, οι εκφράσεις και οι ιδιωτισμοί, οι συμφράσεις ως επί το πλείστον αποτελούνται από δύο τουλάχιστον λεξήματα, ενώ τα προαναφερθέντα από περισσότερα. Από τους διάφορους συνδυασμούς εμείς εστιάζουμε στην σύμφραση διότι ως κατηγορία είναι κάπως «παρεξηγημένη», υπό την έννοια ότι έχει μελετηθεί λιγότερο, χωρίς αυτό να σημαίνει ωστόσο ότι παρουσιάζει μικρότερο επιστημονικό ενδιαφέρον.

2.5. Τα μέρη και τα είδη της σύμφρασης

Η Alonso Ramos (67) ορίζει τις συμφράσεις ως ημιφρασεολογικές δομές (*construcciones semifraseológicas*) που κατασκευάζονται από λεξικές μονάδες, στις οποίες μία από αυτές, το προσδιοριζόμενο (*colocativo*), επιλέγεται με τρόπο εν μέρει αυθαίρετο για να εκφράσει ένα συγκεκριμένο νόημα ή έναν συντακτικό ρόλο σε σχέση με μία άλλη ενότητα, τη βάση (*base*).

Τα συστατικά τους μέρη ταξινομούνται ιεραρχικά. Το πιο δυνατό, το σημασιολογικά αυτόνομο συστατικό που είναι η βάση ή προδιοριστής, καθορίζει την επιλογή του πιο αδύναμου, του προσδιοριζόμενου, και επιπλέον προσδίδει στη σύμφραση ένα ειδικό νόημα, πολύ συχνά αυθαίρετου ή μεταφορικού χαρακτήρα. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι η κάθε λέξη δεν μπορεί να συνδυαστεί και με μια σειρά από άλλες λεξικές μονάδες. Μπορεί για παράδειγμα το ρήμα *acaparar* να συνοδεύει το ουσιαστικό *atención* αλλά υπάρχουν και οι συνδυασμοί *acaparar tiempo*, *acaparar votos*, *acaparar dinero*, *prestar atención*, *reclamar atención*. (Travalia 320)

Το μοντέλο ταξινόμησης που προτείνει η Corpas Pastor, το οποίο και θα ακολουθήσουμε στην παρούσα εργασία –με κάποιες προθήκες από το μοντέλο του Koike– καθώς, όπως επισημαίνει και ο Crida (119), ενδείκνυται για την ελληνική γλώσσα, καταλήγει σε έξι τύπους ανάλογα από τη μία με τη γραμματική τους κατηγορία και την συντακτική σχέση των προσδιοριζόμενων όρων, και από την άλλη, ανάλογα με τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά που απαντώνται σε αυτούς:

- ρήμα + ουσιαστικό (που λειτουργεί ως Υποκείμενο): π.χ.: *estallar una guerra*, *correr un rumor* και ρήμα + ουσιαστικό (που λειτουργεί ως Αντικείμενο): π.χ.: *desempeñar un cargo*
- ουσιαστικό + επίθετο: π.χ.: *importancia capital*, *momento crucial*
- ουσιαστικό + πρόθεση + ουσιαστικό: π.χ.: *banco de peces*
- ρήμα + επίρρημα: π.χ.: *llorar amargamente*, *negar rotundamente*
- επίθετο + επίρρημα: π.χ.: *firmemente convencido*, *profundamente dormido*

Εκτός από αυτά είδη απλών συμφράσεων, κάνει λόγο και για πέντε ακόμα σύνθετες (*colocaciones compuestas*):

- ρήμα + ιδιωματική ονοματική φράση (*verbo + locución nominal*): π.χ. *dar un golpe de Estado*
- ιδιωματική ρηματική φράση (*locución verbal + ουσιαστικό*): π.χ. *llevar a cabo un proyecto*
- ουσιαστικό + ιδιωματική επιθετική φράση (*sustantivo + locución adjetival*): π.χ. *dinero contante y sonante*
- ρήμα + ιδιωματική επιρρηματική φράση (*verbo + locución adverbial*): π.χ. *llorar a moco tendido*
- επίθετο + ιδιωματική επιρρηματική φράση (*adjetivo + locución adverbial*): π.χ. *loco de remate*

Ο Koike (2001), εμπλουτίζοντας τη θεωρία της *Corpas Pastor*, συμπληρώνει μία πρόσθετη κατηγορία στους έξι απλούς τύπους της, την κατηγορία ρήμα + επίθετο: π.χ.: *caer atónito, quedarse tranquilo*, ενώ διακρίνει ένα ακόμα είδος συμφράσεων, τις *colocaciones concatenadas* (αλυσιδωτές συμφράσεις) οι οποίες διαφέρουν από τις σύνθετες (*compuestas* κατά *Corpas Pastor*, *complejas* κατά τον ίδιο) ως προς το ότι αποτελούνται από δύο συνεχόμενες συμφράσεις. Για παράδειγμα, η σύμφραση *tomar medidas drásticas* αποτελείται από μία του είδους ουσιαστικό + ρήμα (*tomar medidas*) και μία ουσιαστικό + επίθετο (*medidas drásticas*).

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται συγκεντρωτικά οι κατηγορίες στις οποίες ταξινομήθηκαν οι συμφράσεις στην παρούσα εργασία με βάση τη θεωρία της *Corpas Pastor* και του Koike.

Πίνακας 1
Κατηγορίες ταξινόμησης συμφράσεων στην παρούσα εργασία

Κατηγορίες	Συντομογραφίες
Ρήμα + Ουσιαστικό	ΡΟ
Ουσιαστικό + Επίθετο	ΟΕπιθ
Επίθετο + Ουσιαστικό	ΕπιθΟ
Ουσιαστικό + Πρόθεση + Ουσιαστικό	ΟΠΟ
Ρήμα + Πρόθεση + Ουσιαστικό	ΡΠΟ
Ρήμα + Επίθετο	ΡΕπιθ
Ρήμα + Επίρρημα	ΡΕπιρ
Σύνθετες	
Αλυσιδωτές	

2.6. Η έννοια της σύμφρασης στα Ελληνικά

Στα Ελληνικά δεν υπάρχει ένας καθιερωμένος όρος για την απόδοση της έννοιας της *colocación*. Όπως θα δούμε στη συνέχεια, ανάλογα με την ερευνητική σκοπιά και τον μελετητή έχουν προκύψει διάφοροι όροι για να χαρακτηριστούν οι λεξικοί συνδυασμοί με πιθανότητα συνεμφάνισης των επιμέρους συστατικών τους.

Στην προσέγγισή τους, οι Κλαίρης et al (335-6) υποστήριξαν ότι υπάρχει ένα συνεχές ρηματικών εκφράσεων που διαφοροποιούνται ως προς τον βαθμό παγίωσης των συστατικών μερών τους και περιλαμβάνει κατά σειρά τις εξής κατηγορίες:

- 1) ελεύθερες ρηματικές συμφράσεις, π.χ.: *δίνω το βιβλίο*
- 2) συνήθεις ρηματικές συμφράσεις, π.χ.: *δίνω το όνομά μου*
- 3) ρηματικές περιφράσεις με απολεξικοποιημένα ρήματα, π.χ.: *δίνω απάντηση* (=απαντώ) και

4) στερεότυπες ή παγιωμένες ρηματικές περιφράσεις, π.χ.: *δίνω τα χέρια* (=συμφιλιώνομαι)

Καθώς προχωράμε από την πρώτη προς την τελευταία κατηγορία, αυξάνεται η παγίωση των συστατικών στοιχείων των ρηματικών συμφράσεων και μειώνεται η σημασιολογική τους αυτοτέλεια, κατά συνέπεια αυξάνονται οι πιθανότητες αντιστοιχίας τους με μονολεκτικό ρήμα. Στην ταξινόμηση των Κλαίρη et al. στην ουσία χρησιμοποιείται ο όρος *σύμφραση* για το σύνολο των δομών ρήματος και συμπληρώματος (ελεύθερες συμφράσεις, συνήθεις συμφράσεις, υποστηρικτικά ρήματα και στερεότυπες περιφράσεις).

Η Μπακάκου-Ορφανού (2005) αναφέρεται σε *φραστικές λέξεις* μιλώντας για λεξικές μονάδες που η έννοιά τους αποδίδεται με φράση και όχι με λέξη παραπέμποντας όμως σε ένα αντικείμενο αναφοράς, αλλά και σε *λεξικές συμφράσεις* όταν ορίζει «ένα συνεχές λεξικών συνδέσεων που αρχίζει από την ελεύθερη φράση και φτάνει μέχρι τους ιδιωτισμούς» (όπ. αναφ. στο Φούφη 36).

Για *σύνδρομες λέξεις* κάνουν λόγο οι Αναστασιάδη-Συμεωνίδη και Ευθυμίου (20), δηλαδή για λέξεις που συνήθως συνοδεύουν μια μονάδα, όπως για παράδειγμα στην έκφραση *πέφτω με τα μούτρα στο φαί*, σύνδρομες λέξεις είναι οι *πεινώ, έχω άγχος* κτλ.

Η Θώμου (30) στη διδακτορική της διατριβή μιλάει για *λεξι(λο)γικές συνάψεις* ορίζοντάς τες ως «λεξικούς συνδυασμούς συγκεκριμένου τύπου οι οποίοι στο συνεχές της λεξικής παραγωγής καταλαμβάνουν τον ενδιάμεσο χώρο μεταξύ των αδέσμευτων φράσεων από τη μια και των στερεότυπων φράσεων από την άλλη».

Η Χέλμη (51) επίσης στη διδακτορική της διατριβή, στην οποία εμπεριέχεται ένα γλωσσάρι φρασεολογικών όρων, αποδίδει τον όρο ως *σύμφραση/λεξιλογική σύναψη*.

Οι Γούτσος και Φραγκάκη (219) κάνουν λόγο για *λεξικές συμφράσεις*, οι οποίες σύμφωνα με τον Firth, αναφέρονται σε σχέσεις αμοιβαίας προβλεψιμότητας μεταξύ μεμονωμένων λεξικών στοιχείων και πρόκειται για αυθαίρετες σημασιολογικά συνεμφανίσεις λέξεων με στατιστική συχνότητα. Αναφέρουν επίσης ως άλλους σχετικούς όρους το *σύμπλοκο* και τη *σύμφραση*.

Η Θώμου στη διατριβή της (28) παρουσιάζει και κάποιες ακόμα απόπειρες απόδοσης του όρου στα Ελληνικά και συγκεκριμένα *συμπαραθέσεις* από τους Αθανασιάδου και Μηλαπίδη (2004), *συμφράσεις* από τον Ξυδόπουλο στη μετάφραση του βιβλίου του Κρύσταλ (2000) και *συνεκφορές* από την Γαβριηλίδου (2002).

Στην παρούσα εργασία έχει υιοθετηθεί ο όρος *σύμφραση* για την απόδοση του όρου *colocación*, προκειμένου να αναφερθούμε σε συγκεκριμένου τύπου λεξικούς συνδυασμούς οι οποίοι στο συνεχές της λεξικής παραγωγής καταλαμβάνουν τον ενδιάμεσο χώρο ανάμεσα στις αδέσμευτες φράσεις από τη μια και τις στερεότυπες φράσεις από την άλλη, όπως άλλωστε αναφέρει και η Θώμου (30) κάνοντας τη δική της επιλογή όρου, καθώς αφενός θεωρούμε ότι αποτελεί πιστότερη και ακριβέστερη μετάφραση σε σχέση με άλλες όπως *συμπαραθέσεις* ή *συνάψεις* εξετάζοντας την ετυμολογία της λέξης στα Ισπανικά [*con+ locución* (<*locutio*, -*ōnis*], και αφετέρου είναι πιο σύντομη και περιεκτική σε σχέση με άλλες αποδόσεις όπως *λεξι(λογι)κές συνάψεις* ή *σύνδρομες λέξεις*.

3. Συμφράσεις και μετάφραση

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει ο μεταφραστής κατά τη διαδικασία της μετάφρασης είναι η διαχείριση των συμφράσεων. Ο λόγος είναι διότι ουσιαστικά αποτελούν μια αυθαίρετη σύζευξη λέξεων στο συνταγματικό επίπεδο (Μπακάκου-Ορφανού 2005), την οποία μπορούν να πραγματοποιήσουν με άνεση κυρίως οι φυσικοί ομιλητές της γλώσσας, ενώ οι ομιλητές της δεύτερης/ξένης γλώσσας δεν διαθέτουν την ίδια ευχέρεια και χρειάζονται συστηματική διδασκαλία και μεγάλη τριβή για να φτάσουν σε αντίστοιχο επίπεδο. Όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά οι Γούτσος και Φραγκάκη (82), οι φυσικοί ομιλητές της Ελληνικής μπορούν με μεγάλη ευκολία να βρουν το τυπικό συμπλήρωμα του ρήματος *αποτίω* (συνήθως, *φόρο τιμής*) ή τα ουσιαστικά που συνδέονται με το επίθετο *κλούβιος* (συνήθως, *αβγά, μυαλό*), παρόλο που η γνώση αυτή είναι τόσο εξειδικευμένη που δεν προβλέπεται από τις σημασιολογικές ιδιότητες των λέξεων. Εν ολίγοις, δεν υπάρχει κανένας εγγενής λόγος στη γλώσσα για τον οποίο λέμε στα Ελληνικά *πλατύ* και όχι *φαρδύ χαμόγελο, φαρδύ φόρεμα* αλλά *όχι πλατύ φόρεμα*. Ο συνδυασμός λοιπόν των συγκεκριμένων λέξεων είναι θέμα συνήθειας των ομιλητών που τους έχουν ακούσει ή διαβάσει πολλές φορές στο παρελθόν, με άλλα λόγια ανήκουν στη γλωσσική τους εμπειρία, και αυτό είναι κάτι που μπορεί να προβληματίσει τον μεταφραστή. Όπως έχουν επισημάνει οι Pawley και Hodgetts Syder στο άρθρο τους «Two puzzles for linguistic theory: Nativelike selection and nativelike fluency» (1983), η φυσικότητα και η ιδιωτισμικότητα στον χειρισμό του λεξιλογίου οφείλονται αφενός στην ευχέρεια με την οποία οι ομιλητές διαθέτουν ένα αυτοματοποιημένο λεξιλόγιο και αφετέρου στον συνδυασμό των στοιχείων σε

συνταγματικές μονάδες, όπως οι συμφράσεις, με τρόπο που μόνο ο φυσικός ομιλητής της γλώσσας μπορεί να επιτύχει (Γούτσος και Φραγκάκη 82). Η σχέση αυτή είναι μια κατεξοχήν πολιτισμική σχέση, κοινωνός της οποίας πρέπει να είναι και ο μεταφραστής προκειμένου να καταφέρει να την αποδώσει σωστά, καθώς ενδεχομένως οι συμφράσεις των λέξεων στη γλώσσα πηγή μπορεί να διαφέρουν από τις αντίστοιχες έννοιες στη γλώσσα στόχο. Για παράδειγμα στα Ελληνικά λέμε *βγάζω το ψωμί μου* ενώ στα Ισπανικά *ganarse las lentejas*.

Μία ακόμα μεταφραστική δυσκολία που παρουσιάζουν οι συμφράσεις είναι πως τα συστατικά τους δεν μπορούν να μεταφραστούν ανεξάρτητα, αλλά είναι απαραίτητο να αναζητήσει κανείς ως σύνολο το αντίστοιχο της γλώσσας πηγής στη γλώσσα στόχο.

Η μετάφραση των συμφράσεων από μια γλώσσα σε μια άλλη απαιτεί κάτι περισσότερο από καλή γνώση της σύνταξης και της σημασίας των λέξεων. Ο Newmark (213) αγγίζει το θέμα των συμφράσεων στο πλαίσιο της μετάφρασης εξαίροντας τη σημασία τους και μάλιστα αναφέρει χαρακτηριστικά ότι εάν η γραμματική είναι η σπονδυλική στήλη ενός κειμένου και οι λέξεις το δέρμα, οι συμφράσεις είναι τα νεύρα. Επίσης, εξηγεί ορισμένους από τους λόγους για τους οποίους οι συμφράσεις δύνανται να δημιουργήσουν προβλήματα στον μεταφραστή καθώς αποτελούν χαρακτηριστικούς συνδυασμούς που μάλιστα πολλές φορές έχουν σχηματιστεί πρόσφατα και που υπάρχει πιθανότητα να ανήκουν σε κάποιο συγκεκριμένο πλαίσιο, ενώ ενδεχομένως κάποιο από τα στοιχεία τους να μην φέρει την πρωταρχική του σημασία.

Επιπλέον, ένα από τα βασικά θέματα που πρέπει να έχει κατά νου ο μεταφραστής είναι εάν η σύμφραση που συναντά στο πρωτότυπο είναι οικεία, φυσική ή απλώς αποδεκτή και να την αποδίδει με τον αντίστοιχο τρόπο. Η Θώμου (63) επισημαίνει στη διδακτορική της διατριβή πως μια σύμφραση υπάρχει περίπτωση στη γλώσσα-στόχο να αντιστοιχεί είτε σε μονολεκτικό στοιχείο, είτε σε απλή (αδέσμευτη) φράση ή να βρίσκεται σε διαφορετική υφολογική βαθμίδα. Επομένως, ο μεταφραστής όχι μόνο πρέπει να είναι σε θέση να την εντοπίσει και να την αναγνωρίσει αλλά και να την αποδώσει χωρίς να προδώσει το ύφος του συγγραφέα.

Πάντοτε ελλοχεύει ο κίνδυνος να είναι σε θέση να την αναγνωρίσει διαισθητικά αλλά να μην μπορεί να την αποδώσει ή να την αποδώσει κατά λέξη και συνεπώς να μη βγάζει νόημα στη γλώσσα στόχο καθώς υπάρχουν περιπτώσεις όπου ταυτίζονται – π.χ.: *pan negro*, ‘μαύρο ψωμί’ – αλλά και πολλές άλλες που διαφοροποιούνται – π.χ. *vino tinto* στα Ισπανικά αλλά ‘κόκκινο κρασί’ στα Ελληνικά.

Έτσι, πολλές φορές, η διαδικασία της μετάφρασης καταλήγει να είναι – μεταξύ άλλων– μια ατέρμονη προσπάθεια αναζήτησης της κατάλληλης σύμφρασης. Για τη μετάφρασή τους λοιπόν καταλήγουμε πως είναι απαραίτητο όχι μόνο να μπορούμε να τις αναγνωρίσουμε και να υπάρχουν στο νοητικό μας λεξικό, αλλά να έχουμε και τα απαραίτητα εφόδια και εργαλεία για να τις αποδώσουμε στη γλώσσα στόχο με τον πιο κατάλληλο τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραμέτρους.

4. Μεθοδολογία

Προκειμένου να μελετήσουμε τις δυσκολίες στη μετάφραση επιλέξαμε ένα λογοτεχνικό κείμενο, όπως επισημαίνουν οι Γραμμενίδης et al. (50), ένα κείμενο *εκφραστικό*, σύμφωνα με τη διάκριση της Reiss (108), που εστιάζει στη μορφή, όπου ο συγγραφέας, σε αντίθεση με ένα τεχνικό για παράδειγμα κείμενο, που έχει πρωτίστως πληροφοριακό σκοπό, χρησιμοποιεί την αισθητική διάσταση της γλώσσας, για να μεταδώσει ένα καλλιτεχνικά οργανωμένο περιεχόμενο.

Το κείμενο του Ρομπέρτο Αρλτ (2 Απριλίου 1900 – 26 Ιουλίου 1942) που χρησιμοποιήθηκε ως αντικείμενο μελέτης, ανήκει στο είδος αυτό που ονομάζεται «λογοτεχνία του φανταστικού» και εκδόθηκε για πρώτη φορά στις 11 Ιουλίου του 1941 στο έκτο τεύχος του εβδομαδιαίου περιοδικού *Nuestra Novela* του κουβανού συγγραφέα Alberto Insúa. Στα Ελληνικά μεταφράστηκε από την Δήμητρα Παπαβασιλείου και κυκλοφόρησε το 2012 από τις εκδόσεις Ροές. Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας, το μυθιστόρημα του Αρλτ *Τρομερό ταξίδι* μεταφράστηκε εκ νέου, για να μπορέσει να γίνει σύγκριση της απόδοσης των συμφράσεων σε δύο μεταφράσματα στα Ελληνικά. Το μετάφρασμα παρατίθεται ολόκληρο στο [Παράρτημα 2](#). Το συγκεκριμένο κείμενο του Αρλτ επελέγη διότι χάρη στο ύφος του, παρά τη μικρή του έκταση, εμπεριείχε αρκετές συμφράσεις που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα περιπτώσεων.

Αφού έγινε επισταμένη ανάγνωση του πρωτότυπου κειμένου στα Ισπανικά και της δημοσιευμένης μετάφρασης. Στη συνέχεια προχωρήσαμε στη δική μας μετάφραση.

Ακολούθως, εντοπίστηκαν όλες οι συμφράσεις στο πρωτότυπο κείμενο και η παράλληλη αναζήτησή τους στις δύο διαθέσιμες μεταφράσεις και έτσι συστήθηκε το δίγλωσσο corpus που αποτέλεσε τη βάση προς μελέτη, επεξεργασία και εξαγωγή συμπερασμάτων. Πιο αναλυτικά, κατά τη δεύτερη ανάγνωση του πρωτοτύπου, συλλέχθηκαν και καταγράφηκαν σε φύλλο excel 220 συμφράσεις εκ των οποίων 190 μοναδικές· οι υπόλοιπες 30 είναι περιπτώσεις που επαναλαμβάνονται. Αφού τις αναγνωρίσαμε διαισθητικά, αναζητήσαμε στο *Diccionario combinatorio práctico del español contemporáneo* καθώς επίσης και στο *DiCE: Diccionario de Colocaciones del Español* εάν πρόκειται για συμφράσεις. Στη συνέχεια, εντοπίστηκαν οι αποδόσεις τους στις δύο μεταφράσεις και καταχωρίστηκαν και αυτές στο excel. Σημειώσαμε επίσης σε άλλες στήλες το είδος της κάθε σύμφρασης σε πρωτότυπο και μεταφράσματα. Από εκεί και πέρα το corpus μας ήταν πλέον έτοιμο προς μελέτη, τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται αναλυτικά στο [Κεφάλαιο 5](#) παρακάτω.

Στόχος μας ήταν να εντοπίσουμε πώς λειτουργούν οι συγκεκριμένοι φρασεολογισμοί στις δύο γλώσσες, στα Ισπανικά και τα Ελληνικά, ούτως ώστε να διαπιστώσουμε κατά πόσο έχουν παρόμοια συμπεριφορά και χρησιμοποιούνται με τον ίδιο τρόπο ή έχουν μεγάλες αποκλίσεις σε περιπτώσεις που πρέπει να διατηρηθεί το ύφος του συγγραφέα. Αυτό θα μπορούσε στο μέλλον, εάν διευρυνόταν και εμπλουτιζόταν με συμφράσεις από πολλές αντίστοιχες προσπάθειες, να τροφοδοτήσει βάσεις δεδομένων που θα βοηθούσαν στην τροφοδότηση και εντέλει τη σύνταξη ενός δίγλωσσου λεξικού συμφράσεων που θα διευκόλυνε το έργο του μεταφραστή.

5. Ανάλυση και παρατηρήσεις

5.1. Μια γενική εικόνα των δεδομένων

Όπως προαναφέρθηκε, στο πρωτότυπο κείμενο του Ρομπέρτο Αρλτ *Viaje terrible* απαντώνται στα Ισπανικά συνολικά 220 συμφράσεις από τις οποίες οι 190 είναι μοναδικές. Από αυτές, στις δύο μεταφράσεις έχουν αποδοθεί περίπου ίδιος αριθμός συμφράσεων: στην μετάφραση του 2012 από την Δήμητρα Παπαβασιλείου οι 207, 167 μοναδικές, ενώ στη δική μας μετάφραση οι 209, 173 μοναδικές. Για τις υπόλοιπες ο μεταφραστής έχει βρει άλλον τρόπο απόδοσής τους, είτε μονολεκτικά (π.χ. *ojo de buey*, ‘φινιστρίνι’) είτε με κάποιον άλλο φρασολογισμό (π.χ. *quedarse atónito*, ‘κοιτάζω σαν χάννος’, ‘μένω με το στόμα ανοιχτό’) είτε περιφραστικά (π.χ. *encomendar al diablo*, ‘να εμπιστευτούμε τις ψυχές μας στο διάβολο’ ή *indemnizar al damnificado*, ‘θα αποζημιώσω όλους όσοι υπέστησαν ζημιές’, ‘θα αποζημιώσω οιονδήποτε ζημιώθηκε’). Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων οι συμφράσεις στα Ισπανικά που δεν αποδόθηκαν με σύμφραση στα Ελληνικά συμπίπτουν στις δύο μεταφράσεις. Συγκεντρωτικά ανά κατηγορία οι αριθμοί φαίνονται στον Πίνακα 2. Το σύνολο των περιπτώσεων παρουσιάζεται στο [Παράρτημα 3](#).

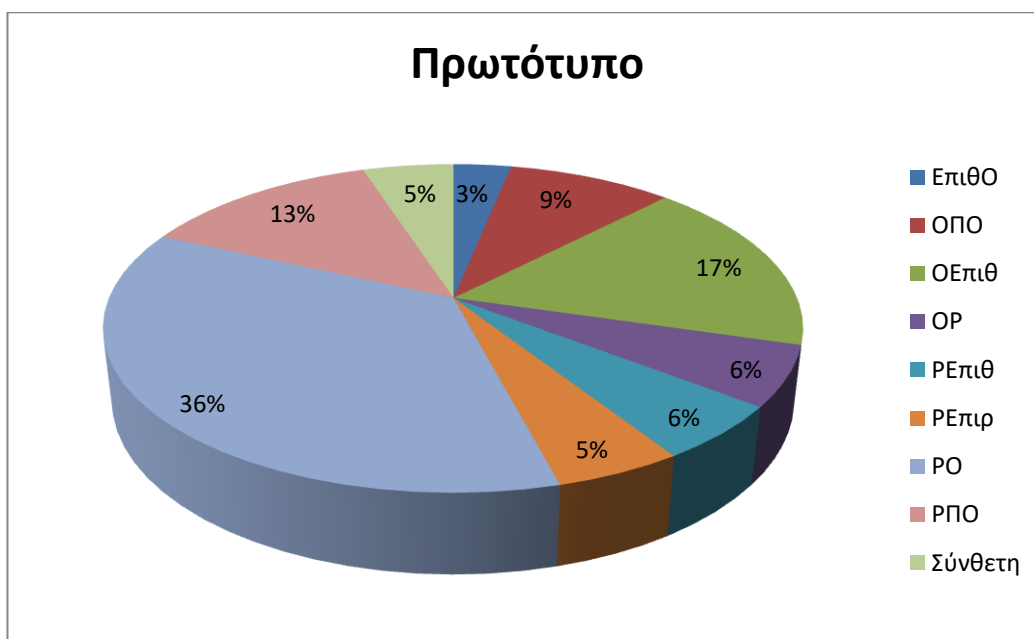
Πίνακας 2
Συνολικός αριθμός συμφράσεων ανά είδος

	Πρωτότυπο	2012	2019
ΕπιθΟ	7	32	32
ΟΠΟ	20	0	0
ΟΕπιθ	38	1	3
ΟΡ	13	13	12
ΡΕπιθ	12	14	14
ΡΕπιρ	11	8	8
ΡΟ	79	61	65
ΡΠΟ	29	14	16
Σύνθετη/ Αλυσιδωτή	11	16	15
Επιρ	0	5	3
Ο	0	10	18
ΟΟ	0	9	7
Ρ	0	24	16
Σύνολο	220	207	209

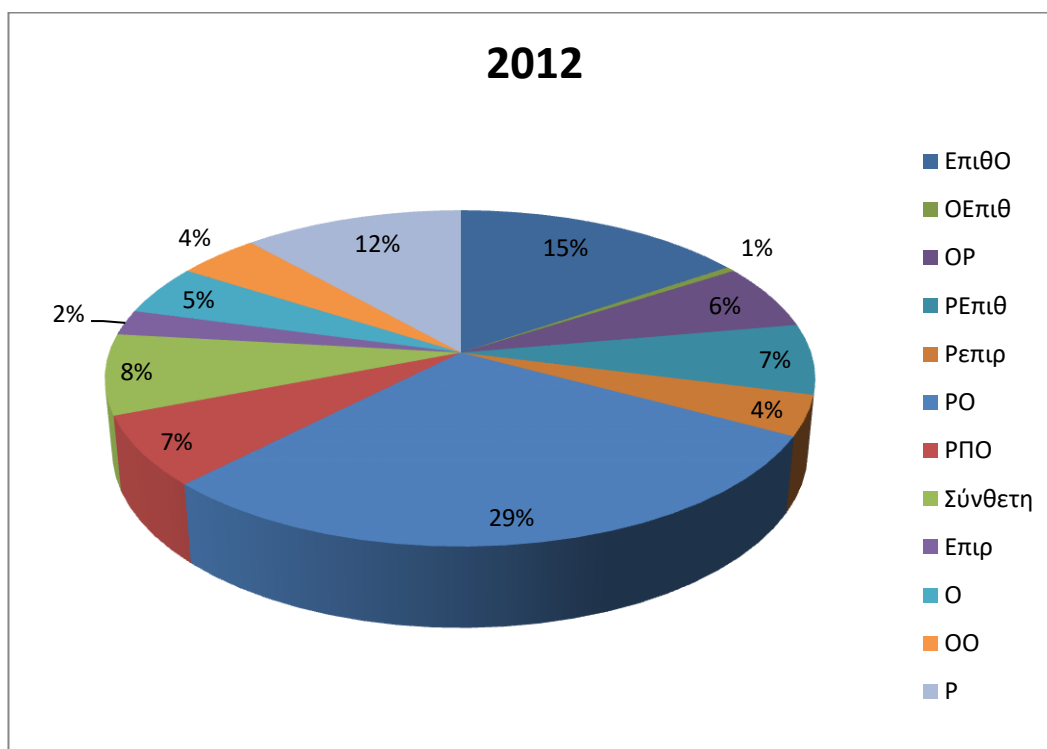
Επίσης, στις δύο μεταφράσεις στα Ελληνικά υπάρχουν και ορισμένες ακόμα συμφράσεις όχι σε σημείο όπου απαντώνται στο πρωτότυπο, πιθανώς ως επιλογή των μεταφραστών σε σημεία που πίστευαν ότι ταίριαζε στο ύφος.

Στα Γραφήματα 1, 2 και 3 βλέπουμε τα ποσοστά των συμφράσεων ανά κατηγορία, στο πρωτότυπο και στις δύο μεταφράσεις αντίστοιχα. Διαπιστώνεται γενικά ότι πολυπληθέστερη κατηγορία με μεγάλη διαφορά είναι η κατηγορία Ρήμα + Ουσιαστικό (ΡΟ) και στις τρεις περιπτώσεις. Δεύτερη, με αρκετά μεγάλη διαφορά, σχεδόν στο μισό σε σχέση με την πρώτη, ακολουθεί για την ισπανική γλώσσα η κατηγορία Ουσιαστικό + Επίθετο (ΟΕπιθ) ενώ και στις δύο μεταφράσεις στα Ελληνικά η κατηγορία Επίθετο + Ουσιαστικό (ΕπιθΟ). Στο ραβδόγραμμα του Γραφήματος 4 φαίνεται συγκριτικά ο αριθμός των συμφράσεων ανά κατηγορία στο πρωτότυπο κείμενο του Αρλτ και στις δύο μεταφράσεις.

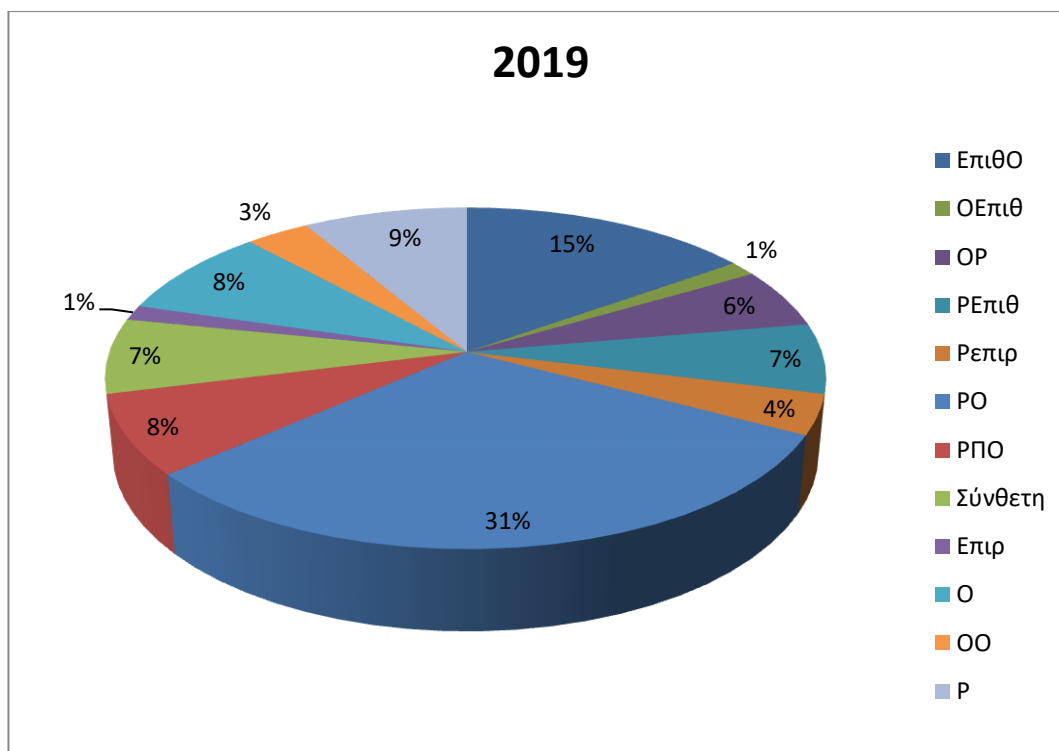
Στις επόμενες ενότητες θα δούμε πιο αναλυτικά τις παρατηρήσεις ανά κατηγορία σύμφρασης.

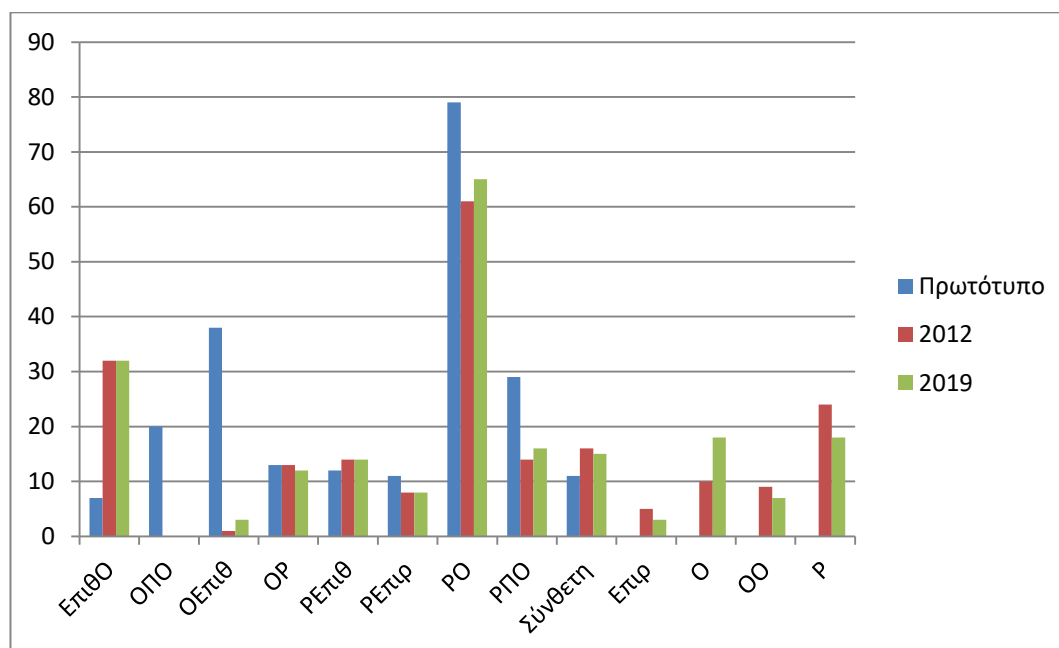
Γράφημα 1. Ποσοστά Συμφράσεων ανά κατηγορία στο πρωτότυπο

Γράφημα 2. Ποσοστά Συμφράσεων ανά κατηγορία στη μετάφραση του 2012

Γράφημα 3. Ποσοστά Συμφράσεων ανά κατηγορία στη μετάφραση του 2019

Γράφημα 4. Σύνολο συμφράσεων ανά κατηγορία

5.2. Συμφράσεις ανά κατηγορία

5.2.1. Ρήμα + Ουσιαστικό (ΡΟ): η πολυπληθέστερη

Πιο συχνή κατηγορία, όπως φαίνεται και από το γράφημα 4 στα Ισπανικά αλλά και στις δύο μεταφράσεις, είναι η κατηγορία Ρήμα + Ουσιαστικό (ΡΟ) με 79 (70 μοναδικές) περιπτώσεις στο πρωτότυπο και 61 (57 μοναδικές) και 65 (61 μοναδικές) αντίστοιχα στις μεταφράσεις του 2012 και του 2019. Με άλλα λόγια, παρατηρείται ότι περίπου το 1/3 των συμφράσεων που εντοπίστηκαν στο πρωτότυπο κείμενο του Αρλτ ανήκει στην κατηγορία αυτή (36%), τάση που διατηρείται και στις μεταφράσεις (29% και 31% αντίστοιχα).

Ορισμένα παραδείγματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 3:

Πίνακας 3

Παραδείγματα μεταφράσεων ΡΟ με ΡΟ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
causar la impresión	προκαλώ εντύπωση	δίνω την εντύπωση	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
echar las cartas	ρίχνω τα χαρτιά	ρίχνω τα χαρτιά	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
olfatear desgracias	μυρίζομαι συμφορές	μυρίζομαι συμφορές	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
levantar la voz	υψώνω τη φωνή	υψώνω τη φωνή	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
cruzar de brazos	σταυρώνω τα χέρια	σταυρώνω τα μπράτσα	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
carecer de importancia	στερούμαι σημασίας	στερούμαι σημασίας	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
dirigir atención	στρέφω την προσοχή μου	στρέφω την προσοχή μου	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ

Αξίζει να παρατηρήσουμε ότι ένα ποσοστό τέτοιου είδους συμφράσεων ΡΟ στα Ελληνικά έχουν μεταφραστεί μόνο με ρήματα (Ρ) και μάλιστα υπάρχει διαφοροποίηση στις επιλογές των δύο μεταφραστών, όπως μπορεί να διαπιστώσει κανείς στα παραδείγματα που παρατίθενται στον Πίνακα 4. Συγκεκριμένα, στη μετάφραση του 2012 σε σύνολο 79 περιπτώσεων, οι 19 (24%) έχουν αποδοθεί με σκέτο ρήμα ενώ σε αυτή του 2019, οι 16 (20%).

Πίνακας 4
Παραδείγματα μεταφράσεων ΡΟ με Ρ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
dar razón	δικαιώνω	δικαιώνω	ΡΟ	Ρ	Ρ
dar vida	ξυπνάω	πυροδοτώ	ΡΟ	Ρ	Ρ
darse cuenta	αντιλαμβάνομαι	καταλαβαίνω	ΡΟ	Ρ	Ρ
guardar silencio	δεν μιλάω	διατηρώ τη σιωπή μου	ΡΟ	Ρ	ΡΟ
sopesar la probabilidad	μπορώ	ζυγίζω τις πιθανότητες	ΡΟ	Ρ	ΡΟ
tener miedo	φοβάμαι	φοβάμαι	ΡΟ	Ρ	Ρ

Κατά τα λοιπά, στην κατηγορία αυτή, στη μετάφραση του 2012 οι 2 με ΡΕπιθ (*tener la seguridad*, 'είμαι πεπεισμένος' και *tener la impresión*, 'αισθάνομαι έτοιμος'), άλλες 3 με σύνθετες συμφράσεις (*tener importancia*, 'δεν έχει ιδιαίτερη σημασία' - *llenar el vacío*, 'γεμίζω τις άδειες ώρες' - *saltar los sesos* 'τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα'), 1 με ΡΠΟ (*soslayar el destino*, 'ξεφεύγω από τη μοίρα') ενώ 6 με οποιονδήποτε άλλο συνδυασμό λέξεων. Στη μετάφραση του 2019 έχουμε αντίστοιχα 1 ΡΕπιθ (*tener la seguridad*, 'είμαι βέβαιος'), 1 Σύνθετη (*llenar el vacío*, 'γεμίζω τον ελεύθερο χρόνο μου') και 3 με άλλο συνδυασμό. Επομένως, είναι εμφανές ότι το μεγαλύτερο ποσοστό διατηρείται ως προς τον τύπο της σύμφρασης.

5.2.2. Ουσιαστικό + Επίθετο (ΟΕπιθ) ή Επίθετο + Ουσιαστικό (ΕπιθΟ): Οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος;

Δεύτερη κατά σειρά κατηγορία στο πρωτότυπο ως προς τον αριθμό συμφράσεων, αν και με μεγάλη διαφορά, είναι η κατηγορία Ουσιαστικό + Επίθετο (ΟΕπιθ) με πλήθος 38 περιπτώσεων, ενώ και στις δύο μεταφράσεις στα Ελληνικά είναι η κατηγορία Επίθετο + Ουσιαστικό (ΕπιθΟ) με 32 περιπτώσεις αντίστοιχα. Μπορεί η διαφοροποίηση εκ πρώτης όψεως να φαντάζει παράξενη, εάν όμως λάβουμε υπόψη τη διαφορετική σύνταξη των

δύο γλωσσών, η εξήγηση είναι απολύτως λογική καθώς στα Ισπανικά το επίθετο, εκτός συγκεκριμένων περιπτώσεων, έπεται του ουσιαστικού που προσδιορίζει ενώ στα Ελληνικά προηγείται. Συγκεκριμένα, στην Νέα Ελληνική το επίθετο έχει την ελευθερία να προηγείται ή να έπεται του ουσιαστικού με αλλαγή στη λειτουργία του είτε για λόγους έμφασης. Γι αυτό βλέπουμε ότι υπάρχουν και κάποιες συμφράσεις που εντάσσονται στις αντίστροφες κατηγορίες σε κάθε περίπτωση (πρωτότυπο: ΕπιθΟ 5: *poderosa razón, primeros auxilios, buen aspecto, corto circuito, riguroso turno*, μετάφραση 2012: ΟΕπιθ 1: *hombre piadoso*, 'άνθρωπος θεοφοβούμενος' και μετάφραση 2019: ΟΕπιθ 1: *uso externo*, 'χρήση εξωτερική').

Μερικά παραδείγματα μπορεί να δει κανείς στον Πίνακα 5.

Πίνακας 5
Παραδείγματα μεταφράσεων ΟΕπιθ με ΕπιθΟ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
bóveda celeste	ουράνιος θόλος	ουράνιος θόλος	ΟΕπιθ	Επιθ Ο	Επιθ Ο
cielo resplandeciente	ξάστερος ουρανός	ξάστερος ουρανός	ΟΕπιθ	Επιθ Ο	Επιθ Ο
concéntricos círculos	ομόκεντροι κύκλοι	ομόκεντροι κύκλοι	ΕπιθΟ	Επιθ Ο	Επιθ Ο
dignidad menoscabada	πληγωμένη αξιοπρέπεια	πληγωμένη υπερηφάνεια	ΟΕπιθ	Επιθ Ο	Επιθ Ο
edificio público	δημόσιο κτίριο	δημόσιο κτίριο	ΟΕπιθ	Επιθ Ο	Επιθ Ο
hijo primogénito	πρωτότοκος γιος	πρωτότοκος γιος	ΟΕπιθ	Επιθ Ο	Επιθ Ο
miembro honorario	επίτιμο μέλος	επίτιμο μέλος	ΟΕπιθ	Επιθ Ο	Επιθ Ο
mirada cínica	κυνικό βλέμμα	κυνική ματιά	ΟΕπιθ	Επιθ Ο	Επιθ Ο
sentido común	κοινή λογική	κοινή λογική	ΟΕπιθ	Επιθ Ο	Επιθ Ο
trastorno mental	νοητική διαταραχή	διανοητική διαταραχή	ΟΕπιθ	Επιθ Ο	Επιθ Ο

5.2.3. Ουσιαστικό + Πρόθεση + Ουσιαστικό (ΟΠΟ)

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στα Ελληνικά η κατηγορία Ουσιαστικό + Πρόθεση + Ουσιαστικό (ΟΠΟ) δεν υπάρχει καθόλου καθώς η δομή της δεν υποστηρίζει τέτοιου είδους συνδυασμό και η απόδοσή της γίνεται με τρεις τρόπους:

- ο συνδυασμός de + Ουσιαστικό αντικαθίσταται με επιθετικό προσδιορισμό στο πρώτο ουσιαστικό κι έτσι καταλήγουμε σε συμφράσεις του τύπου Επίθετο + Ουσιαστικό. Μερικά τέτοια παραδείγματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 6. Έχουμε εντοπίσει και μία περίπτωση Επιρρήματος + Ουσιαστικό (*hombre de honor*, ‘καθωσπρέπει κύριος’) όπου το επίρρημα όμως επέχει θέση επιθετικού προσδιορισμού στο ουσιαστικό.

Πίνακας 6
Παραδείγματα μεταφράσεων ΟΠΟ με ΕπιθΟ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
amenaza de muerte	θανάσιμη απειλή	θανάσιμη απειλή	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	Επιθ Ο
ataque de nervios	νευρική κρίση	νευρική κρίση	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	Επιθ Ο
cheque sin fondo	ακάλυπτη επιταγή	ακάλυπτη επιταγή	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	Επιθ Ο
cúpula del cielo	ουράνιος θόλος	ουράνιος θόλος	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	Επιθ Ο

- ο συνδυασμός de + Ουσιαστικό αντικαθίσταται με τη χρήση ενός ουσιαστικού σε γενική κι έτσι καταλήγουμε σε συμφράσεις του τύπου Ουσιαστικό + Ουσιαστικό (ΟΟ) με ή χωρίς οριστικό άρθρο (βλ. Πίνακα 7), είδος που στην κατηγοριοποίηση του Koike για τα Ισπανικά δεν απαντάται, αν και ορισμένοι άλλοι θεωρητικοί την αναγνωρίζουν και για τη γλώσσα αυτή. Για παράδειγμα, ο Benson αλλά και η Corpas

Pastor στην κατηγορία ΟΕπιθ/ΕπιθΟ συμπεριλαμβάνουν συμφράσεις που σχηματίζονται με συμπάρθεση δύο ουσιαστικών, σε περίπτωση που το δεύτερο επέχει θέση επιθέτου ή προσδιορίζει σημασιολογικά το πρώτο (π.χ.: *ciudad/casa fantasma* δηλαδή ‘άδεια πόλη/άδειο σπίτι’ ή *visita fantasma*: δηλαδή ‘επίσκεψη μικρής διάρκειας’).

Πίνακας 7
Παραδείγματα μεταφράσεων ΟΠΟ με ΟΟ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
corriente de aire	ρεύμα αέρα	ρεύμα αέρα	ΟΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
mundo de los espíritus	κόσμος των πνευμάτων	κόσμος των πνευμάτων	ΟΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
casco de la nave	κύτος του πλοίου	κύτος του πλοίου	ΟΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
lances de amor	ερωτικές υποθέσεις	υποθέσεις του έρωτα	ΟΠΟ	Επιθ Ο	ΟΟ

- Τέλος, όλη η σύμφραση δεν αποδίδεται με σύμφραση αλλά με ένα Ουσιαστικό (Ο) (βλ. Πίνακα 8) ή οποιονδήποτε άλλο τρόπο όπως το *una bocanada de humo* ως ‘φύσηξε τον καπνό’ (2012) και ‘φυσώντας καπνό’ (2019) καθώς στα Ελληνικά δεν απαντάται αντίστοιχο ουσιαστικό με το bocanada.

Πίνακας 8
Παραδείγματα μεταφράσεων ΟΠΟ με Ο

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
consultorio del médico	ιατρείο	ιατρείο	ΟΠΟ	Ο	Ο
compartimient o de máquinas	μηχανοστάσιο	μηχανοστάσιο	ΟΠΟ	Ο	Ο

Αξίζει να παρατηρήσουμε ότι δεν υπάρχει πάντοτε συμφωνία, όπως στην περίπτωση της απόδοσης του *tren de carga* όπου υπάρχει διαφοροποίηση στις δύο μεταφράσεις ως προς το είδος σύμφρασης που χρησιμοποιείται. Στην μετάφραση του 2012 αποδίδεται με ΟΟ ως ‘φορτηγό τρένο’ ενώ σε αυτή του 2019 ως ‘εμπορικό τρένο’.

Όπως άλλωστε επισημαίνει στη διδακτορική της διατριβή η Θώμου (63), μια σύμφραση μπορεί να αντιστοιχεί σε μονολεκτικό στοιχείο στη γλώσσα-στόχο, σε απλή (αδέσμευτη) φράση ή να βρίσκεται σε διαφορετική υφολογική βαθμίδα, κάτι που επισημάνθηκε ήδη στις δυσκολίες που έχει να αντιμετωπίσει ο μεταφραστής κατά την απόδοση τους.

5.2.4. Ρήμα + Πρόθεση + Ουσιαστικό (ΡΠΟ)

Η τρίτη πολυπληθέστερη κατηγορία συμφράσεων που εντοπίστηκαν στο πρωτότυπο κείμενο του Αρλτ ήταν η κατηγορία Ρήμα + Πρόθεση + Ουσιαστικό (ΡΠΟ) με 29 περιπτώσεις. Επίσης και σε αυτή την κατηγορία παρατηρούνται αρκετές διαφοροποιήσεις μεταξύ της τυπολογίας του πρωτότυπου κειμένου και των δύο αποδόσεών του. Μόλις στο 1/3 των περιπτώσεων υπάρχει ταύτιση και οι σχηματισμοί ΡΠΟ έχουν μεταφραστεί με αντίστοιχο τρόπο και στα Ελληνικά (11 στη μετάφραση του 2012, 13 στου 2019). Πρόκειται για περιπτώσεις όπου κατ' ουσίαν έχουμε Ουσιαστικό + Άρθρο + Ουσιαστικό μόνο που εν προκειμένω το άρθρο έχει σχηματιστεί από το εις + το ('πέφτω στο κρεβάτι, κλείνω στο μπαλαούρο, καταλήγω/φτάνω στο συμπέρασμα'). Μερικά παραδείγματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 9.

Πίνακας 9
Παραδείγματα μεταφράσεων ΡΠΟ με ΡΠΟ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
caer a la cama	πέφτω στο κρεβάτι	πέφτω στο κρεβάτι	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
encerrar en calabozo	κλείνω στο μπαλαούρο	κλείνω στο μπαλαούρο	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
llegar a la conclusión	καταλήγω στο συμπέρασμα	φτάνω στο συμπέρασμα	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
arrojar al agua	πετάω στη θάλασσα	πετάω στη θάλασσα	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
acribillar a miradas	καρφώνω το βλέμμα	βομβαρδίζω με ματιές	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
navegar en buque	επιβαίνω στο πλοίο	ταξιδεύω με το πλοίο	ΡΠΟ	ΡΠΟ	-

Άλλοι τρόποι απόδοσης της σύμφρασης ΡΠΟ στα Ελληνικά είναι με Ρήμα + Ουσιαστικό (ΡΟ), όπως φαίνεται στον Πίνακα 10, ή με Ρήμα + Επίθετο (ΡΕπιθ) ή Ρήμα + Επίρρημα (ΡΕπιρ), όπως φαίνεται στον Πίνακα 11.

Πίνακας 10
Παραδείγματα μεταφράσεων ΡΠΟ με ΡΟ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
carecer de importancia	στερούμαι σημασίας	στερούμαι σημασίας	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
cruzar de brazos	σταυρώνω τα χέρια	σταυρώνω τα μπράτσα	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
enviar a la cárcel	στέλνω φυλακή	στέλνω φυλακή	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
poner en marcha	εφαρμόζω	μπαίνει σε εφαρμογή	ΡΠΟ	Ρ	ΡΠΟ
dar por hecho	θεωρώ δεδομένο	παίρνω ως δεδομένο	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΠΟ

Πίνακας 11
Παραδείγματα μεταφράσεων ΡΠΟ με ΡΕπιθ/ΡΕπιρ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
olvidar por completo	ξεχνάω εντελώς	ξεχνάω εντελώς	ΡΠΟ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
ponerse de pie	πετάγομαι επάνω	πετάγομαι όρθιος	ΡΠΟ	ΡΕπιρ	ΡΕπιθ
ponerse en libertad	αφήνομαι ελεύθερος	αφήνομαι ελεύθερος	ΡΠΟ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ

Στις περιπτώσεις *sobreviviente de catástrofe* και *condenado a muerte* έχουμε μια συντακτική τροποποίηση της σύμφρασης που αντίστοιχα διατηρείται και στις μεταφράσεις πράγμα που έχει άλλωστε επισημανθεί ως

φαινόμενο και από τους Moreno Pereiro & Buyse και τον Koike (βλ. [Κεφάλαιο 2.4](#)).

Πίνακας 12
Παραδείγματα μεταφράσεων ΡΠΟ με ΕπιθΟ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
sobreviviente (sobrevivir) de catástrofe	επιζών καταστροφής	επιζών καταστροφής	ΡΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
condenado (condenar) a muerte	καταδικασμένος σε θάνατος	καταδικασμένος σε θάνατο	ΡΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ

Εντοπίσαμε και δύο περιπτώσεις στις οποίες ολόκληρη η σύμφραση ΡΠΟ στο πρωτότυπο επέχει θέση ουσιαστικού και στη μεν δική μας μετάφραση και οι δύο έχουν αποδοθεί με σύμφραση ΟΟ ενώ σε αυτή του 2012 με ΟΟ και ΟΡ (βλ. Πίνακα 13).

Πίνακας 13
Παραδείγματα μεταφράσεων ΡΠΟ με ΟΟ/ΟΡ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
el caminar del tiempo	αίσθηση του χρόνου	αίσθηση του χρόνου	ΡΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
al caer del sol	δύει (ο ήλιος)	δύση του ήλιου	ΡΠΟ	ΟΡ	ΟΟ

Τέλος, η σύμφραση *asomarse a un peligro* και στις δύο μεταφράσεις έχει αποδοθεί με την ίδια σύνθετη σύμφραση ‘έρχομαι αντιμέτωπος με τον κίνδυνο’ αν και θα υπήρχε η εναλλακτική ‘αντιμετωπίζω τον κίνδυνο’ που ανήκει στην ίδια κατηγορία, η οποία όμως δεν προτιμήθηκε λόγω ύφους του κειμένου.

5.2.5. Ρήμα + Επίθετο (ΡΕπιθ)

Η συγκεκριμένη κατηγορία δεν εμπεριέχεται στην ταξινόμηση της *Corpas Pastor* αλλά σε εκείνη του Koike. Εμείς θεωρήσαμε απαραίτητο να την εντάξουμε στη μελέτη μας καθώς υπάρχουν και στις δύο γλώσσες

παραδείγματα που θα μπορούσαν με βάση τη θεωρία να θεωρηθούν συμφράσεις. Συγκεκριμένα, στο μυθιστόρημα του Αρλτ εντοπίστηκαν στο πρωτότυπο κείμενο 12 περιπτώσεις, περίπου το 6% του συνολικού corpus, από τις οποίες μεγάλο ποσοστό (τα 2/3, δηλαδή 8 περιπτώσεις και στις δύο μεταφράσεις με μία διαφοροποίηση: *sentirse deprimido* και *mantenerse apartado*) μεταφράστηκε στα Ελληνικά με τον ίδιο τρόπο, δηλαδή με σύμφραση της ίδιας κατηγορίας ΡΕπιθ.

Παραδείγματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 14.

Πίνακας 14

Παραδείγματα μεταφράσεων ΡΕπιθ με ΡΕπιθ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
respirar aliviado	ανασαίνω ανακουφισμένος	ανασαίνω ανακουφισμένος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
quedarse tranquilo	μένω ήσυχος	μένω ήσυχος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
observar atónito	κοιτάω αποσβολωμένος	παρατηρώ κατάπληκτος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
mantenerse inalterable	παραμένω αμετάβλητος	παραμένω αμετάβλητος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
permanecer inmóvil	κάθομαι ασάλευτος	παραμένω ακίνητος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ

Τέσσερις συμφράσεις έχουν επιλέξει οι μεταφραστές να αποδώσουν με διαφορετικό τρόπο (βλ. Πίνακα 15).

Πίνακας 15

Παραδείγματα μεταφράσεων ΡΕπιθ με άλλους τρόπους

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
volverse loco	τρελαίνομαι	μου στρίβει	ΡΕπιθ	Ρ	Ιδιωματισμός
quedarse atónito	κοιτάζω σαν χάννος	μένω με το στόμα ανοιχτό	ΡΕπιθ	Σύνθετη	Σύνθετη
sentirse deprimido	νιώθω ένα πλάκωμα	αισθάνομαι άκεφος	ΡΕπιθ	ΡΟ	ΡΕπιθ
mantenerse apartado	μένω αμέτοχος	μένω στην άκρη	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΠΟ

5.2.6. Ρήμα + Επίρρημα (ΡΕπιρ)

Και σε αυτή την κατηγορία υπάρχει σχετική συμφωνία ως προς τον τρόπο μετάφρασής τους. Από τις 11 περιπτώσεις που εντοπίστηκαν στο πρωτότυπο στα Ισπανικά, περισσότερες από τις μισές, οι 7, έχουν διατηρηθεί ως ΡΕπιρ και στις δύο μεταφράσεις, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 16, ενώ υπάρχουν και ορισμένες διαφοροποιήσεις. Το *decir textualmente* στην μετάφραση του 2012 έχει αποδοθεί 'λέω επί λέξει', κάποιος θα μπορούσε να το θεωρήσει είτε σύνθετη σύμφραση λαμβάνοντας το 'επί λέξει' ως έκφραση είτε ΡΕπιρ θεωρώντας ότι επέχει θέση επιρρήματος. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, το *llegar tarde* μεταφράζεται μονολεκτικά με ένα ρήμα, 'αργώ', το *dedicarse empeñosamente* ως ΡΠΟ (2012: 'αφοσιώνομαι με ζήλο', 2019: 'αφοσιώνομαι με ζέση'), ενώ το *crecer desmesuradamente* δεν αποδίδεται με συγκεκριμένο τρόπο αλλά με μια πρόταση [2012: 'έδειχνε ακόμα πιο (ξαφνιασμένη)', 2019: 'έγινε ακόμα μεγαλύτερη'].

Πίνακας 16

Παραδείγματα μεταφράσεων ΡΕπιρ με ΡΕπιρ

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
interesarse violentamente	μ' ενδιαφέρει ιδιαίτερα	μ' ενδιαφέρει διακαώς	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
decir textualmente	λέω επί λέξει	λέω κυριολεκτικά	ΡΕπιρ/Σύνθετη	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
negar terminantemente	αρνούμαι κατηγορηματικά	αρνούμαι κατηγορηματικά	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
pedir encarecidamente	ζητάω επιμόνως	ζητάω επίμονα	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
chillar histericamente	στριγγλίζω υστερικά	ουρλιάζω υστερικά	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
conversar animadamente	συζητώ ζωηρά	συζητώ ζωηρά	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
defender vigorosamente	υπερασπίζομαι με σθεναρό τρόπο	υπερασπίζομαι σθεναρά	ΡΕπιρ	-	ΡΕπιρ
llorar desconsoladamente	κλαίω απαρηγόρητος	βάζω τα κλάματα απαρηγόρητος	ΡΕπιρ	ΡΕπιθ	Σύνθετη

5.2.7. Όταν τα πράγματα γίνονται σύνθετα

Στον Πίνακα 17 παρουσιάζονται οι συμφράσεις που σύμφωνα με την κατάταξη της *Corpas Pastor* θεωρούνται σύνθετες καθώς αποτελούνται από κάποιο μέρος του λόγου (ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα) και μία ιδιωματική (ονοματική, επιθετική, ρηματική, επιρρηματική) φράση. Συγκεκριμένα, οι σύνθετες συμφράσεις που εντοπίστηκαν ανήκουν σε δύο είδη:

- Ρήμα + Ιδιωματική ονοματική φράση:

Saltarse + la tapa de los sesos

perder + la noción del tiempo

arrancar + una sola palabra

- Ρήμα + Ιδιωματική προθετική φράση:

pasar + a segundo plano

llevar por + el buen camino

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι οι σύνθετες συμφράσεις, στην πλειοψηφία τους, έχουν μεταφραστεί και ως τέτοιες αν και σε κάποιες περιπτώσεις αλλάζει το είδος. Εν προκειμένω, το 'τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα' είναι ιδιωματική ρηματική φράση + ουσιαστικό.

Πίνακας 17

Παραδείγματα Σύνθετων συμφράσεων και των μεταφράσεών τους

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
saltarse la tapa de los sesos	τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα	τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη
llevar por el buen camino	φέρνω στον ίσιο δρόμο	βάζω στον ίσιο δρόμο	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη
perder la noción del tiempo	χάνω την αίσθηση του χρόνου	χάνω την αίσθηση του χρόνου	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη
pasar a segundo plano	περνάω σε δεύτερη μοίρα	περνάω σε δεύτερη μοίρα	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη
arrancar una sola palabra	(δεν) παίρνω κουβέντα	αποσπώ [...] λέξη	Σύνθετη	PO	PO

Επιπλέον, υπάρχουν και ορισμένες συμφράσεις από αυτές που ο Koike στη δική του ταξινόμηση ονομάζει αλυσιδωτές, οι οποίες ουσιαστικά αποτελούνται από δύο συνεχόμενες συμφράσεις. Επίσης έχουν μεταφραστεί είτε με αντίστοιχο τρόπο, δηλαδή με αλυσιδωτές συμφράσεις, είτε με σύνθετες συμφράσεις (βλ. Πίνακα 18).

Πίνακας 18

Παραδείγματα Αλυσιδωτών συμφράσεων και των μεταφράσεών τους

Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
tener la secreta esperanza	τρέφω κρυφά την ελπίδα	έχω την κρυφή ελπίδα	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή
carecer de conocimiento científico	δεν διαθέτω επιστημονικές γνώσεις	στερούμαι επιστημονικών γνώσεων	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή
dar mi palabra de honor	δίνω το λόγο της τιμής μου	δίνω το λόγο της τιμής μου	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή
lanzar un grito de alegría	βγάζω μια κραυγή χαράς	αφήνω μια κραυγή χαράς	Αλυσιδωτή	Σύνθετη	Σύνθετη
tener fuerzas físicas	διαθέτω φυσική δύναμη	διαθέτω τη μυϊκή δύναμη	Αλυσιδωτή	Σύνθετη	Σύνθετη

5.2.8. Ανακεφαλαίωση

Στον Πίνακα 19 έχουν συγκεντρωθεί και παρουσιάζονται οι συμφράσεις ανά κατηγορία στα Ισπανικά και αντίστοιχα στις δύο μεταφράσεις στα Ελληνικά με βάση όσα επισημάνθηκαν στις ενότητες 5.2.1 έως 5.2.7. Αρχικά, στην κάθε κατηγορία εμφανίζονται οι συμφράσεις που έχουν μεταφραστεί με αντίστοιχη κατηγορία σύμφρασης στα Ελληνικά και ακολουθούν όσες παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις είτε στη μία είτε και στις δύο μεταφράσεις και στις δύο περιπτώσεις με αλφαβητική σειρά. Πολλές φορές, όπως είδαμε, οι δύο μεταφραστές μπορεί να συμφωνούν ως προς την κατηγορία της σύμφρασης, να έχουν επιλέξει όμως διαφορετικές λέξεις. Οι διαφοροποιήσεις ως προς την κατηγορία και το λεξιλόγιο επισημαίνονται με κόκκινο χρώμα. Επίσης, παρουσιάζονται οι μοναδικές συμφράσεις (όλες ανεξεραίτως παρατίθενται στο [Παράρτημα 3](#) με τη σειρά που εντοπίστηκαν στο πρωτότυπο κείμενο του Αρλτ) εκτός από ορισμένες περιπτώσεις που η απόδοσή τους σε κάποια μετάφραση ή και στις δύο διαφέρει από σημείο σε σημείο του κειμένου ή δεν έχει ακολουθηθεί ενιαίος τρόπος μετάφρασης.

Πίνακας 19

Συμφράσεις ανά κατηγορία και στα τρία κείμενα

	Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
1	abrir la boca	ανοίγω το στόμα μου	ανοίγω το στόμα μου	PO	PO	PO
2	abrir los ojos	ανοίγω τα μάτια	ανοίγω τα μάτια	PO	PO	PO
3	acaecer desgracias	με βρίσκουν συμφορές	με βρίσκουν δεινά	PO	PO	PO
4	adquirir los derechos	εξασφαλίζω τα δικαιώματα	αποκτώ τα δικαιώματα	PO	PO	PO
5	apagar el fuego	σβήνω τη φωτιά	σβήνω τη φωτιά	PO	PO	PO

6	causar la impresión	δίνω την εντύπωση	δίνω την εντύπωση	PO	PO	PO
7	causar la impresión	προκαλώ εντύπωση	προκαλώ εντύπωση	PO	PO	PO
8	cerrar el pico	το ράβω	κλείνω το στόμα	PO	PO	PO
9	cometer la imprudencia	κάνω το λάθος να	διαπράττω την απερισκεψία	PO	PO	PO
10	comunicarse una noticia	ανακοινώνω μια είδηση	μεταφέρω μια είδηση	PO	PO	PO
11	confirmar los presagios	επιβεβαιώνω τις προφητείες	εκπληρώνω τις προβλέψεις	PO	PO	PO
12	dar mi palabra	δίνω το λόγο μου	δίνω το λόγο μου	PO	PO	PO
13	dar término	βάζω τέλος	βάζω τέλος	PO	PO	PO
14	descifrar el misterio	αποκρυπτογραφώ το μυστήριο	αποκρυπτογραφώ το μυστήριο	PO	PO	PO
15	detener las máquinas	σταματάει (η μηχανή)	σβήνει (η μηχανή)	PO	PO	PO
16	dirigir atención	στρέφω την προσοχή μου	στρέφω την προσοχή μου	PO	PO	PO
17	echar las cartas	ρίχνω τα χαρτιά	ρίχνω τα χαρτιά	PO	PO	PO
18	entrecerrar los ojos	μισοκλείνω τα βλέφαρα	μισοκλείνω τα βλέφαρα	PO	PO	PO
19	estirar el brazo	απλώνω το χέρι	σηκώνω το χέρι	PO	PO	PO
20	hacer caso	δε δίνω σημασία	δε δίνω σημασία	PO	PO	PO
21	intercambiar impresiones	ανταλλάσσω απόψεις	ανταλλάσσω απόψεις	PO	PO	PO
22	inventar historias	επινοώ ιστορίες	επινοώ ιστορίες	PO	PO	PO
23	lanzar grito	βγάζω μια κραυγή	αφήνω μια κραυγή	PO	PO	PO
24	levantar los ojos	σηκώνω το βλέμμα	σηκώνω τα μάτια	PO	PO	PO
25	ligar el destino con	ενώνω τη μοίρα μου	ενώνω τη μοίρα μου	PO	PO	PO
26	no decirse una palabra	δε λέω κουβέντα	δε λέω λέξη	PO	PO	PO
27	ocupar un puesto	έχω μια θέση	έχω μια θέση	PO	PO	PO
28	olfatear desgracias	μυρίζομαι συμφορές	μυρίζομαι συμφορές	PO	PO	PO
29	pedir cuentas	ζητάω λογαριασμό	ζητάω τα ρέστα	PO	PO	PO

30	pedir cuentas	ζητάω το λόγο	ζητάω το λόγο	PO	PO	PO
31	pedir explicaciones	ζητώ εξηγήσεις	ζητώ εξηγήσεις	PO	PO	PO
32	predicar el sermón	αναγγέλω μήνυμα	κηρύττω το λόγο	PO	PO	PO
33	presagar desgracias	προβλέπω κακοτυχίες	προβλέπω κακοτυχίες	PO	PO	PO
34	producir tumulto	υπάρχει αναστάτωση	προκαλώ αναταραχή	PO	PO	PO
35	pronunciar palabra	αρθρώνω λέξη	λέω κουβέντα	PO	PO	PO
36	quitarse los guantes	βγάζω τα γάντια	βγάζω τα γάντια	PO	PO	PO
37	rebasar la medida	ξεπερνάω τα όρια	ξεπερνάω τα όρια	PO	PO	PO
38	sobreponerse al miedo	νικώ το φόβο	παραμερίζω το φόβο	PO	PO	PO
39	tener origen	έχω προέλευση	έχω τις ρίζες μου	PO	PO	PO
40	tener razón	έχω δίκιο	έχω δίκιο	PO	PO	PO
41	tomar té	παίρνω τσάι	πίνω τσάι	PO	PO	PO
42	vaticinar desgracias	προμαντεύω κακοτυχίες	προβλέπω καταστροφές	PO	PO	PO
43	adquirir el sentido	παίρνω μια γεύση	καταλαβαίνω	PO	PO	P
44	consumarse un crimen	διαπράττω έγκλημα	συμβαίνει (το έγκλημα)	PO	PO	OP
45	dar razón	δικαιώνω	δικαιώνω	PO	P	P
46	dar vida	ξυπνάω	πυροδοτώ	PO	P	P
47	darse cuenta	αντιλαμβάνομαι	καταλαβαίνω	PO	P	P
48	darse cuenta	καταλαβαίνω	καταλαβαίνω	PO	P	P
49	dedicar tiempo	αφοσιώνομαι	αφιερώνω το χρόνο μου	PO	P	PO
50	descerrajar balazos	πυροβολώ	πυροβολώ	PO	P	P
51	descerrajar un balazo	αυτοπυροβολούμαι	αυτοπυροβολούμαι	PO	P	P
52	distraer la atención	κουράζω	αποσπώ την προσοχή	PO	P	PO
53	guardar silencio	δεν μιλάω	διατηρώ τη σιωπή μου	PO	P	PO

54	levantar la voz	υψώνω τη φωνή	υψώνω τη φωνή	PO	PO	PO
55	llenar el vacío	γεμίζω τις άδειες ώρες	γεμίζω τον ελεύθερο χρόνο μου	PO	Σύνθετη	Σύνθετη
56	matar a balazos	πυροβολώ	πυροβολώ	PO	P	P
57	preferir una blasfemia	ξεστομίζω βρισιά	βλαστημώ	PO	PO	P
58	saltar los sesos	τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα	τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα	PO	Σύνθετη	PO
59	sopesar la probabilidad	μπορώ	ζυγίζω τις πιθανότητες	PO	P	PO
60	soslayar el destino	ξεφεύγω από τη μοίρα	αποφεύγω τη μοίρα	PO	PΠΟ	PO
61	sufrir pérdida	χάνω	χάνω	PO	P	P
62	tener a seguridad	είμαι πεπεισμένος	είμαι βέβαιος	PO	PEπιθ	PEπιθ
63	tener conocimiento	γνωρίζω	γνωρίζω	PO	P	P
64	tener cuidado	προσέχω	προσέχω	PO	P	P
65	tener importancia	δεν έχει ιδιαίτερη σημασία	δεν έχει σημασία	PO	Σύνθετη	PO
66	tener la impresión	αισθάνομαι έτοιμος	έχω την εντύπωση	PO	PEπιθ	PO
67	tener miedo	φοβάμαι	φοβάμαι	PO	P	P
68	tener reparos	δε διστάζω	δεν έχω αντίρρηση	PO	P	PO
69	agravar el desequilibrio			PO		
70	cometer desafueros		κάνω αίσχη	PO		PO
71	encomendar al diavolo			PO		
72	fijar la atención		στρέφω την προσοχή (μου)	PO		PO
73	formar parte		αποτελώ μέρος	PO		PO
74	hacer una colecta			PO		
75	apagar el incendio	σβήνω τη φωτιά	σβήνω τη φωτιά	OP	OP	OP

76	encogerse (el corazón)	σφίγγεται (η καρδιά μου)	σφίγγεται (η καρδιά μου)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
77	flamear (la bandera)	κυματίζει (η σημαία)	ανεμίζει (η σημαία)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
78	lucir (el sol)	λάμπει (ο ήλιος)	λάμπει (ο ήλιος)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
79	lucir (las estrellas)	λάμπουν (τ' αστέρια)	λάμπουν (τ' αστέρια)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
80	reparar (la avería)	αποκαθίσταται (η βλάβη)	επιδιορθώνεται (η βλάβη)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
81	soplar (el viento)	φυσάει (ο άνεμος)	φυσάει (ο άνεμος)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
82	tener importancia	έχει σημασία	έχει σημασία	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
83	ulular (el viento)	ουρλιάζει (ο άνεμος)	ουρλιάζει (ο άνεμος)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
84	caer (la tarde)	πέφτει το απόγευμα		ΟΡ	ΟΡ	
85	fijar (la mirada)	καρφώνω το βλέμμα	καρφώνω το βλέμμα	ΟΡ	ΡΟ	ΡΟ
86	repiquetear (la campana)	χτυπάει ο κώδωνας κινδύνου	χτυπάει ο κώδωνας κινδύνου	ΟΡ	Σύνθετη	Σύνθετη
87	soplar (el viento)	φυσάει	φυσάει (ο άνεμος)	ΟΡ	Ρ	ΟΡ
88	abismo profundo	βαθιά άβυσσος	βαθιά άβυσσος	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
89	bóveda celeste	ουράνιος θόλος	ουράνιος θόλος	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
90	cielo resplandeciente	ξάστερος ουρανός	ξάστερος ουρανός	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
91	concéntricos círculos	ομόκεντροι κύκλοι	ομόκεντροι κύκλοι	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
92	dignidad menoscabada	πληγωμένη αξιοπρέπεια	πληγωμένη υπερηφάνεια	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
93	edificio público	δημόσιο κτίριο	δημόσιο κτίριο	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
94	hijo primogénito	πρωτότοκος γιος	πρωτότοκος γιος	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
95	miembro honorario	επίτιμο μέλος	επίτιμο μέλος	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
96	mirada cínica	κυνικό βλέμμα	κυνική ματιά	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
97	mirada distraída	αφηρημένο βλέμμα	αφηρημένη ματιά	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
98	sentido común	κοινή λογική	κοινή λογική	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ

99	trastorno mental	νοητική διαταραχή	διανοητική διαταραχή	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
100	tremendo esfuerzo	υπεράνθρωπη προσπάθεια	τεράστια προσπάθεια	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
101	uso externo	εξωτερική χρήση	χρήση εξωτερική	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΟΕπιθ
102	uso externo	εξωτερική χρήση	χρήση εξωτερική	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΟΕπιθ
103	advertencia seria	ταρακουνώ	σοβαρή προειδοποίηση	ΟΕπιθ	Ρ	ΕπιθΟ
104	amplio círculo	πολυάριθμοι υποστηρικτές	υποστηρικτές	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	Ο
105	chaleco salvavidas	σωσίβιο γιλέκο	σωσίβιο	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	Ο
106	defensa débil	κάμπτονται (οι αντιστάσεις)	κάμπτονται (οι αντιστάσεις)	ΟΕπιθ	ΟΡ	ΟΡ
107	dulcificar el ánimo	μαλακώνω την καρδιά	ηρεμώ τα πνεύματα	ΟΕπιθ	ΡΟ	ΡΟ
108	hombre piadoso	άνθρωπος θεοφοβούμενος	ευσεβής κύριος	ΟΕπιθ	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ
109	humedad atmosférica	υγρασία της ατμόσφαιρας	υγρασία	ΟΕπιθ	ΟΟ	Ο
110	lengua estropajosa		μπερδεμένη γλώσσα	ΟΕπιθ		ΕπιθΟ
111	movimiento sísmico		σεισμική δραστηριότητα	ΟΕπιθ		ΕπιθΟ
112	primeros auxilios	πρώτες βοήθειες	ιατρείο	ΟΕπιθ	ΟΟ	Ο
113	protección divina	βοήθεια του Θεού	θείκη προστασία	ΟΕπιθ	ΟΟ	ΕπιθΟ
114	rencor profundo	φουντώνει (η οργή)	βαθύ μίσος	ΟΕπιθ	ΟΡ	ΕπιθΟ
115	ropa blanca	νεωτερισμοί	εσώρουχα	ΟΕπιθ	Ο	Ο
116	trastorno mental		διανοητική διαταραχή	ΟΕπιθ		ΕπιθΟ
117	vista fija	καρφώνω το βλέμμα	καρφώνω το βλέμμα	ΟΕπιθ	ΡΟ	ΡΟ
118	voz alta	δυνατή φωνή	δυνατή φωνή	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
119	voz alta	υψηλοφώνως	δυνατά	ΟΕπιθ	Επιρ	Επιρ
120	voz baja	σιγανά	χαμηλόφωνα	ΟΕπιθ	Επιρ	Επιρ
121	voz baja	χαμηλόφωνα	σιγανή φωνή	ΟΕπιθ	Επιρ	ΟΕπιθ
122	voz baja	χαμηλόφωνα	χαμηλόφωνα	ΟΕπιθ	Επιρ	Επιρ

123	buen aspecto	υγιής όψη	καλή όψη	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
124	poderosa razón	σοβαρός λόγος	σοβαρός λόγος	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
125	primeros auxilios	πρώτες βοήθειες	πρώτες βοήθειες	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
126	corto circuito	βραχυκύκλωμα	βραχυκύκλωμα	ΕπιθΟ	Ο	Ο
127	primeros auxilios	πρώτες βοήθειες	ιατρείο	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ	
128	riguroso turno	εκτελώ βάρδια	σχολαστική σπουδή	ΕπιθΟ	ΡΟ	ΕπιθΟ
129	signo zodiacal		ζώδιο	ΕπιθΟ		Ο
130	amenaza de muerte	θανάσιμη απειλή	θανάσιμη απειλή	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
131	ataque de nervios	νευρική κρίση	νευρική κρίση	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
132	cheque sin fondo	ακάλυπτη επιταγή	ακάλυπτη επιταγή	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
133	cúpula del cielo	ουράνιος θόλος	ουράνιος θόλος	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
134	en lances de amor	ερωτικές υποθέσεις	υποθέσεις του έρωτα	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΟΟ
135	hombre de honor	καθωσπρέπει κύριος	καθωσπρέπει κύριος	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
136	compartimiento de máquinas	μηχανοστάσιο	μηχανοστάσιο	ΟΠΟ	Ο	Ο
137	consultorio del médico	ιατρείο	ιατρείο	ΟΠΟ	Ο	Ο
138	ojo de buey	φινιστρίνι	φινιστρίνι	ΟΠΟ	Ο	Ο
139	casco de la nave	κύτος του πλοίου	κύτος του πλοίου	ΟΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
140	corriente de aire	ρεύμα αέρα	ρεύμα αέρα	ΟΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
141	mundo de los espíritus	κόσμος των πνευμάτων	κόσμος των πνευμάτων	ΟΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
142	puente de la nave	κατάστρωμα του πλοίου	κατάστρωμα του πλοίου	ΟΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
143	bocanada de humo	φυσάω καπνό	φυσάω καπνό	ΟΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
144	tren de carga	φορτηγό τρένο	εμπορικό τρένο	ΟΠΟ	ΟΟ	ΕπιθΟ

145	acribillar a miradas	καρφώνω το βλέμμα	βομβαρδίζω με ματιές	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
146	arrojar al agua	πετάω στη θάλασσα	πετάω στη θάλασσα	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
147	caer a la cama	πέφτω στο κρεβάτι	πέφτω στο κρεβάτι	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
148	cogerse del brazo	κρέμομαι από τα χείλη	πιάνω από το χέρι	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
149	condenar a muerte	καταδικασμένος σε θάνατος	καταδικασμένος σε θάνατο	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
150	encerrar en calabozo	κλείνω στο μπαλαούρο	κλείνω στο μπαλαούρο	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
151	llegar a la conclusión	καταλήγω στο συμπέρασμα	φτάνω στο συμπέρασμα	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
152	navegar en buque	επιβαίνω στο πλοίο	ταξιδεύω με το πλοίο	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
153	arrojarse a las aguas	πέφτω στη θάλασσα	ρίχνομαι στη θάλασσα	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
154	asomarse a un peligro	έρχομαι αντιμέτωπος με τον κίνδυνο	έρχομαι αντιμέτωπος με τον κίνδυνο	ΡΠΟ	Σύνθετη	Σύνθετη
155	caer del sol	δύει (ο ήλιος)	δύση του ήλιου	ΡΠΟ	ΟΡ	ΟΟ
156	carecer de importancia	στερούμαι σημασίας	στερούμαι σημασίας	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
157	cruzar de brazos	σταυρώνω τα χέρια	σταυρώνω τα μπράτσα	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
158	dar por hecho	θεωρώ δεδομένο	παίρνω ως δεδομένο	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΠΟ
159	el caminar del tiempo	αίσθηση του χρόνου	αίσθηση του χρόνου	ΡΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
160	enviar a la cárcel	στέλνω φυλακή	στέλνω φυλακή	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
161	indemnizar al damnificado			ΡΠΟ		
162	olvidar por completo	ξεχνάω εντελώς	ξεχνά εντελώς	ΡΠΟ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
163	poner en marcha	εφαρμόζω	μπαίνει σε εφαρμογή	ΡΠΟ	Ρ	ΡΠΟ
164	poner en práctica	κάνω πράξη	πραγματοποιώ	ΡΠΟ	ΡΟ	Ρ
165	ponerse de pie	σηκώνομαι	σηκώνομαι όρθιος	ΡΠΟ	Ρ	ΡΕπιθ
166	ponerse de pie	πετάγομαι επάνω	πετάγομαι όρθιος	ΡΠΟ	ΡΕπιρ	ΡΕπιθ
167	ponerse en libertad	αφήνομαι ελεύθερος	αφήνομαι ελεύθερος	ΡΠΟ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ

168	sobrevivir de catastrofe	επιζώντες καταστροφής	επιζώντες καταστροφής	ΡΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
169	suspender sobre la cabeza		επικρέμεται πάνω από το κεφάλι	ΡΠΟ		ΡΠΟ
170	tomar de los pies	παίρνω σηκωτό		ΡΠΟ	ΡΕπιθ	
171	caer atónito	πέφτω αποσβολωμένος	πέφτω κατατονικός	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
172	mantenrse inalterable	παραμένω αμετάβλητος	παραμένω αμετάβλητος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
173	observar atónito	κοιτάω αποσβολωμένος	παρατηρώ κατάπληκτος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
174	permanecer inmóvil	κάθομαι ασάλευτος	παραμένω ακίνητος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
175	permanecer inmóviles	μένω ασάλευτος	παραμένω ακίνητος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
176	quedarse tranquilo	μένω ήσυχος	μένω ήσυχος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
177	respirar aliviado	ανασαίνω ανακουφισμένος	ανασαίνω ανακουφισμένος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
178	mantenerse apartado	μένω αμέτοχος	μένω στην άκρη	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΠΟ
179	quedarse atónito	κοιτάζω σαν χάννος	μένω με το στόμα ανοιχτό	ΡΕπιθ	Σύνθετη	Σύνθετη
180	respirar aliviado		ανασαίνω ανακουφισμένος	ΡΕπιθ		ΡΕπιθ
181	sentirse deprimido	νιώθω ένα πλάκωμα	αισθάνομαι άκεφος	ΡΕπιθ	ΡΟ	ΡΕπιθ
182	volverse loco	τρελαίνομαι	μου στρίβει	ΡΕπιθ	Ρ	Ρ
183	chillar histericamente	στριγγλίζω υστερικά	ουρλιάζω υστερικά	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
184	convesar animadamente	συζητώ ζωηρά	συζητώ ζωηρά	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
185	decir textualmente	λέω επί λέξει	λέω κυριολεκτικά	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
186	interesarse violentamente	μ' ενδιαφέρει ιδιαίτερα	μ' ενδιαφέρει διακαώς	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
187	negar terminantemente	αρνούμαι κατηγορηματικά	αρνούμαι κατηγορηματικά	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
188	pedir encarecidamente	ζητάω επιμόνως	ζητάω επίμονα	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
189	dedicarse empeñosamente	αφοσιώνομαι με ζήλο	αφιερώνομαι με ζέση	ΡΕπιρ	ΡΠΟ	ΡΠΟ

190	defender vigorosamente	υπερασπίζομαι με σθεναρό τρόπο	υπερασπίζομαι σθεναρά	ΡΕπιρ	Σύνθετη	ΡΕπιρ
191	llorar desconsoladamente	κλαίω απαρηγόρητος	βάζω τα κλάματα απαρηγόρητος	ΡΕπιρ	ΡΕπιθ	Σύνθετη
192	crecer desmesuradamente			ΡΕπιρ		
193	llegar tarde			ΡΕπιρ		
194	llevar por el buen camino	φέρνω στον ίσιο δρόμο	βάζω στον ίσιο δρόμο	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη
195	pasar a segundo plano	περνάω σε δεύτερη μοίρα	περνάω σε δεύτερη μοίρα	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη
196	perder la noción del tiempo	χάνω την αίσθηση του χρόνου	χάνω την αίσθηση του χρόνου	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη
197	saltarse la tapa de los sesos	τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα	τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη
198	arrancar una sola palabra	παίρνω κουβέντα	αποσπώ λέξη	Σύνθετη	ΡΟ	ΡΟ
199	ir al garete	πάω χαμένος	πάω χαμένος	Σύνθετη	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
200	carecer de conocimientos científicos	δεν διαθέτω επιστημονικές γνώσεις	στερούμαι επιστημονικών γνώσεων	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή
201	dar mi palabra de honor	δίνω το λόγο της τιμής μου	δίνω το λόγο της τιμής μου	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή
202	tener la secreta esperanza	τρέφω κρυφά την ελπίδα	έχω την κρυφή ελπίδα	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή
203	lanzar un grito de alegría	βγάζω μια κραυγή χαράς	αφήνω μια κραυγή χαράς	Αλυσιδωτή	Σύνθετη	Σύνθετη
204	tener fuerzas físicas	διαθέτω τη μυϊκή δύναμη	διαθέτω τη μυϊκή δύναμη	Αλυσιδωτή	Σύνθετη	Σύνθετη

6. Συμπεράσματα

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία, αρχικά παρουσιάσαμε το θεωρητικό υπόβαθρο κάνοντας λόγο για το ευρύτερο πεδίο μέσα στο οποίο εντάσσεται, την επιστήμη της Φρασεολογίας, καθώς επίσης και για τα κριτήρια και τα μοντέλα ταξινόμησης των φρασεολογικών μονάδων εν γένει. Στη συνέχεια εστιάσαμε στην έννοια της σύμφρασης σε Ελληνικά και Ισπανικά, στα είδη και στα μέρη της, κάναμε λόγο για τις παγίδες που τυχόν κρύβουν και τους τρόπους με τους οποίους αντιμετωπίζονται μέσα σε μία μετάφραση, ενώ ακολούθως περάσαμε στην ανάλυση της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε και στην αναλυτική έκθεση των παρατηρήσεων και των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε η έρευνά μας.

Η εργασία μας επιχειρεί περισσότερο με βάση εμπειρικές παρατηρήσεις που βασίζονται στο θεωρητικό πλαίσιο που αναλύθηκε στα πρώτα κεφάλαια, να υποδείξει μια κατεύθυνση ως προς τον τρόπο προσέγγισης των συμφράσεων. Η προσέγγιση αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ως το πρώτο βήμα και να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμη στην κατασκευή και τον εμπλουτισμό μιας ευρείας δίγλωσσης βάσης δεδομένων συμφράσεων που θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για τους μεταφραστές μελετώντας περισσότερα λογοτεχνικά έργα στα Ισπανικά πολλών συγγραφέων και τις μεταφράσεις τους στην ελληνική γλώσσα.

Ανακεφαλαιώνοντας τα όσα είδαμε με βάση τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από το μυθιστόρημα του Ρομπέρτο Αρλτ *Ένα τρομερό ταξίδι* καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι στην μετάφραση λογοτεχνικών κειμένων από τα Ισπανικά οι περισσότερες κατηγορίες συμφράσεων αποδίδονται στα Ελληνικά με αντίστοιχο τρόπο ανεξαρτήτως μεταφραστή. Αυτό ισχύει για τις

ΡΟ, ΡΕπιρ, ΡΕπιθ και τις σύνθετες ή αλυσιδωτές συμφράσεις. Εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση των ΟΠΟ καθώς στην ελληνική γλώσσα δεν απαντάται ως κατηγορία και στη θέση της έχουμε είτε συμφράσεις ΕπιθΟ, είτε δύο ουσιαστικά (ΟΟ) – κατηγορία που θα πρέπει να προστεθεί για τα Ελληνικά στην κατηγοριοποίηση των συμφράσεων – είτε απλό ουσιαστικό.

Επιπλέον, και για τις συμφράσεις τύπου ΡΠΟ των Ισπανικών, οι αποδόσεις στα Ελληνικά δεν ακολουθούν οπωσδήποτε τον ίδιο τρόπο αλλά υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία. Είδαμε κατά περίπτωση να αποδίδονται με ΡΟ, ΡΕπιρ και ΕπιθΟ εκτός από τον ίδιο τύπο αλλά και με σκέτο ρήμα. Εξαιτίας του διαφορετικού τρόπου σύνταξης των επιθετικών προσδιορισμών στις δύο γλώσσες, παρατηρήσαμε ότι οι συμφράσεις του είδους ΟΕπιθ της Ισπανικής μεταφράζονται κατά κύριο λόγο με ΕπιθΟ στα Ελληνικά όπου συνηθίζεται να προηγείται το επίθετο του ουσιαστικού.

Η συγκεκριμένη εργασία σε καμία περίπτωση δεν φιλοδοξεί να θεωρηθεί εξαντλητική καθώς είχαμε την ευκαιρία να μελετήσουμε συγκριτικά μόνο έναν περιορισμένο αριθμό συμφράσεων στην ισπανική και την ελληνική γλώσσα. Μπορούμε να είμαστε βέβαιοι για τη διαμόρφωση κάποιων τάσεων ως προς την εμφάνιση και τη μετάφραση των συμφράσεων στα λογοτεχνικά κείμενα ωστόσο για τη διακρίβωση και πλήρη επιβεβαίωσή τους θα απαιτούνταν ένα πολύ μεγαλύτερο corpus, η δημιουργία του οποίου θα ήταν εφικτή στο πλαίσιο μιας διδακτορικής διατριβής.

Βιβλιογραφία

- Alonso, María Nieves. «Terror, alegoría y parodia en "Viaje terrible" de Roberto Arlt», *Signos. Archivo de Referencias Críticas*. Biblioteca Nacional Digital de Chile <http://www.bibliotecanacionaldigital.gob.cl/bnd/628/w3-article-185272.html>.
- Alonso Ramos, Margarita. «Colocaciones y contorno de la definición lexicográfica», *Lingüística Española Actual*, 24/1, σ. 63-96, 2002.
- Αναστασιάδη – Συμεωνίδη, Άννα και Αγγελική Ευθυμίου. *Οι στερεότυπες εκφράσεις και η διδακτική της Νέας Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας*, Πατάκης, 2006.
- Αρλτ, Ρομπέρτο. *Ένα τρομερό ταξίδι*, μτφρ. Δήμητρα Παπαβασιλείου, Ροές, 2012.
- Arlt, Roberto. *Viaje terrible*, Eneida Editorial, 2014.
- Baker, Mona. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. 2^η έκδοση, Routledge, Λονδίνο, 2011.
- Bartsch Sabine, *Structural and Functional Properties of Collocations in English: A Corpus Study of Lexical and Pragmatic Constraints on Lexical Co-occurrence*, Gunter Narr Verlag, 2004.
- Bartsch, Sabine και Stefan Evert. «Towards a Firthian Notion of Collocation», *OPAL*, 2/2014, Mannheim, σ. 48-6, ISSN 1860-9422.
- Bosque, Ignacio, επιμ. *Diccionario combinatorio práctico del español contemporáneo: Las palabras en su contexto*, Grupo SM, Μαδρίτη, 2006.

- Βοσταντζόγλου, Θεολόγος. *Αντιλεξικόν ή Ονομαστικόν της Νεοελληνικής Γλώσσης*. Αθήνα, Νήμα, 2008.
- Casares, Julio. «Introducción a la lexicografía moderna», *Revista de Filología Española*, τεύχος 52, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Μαδρίτη, 1950.
- Castillo Carballo, M.ª Auxiliadora. «Las colocaciones y la fraseología», *Liceus*, Μαδρίτη, 2006. ISBN 84-9822-330-X
- Chapman, Siobhan. και Cristopher Routledge, επιμ. *Key Thinkers in Linguistics and the Philosophy of Language*, Edinburgh University Press, σ. 80-86, Εδιμβούργο, 2005.
- Cherouveim, Sofia. *Los somatismos de la cabeza en español y en griego moderno. Estudio comparativo*, διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2017.
- Corpas Pastor, Gloria. *Manual de fraseología española*, Gredos, Μαδρίτη, 1996.
- . «En torno al concepto de colocación», *Euskera*, τεύχος 46, σ. 89-108, Μπιλμπάο, Real Academia de la Lengua Vasca, 2001.
- . *Diez Años de Investigación en Fraseología: Análisis Sintáctico-semánticos, Contrastivos y Traductológicos*, Vervuert Iberoamericana, Φρανκφούρτη, 2003.
- Cowie, Anthony P. «The Treatment of Collocations and Idioms in Learners' Dictionaries», *Applied Linguistics*, Τόμος II, Τεύχος 3, σ. 223–235, 1981.
- Crida Alvarez, Carlos Alberto. *Ανθολογία Ισπανικών παροιμιών και παροιμιωδών φράσεων με αντιστοιχίες στα Ελληνικά και αντίστροφα*.

- Antología de refranes del griego moderno y frases hechas con correspondencias en español y viceversa*, Κώδικας, Αθήνα, 1999.
- Γούτσος, Διονύσης και Γεωργία Φραγκάκη. *Εισαγωγή στη γλωσσολογία σωμάτων κειμένων*, ΣΕΑΒ, 2015. www.kallipos.gr.
- Γραμμενίδης, Σίμος Π., et al. *Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις της Μετάφρασης*, ΣΕΑΒ, 2015. www.kallipos.gr.
- DRAE: Diccionario de la Lengua Española*. Real Academia Española, www.rae.es, <http://dle.rae.es/?w=diccionario>, 2018.
- DiCE: Diccionario de Colocaciones del Español*, <http://www.dicesp.com/paginas>.
- Δημοπούλου, Βαρβάρα. *Το λεξιλόγιο της φύσεως στις στερεότυπες εκφράσεις και στους ιδιωτισμούς: Σημασιολογική ανάλυση και εφαρμογή στη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, διδακτορική διατριβή, 2010.
- Ζαφείρη, Σταυρούλα. *Τα μεταφραστικά Δάνεια της Νέας Ελληνικής*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, διδακτορική διατριβή, 2015.
- Firth, J.R. *Papers in Linguistics 1934-51*, Oxford, 1957.
- García Yebra, Valentín. *Teoría y Práctica de la Traducción*. 2^η αναθεωρημένη έκδοση, Gredos, Μαδρίτη, 1989.
- Halliday, M. A. K., και Ruqaiya Hasan. *Cohesion in English*, Longman, Λονδίνο, 1976.
- Higueras García, Marta. «Estudio de la colocaciones léxicas y su enseñanza en español como lengua extranjera», *ASELE*, Colección Monografías nº 9, 2006, Μάλαγα.

- Hunston, S. «Corpus Linguistics», *Encyclopedia of Language & Linguistics*, επιμ. Keith Brown, 2^η έκδοση, Elsevier, σ. 234-248, 2006, <https://doi.org/10.1016/B0-08-044854-2/00944-5>.
- Θώμου, Παρασκευή. *Λεξι(λογι)κές συμφράσεις (lexical collocations) στη Νέα Ελληνική ως ξένη γλώσσα*, Πανεπιστήμιο Κρήτης, διδακτορική διατριβή, 2006.
- Jones, S. και John Sinclair McH. «English lexical collocations: A study in computational Linguistics», *Cahiers de Lexicologie*, τεύχος 24, σ. 15-61, 1974.
- Κλαίρης, Χρήστος, et al. *Γραμματική της Νέας Ελληνικής, Δομολειτουργική – Επικοινωνιακή*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1999.
- Koike, Kazumi. *Colocaciones léxicas en el español actual: estudio formal y léxico-semántico*, Madrid, Universidad de Alcalá y Universidad de Takushoku, 2001.
- Krishnamurthy, R. «Collocations», *Encyclopedia of Language & Linguistics*, επιμ. Keith Brown., 2^η έκδοση, Elsevier, σ. 596-600, 2006, <https://doi.org/10.1016/B0-08-044854-2/00414-4>.
- Léon, Jaqueline. «Meaning by collocation. The Firthian filiation of Corpus Linguistics» *Proceedings of ICHoLS X, 10th International Conference on the History of Language Sciences*, επιμ. D. Kibbee, John Benjamins Publishing Company, σ. 404-415, 2007.
- Leśniewska, Justyna. «Collocations and Second Language Use» *Studia Linguistica*, τεύχος 123, σ. 95-105, 2006.
- Λεξικό της κοινής νεοελληνικής*, Ινστιτούτο ΝεοΕλληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, www.greek-

language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html.

Mel'čuk, Igor Aleksandrovič. «Collocations and Lexical Functions», Anthony P. Cowie επιμ., *Phraseology. Theory, analysis, and applications*, Oxford, Clarendon, σ. 23–53, 1998.

Moreno Pereiro, Sabela και Kris Buyse. «Colocaciones léxicas: Pistas y trampas», *Mosaico: Revista para la promoción y apoyo a la enseñanza del español*, nº 10, σ. 10-17, 2003. <https://dialnet.unirioja.es>.

ΜΗΛΝΕΓ: Μεγάλο Ηλεκτρονικό Λεξικό Νεοελληνικής Γλώσσας, Πατάκης, <http://lexicon-neohel.patakis.gr/el/lexikon>.

Μπακάκου-Ορφανού, Αικατερίνη. *Η λέξη της Νέας Ελληνικής στο γλωσσικό σύστημα και στο κείμενο*, Αθήνα, 2005.

Μπαμπινιώτης, Γεώργιος. *Θεωρητική γλωσσολογία. Εισαγωγή στην σύγχρονη γλωσσολογία*, Αθήνα, 1998.

---. *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας: Με σχόλια για τη σωστή χρήση των λέξεων*, 2^η έκδοση, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 2002.

Newmark, Peter. *A Textbook of Translation*, Prentice Hall International, 1987.

Ξυδόπουλος, Γιώργος. *Λεξικολογία: Εισαγωγή στην ανάλυση της λέξης και του λεξικού*, Πατάκης, Αθήνα, 2008.

Pamies Bertrán, Antonio. «De la idiomatidad y sus paradojas», Conde, G., editor., *Nouveaux apports à l'étude des expressions figées*, Cortil-Wodon: InterCommunications, σ. 173-204, 2007.

Pawley, Andrew και Frances Hodgetts Syder. «Two puzzles for linguistic theory: Nativelike selection and nativelike fluency», επιμ. J. Richards

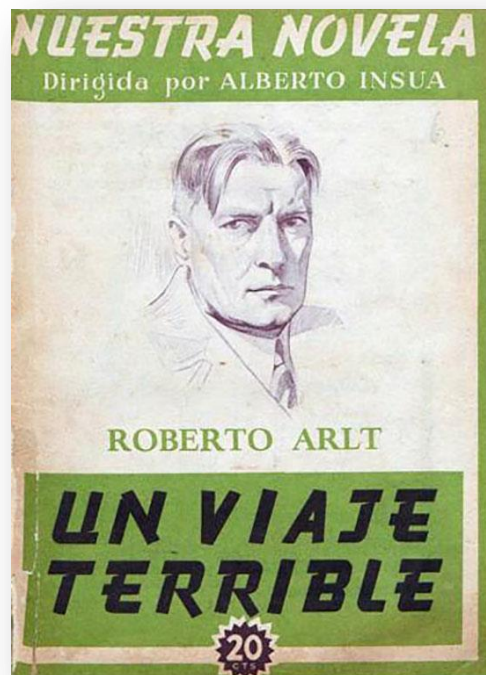
- και R. Schmidt, *Language and Communication*, Longman, σ. 191-226, 1983.
- Penadés Martínez, Inmaculada. «La fraseología y su objeto de estudio», *Linred: Lingüística en la Red*, N°. 10, 2012-2013. <https://dialnet.unirioja.es>. ISSN-e 1697-0780.
- Παριανού, Αναστασία. *Συγκριτική πραγματολογία: Η περίπτωση των ιδιωτισμών. Μεταφραστική προσέγγιση από την Ελληνική στη Γερμανική*, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, διδακτορική διατριβή, 1998.
- Reiss, Katharina. «Text types, translation types and translation assessment», επιμ. Chesterman, A., *Readings in Translation Theory* Oy Finn Lectura Ab, Ελσίνκι, σ. 105 –115, 1977/1989.
- Saussure, Ferdinand de. *Cours de Linguistique Générale*, εκδ. Charles Bally και Albert Sechehaye, Arbre d'Or, Γενεύη, 2005.
- Sinclair, John. *Corpus, Concordance, Collocation*, Oxford University Press, 1991.
- Školníková, Pavlína. *Las colocaciones léxicas en el español actual*, Masarykova univerzita, Brno, διπλωματική εργασία, 2010.
- Smadja, Frank. «Retrieving Collocations from text: Xtract», *Computational Linguistics*, τόμος 19, τεύχος 1, 1993.
- Spahic, Edina. *Fraseología y traducción literaria: el caso del bosnio y del español*, Universidad Complutense De Madrid, διδακτορική διατριβή, 2013.
- Συμεωνίδης, Χαράλαμπος Π. *Εισαγωγή στην ελληνική φρασεολογία*, Κώδικας, 2000.

- Travalia, Carolina. «Las colocaciones implícitas», *Estudios de lingüística: E.L.U.A.*, N° 20, σ. 317-334, 2006. <https://dialnet.unirioja.es>. ISSN 0212-7636, ISSN-e 2171-6692.
- Τρεσορούκοβα, Ιρίνα Β. «Διδασκαλία των φρασεολογισμών της Ελληνικής γλώσσας σε ρωσόφωνους ενήλικες στο επίπεδο B2 (τρόποι προσέγγισης, διδακτικό υλικό, προτάσεις)» www.academia.edu.
- Φούφη, Βασιλική. *Μορφολογική, σημασιολογική και συντακτική περιγραφή των πολυλεκτικών σύνθετων μονάδων με τη μορφή επίθετο και ουσιαστικό. Προτάσεις εφαρμογής στη διδακτική της Ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, διδακτορική διατριβή, 2012.
- Veloso, Joana, et al. «Extraction of restricted lexical combinations by detecting non-compositionality of multiword expressions». *Diacrítica*, τόμος 30, αρ. 1, σ. 163-180, 2016, http://www.scielo.mec.pt/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0807-89672016000100008&lng=en&nrm=iso. ISSN 0807-8967.
- Χαραλαμπάκης, Χριστόφορος, επιμ. *Χρηστικό λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας*, Ακαδημία Αθηνών, 2014.
- Χέλμη, Ευλαμπία Κ. *Συγκριτική Φρασεολογία Ισπανικής – Ελληνικής: τα Λεξικά Διώνυμα*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, διδακτορική διατριβή, 2011.
- Χιώτη, Αλεξάνδρα. *Οι παγιωμένες εκφράσεις της Νέας Ελληνικής: Ιστορική διάσταση, ταξινόμηση και στερεοτυπικότητα*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, διδακτορική διατριβή, 2010.

Χριστοφίδου, Αναστασία. «Πολυλεκτικά σύνθετα, σειραϊκοί σχηματισμοί και υστερωνυμικά ζεύγη. Συμβολή στην ελληνική λέξη», *Πρακτικά του 10ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας*, Πανεπιστήμιο Θράκης, Κομοτηνή, 2012.

Zuluaga, Alberto. *Introducción al estudio de las expresiones fijas*, Βέρνη, 1980.

Παράρτημα 1 – Εξώφυλλα

Εικόνα 1. Εξώφυλλο 1ης έκδοσης στο εβδομαδιαίο περιοδικό *Nuestra Novela* (1941)

Εικόνα 2. Εξώφυλλο μετάφρασης στα Ελληνικά από τις εκδόσεις Ροές (2012)

Παράρτημα 2 - Μετάφραση

Τρομερό ταξίδι Του Ρομπέρτο Άρλτ

Στον γιατρό Ελάδιο Ντι Λάτα, αφοσιωμένο φίλο των ασθενών του

1

Ένας αστρολόγος μου είπε κάποτε ότι το κυρίαρχο ζώδιο στον οίκο της γέννησής μου υποδείκνυε μεταξύ άλλων ατυχιών, φοβερούς κινδύνους σε θαλασσινά ταξίδια, κι εγώ γέλασα με συγκατάβαση γιατί δεν πίστευα στην επιρροή των άστρων. Έτσι, δεν μου πέρασε ούτε μια στιγμή από το μυαλό, όταν ξεκίνησα το ταξίδι μου για τον Παναμά, ότι με περίμεναν περιπέτειες τόσο μεγάλες σαν αυτές που θα μου επέτρεπαν να συντάξω το παρόν χρονικό, το οποίο, συμπεριλαμβανομένων των τηλεγραφικών αναφορών του αντιπροσώπου των *Times* στην Χονολουλού, αποτελεί μία από τις πιο εκπληκτικές ιστορίες Γεωλογίας που θα μπορούσε να επιθυμήσει κανείς για να συμπληρώσει τις γνώσεις του πάνω στις μετατοπίσεις που σημειώνονται στα βάθη του Ειρηνικού ωκεανού.

Προαισθάνθηκα την τραγωδία την 23^η του Σεπτεμβρίου, στις 4, ενώ βρισκόμουν ξαπλωμένος στην αιώρα, στο πρώτο κατάστρωμα του πλοίου *Blue Star*, ατενίζοντας το επερχόμενο απόγευμα στο λιμάνι της Αντοφαγάστα.

Στα όρια της ερήμου κάπνιζαν οι καμινάδες της πόλης και οι προσόψεις των εργοστασίων έπαιρναν αργά ένα κίτρινο χρώμα. Στο τόξο του λιμανιού, με τα σπίτια του τακτοποιημένα σε επίπεδα στην ποδιά των λόφων, στριμώχνονταν ανηφορικά δρομάκια που έμοιαζαν να διαλύονται στη γαλάζια ομίχλη που αιωρούνταν στις κοιλάδες της οροσειράς.

Όλη μέρα φυσούσε ένας δυνατός άνεμος και η ατμόσφαιρα ήταν φορτωμένη με την κοκκινωπή σκόνη της ερήμου. Σε μια πλευρά του λιμανιού, στην πλαγιά ενός λόφου σκαρφάλωνε μια σιδηροδρομική γραμμή· ξαφνικά, μια επιβατική αμαξοστοιχία με τα παράθυρά της ολόχρυσα από τον ήλιο, χάθηκε στους όγκους των βουνών και, χωρίς να ξέρω γιατί, η καρδιά μου σφίχτηκε. Εάν τη στιγμή εκείνη είχα ακούσει τη φωνή του ενστίκτου μου θα είχα εγκαταλείψει το *Blue Star*, όμως σοβαροί λόγοι με εμπόδιζαν να βγω στη στεριά.

Απομακρύνοντας λοιπόν τη σκέψη μου από τον φευγαλέο αυτό οινώ έστρεψα την προσοχή μου στους ανθρώπους που περιδιάβαιναν στο λιμάνι.

Σαν επιζώντες κάποιας καταστροφής, περνούσαν καβάλα πάνω σε ντόπια καφετιά μουλάρια. Πιο ρακένδυτοι κι από ζητιάνοι, από κοντά έμοιαζαν σαν λεπροί με τα μάτια τους κοκκινισμένα και δίχως βλεφαρίδες, καμένα από το νίτρο. Ένας μονόχειρας, με έναν παπαγάλο πάνω στο ραβδί του, σιγοτραγουδούσε επιδεικνύοντας το μαυρισμένο κουλό του. Κατά διαστήματα μέσα στο πλήθος των άθλιων ξυπόλητων, ακουγόταν η κόρνα κάποιου αυτοκινήτου και έβλεπες τους κουρελήδες να παραμερίζουν βιαστικά για να μην τους πατήσει.

Το *Blue Star* ήταν δεμένο μπροστά από ένα πέτρινο σπίτι. Στη βάση του τοίχου φαινόταν μία χάλκινη επιγραφή· κατεβάζοντας τα μάτια έβλεπε κανείς ένα σωρό βάρκες να πηγαиноέρχονται στο πλοίο, και γερανούς που έτριζαν τοποθετώντας στο αμπάρι τα τελευταία φορτία νίτρου που χωρούσαν να φορτώσουν.

Παρέμενα ξαπλωμένος στην αιώρα, αφύσικα κουρασμένος, με τις αρθρώσεις μου να πονούν, εξαιτίας μάλλον της υπερβολικής υγρασίας. Εκτός αυτού, είχα αρπάξει μία γρίπη ήδη απ' όταν επιβιβάστηκα στο Πουέρτο Καλντέρα, όπου η οικογένειά μου, σχεδόν διά της βίας, μου είχε συστήσει να μην ξαναφανώ για αρκετό καιρό στην τοπική κοινωνία. Η θύμηση των τελευταίων διασκεδαστικών απατεωνιών που είχα διαπράξει, σε συνδυασμό με την αδυναμία, είχε ως αποτέλεσμα ο περιγυρός μου να αποκτήσει το διάφανο αυτό είδος της παραίσθησης. Υπήρχαν στιγμές που

φανταζόμουν τους συνταξιδιώτες μου να χορεύουν στα καμπαρέ της Ατακάμα, κι ύστερα μισόκλεινα τα βλέφαρά μου και αφηνόμουν, να με νανουρίζει το υπόκωφο μουγκρητό των γερανών. Την τελευταία φορά που άνοιξα τα μάτια μου, παρατήρησα κάτι περιστέρια να πετούν γύρω από τον πύργο της εκκλησίας που ξεχώριζε πάνω από τα πέτρινα σπίτια. Στο λιμάνι η παρέλαση των ιθαγενών πάνω στα μουλάρια συνεχιζόταν· ανάμεσα στις πράσινες φούντες ενός δασυλλίου απλωνόταν ένα τείχος, κατάστικτο από τα πολλά ανοίγματα. Θα ήταν μάλλον κάποιο δημόσιο κτίριο. Πιο πέρα, μια αγγλική σημαία ανέμιζε πάνω στο λεγόμενο «κάστρο του Αμπ-ελ-Καντέρ», ο στρογγυλός πύργος του οποίου ξεχώριζε στην κοκκινωπή ατμόσφαιρα σαν προπύργιο κάποιου αρχαίου οχυρού. Εκείνη τη στιγμή ακούστηκε ξαφνικά πίσω μου η φωνή του ξάδελφου μου του Λουσιάνο.

- Πρέπει να σου μεταφέρω μια είδηση.

Σήκωσα τα μάτια μου. Ο Λουσιάνο είχε πάρει το συνηθισμένο του ύφος, άλλωστε ήταν ειδικός στο να μεταφέρει στους γύρω του άσχημα νέα, και γέρνοντας το κιτρινάρικο, γωνιώδες πρόσωπό του προς το δικό μου είπε:

- Είναι συγκλονιστική, στ' ορκίζομαι. Εάν μπορούσα θα επέστρεφα το εισιτήριό μου, τώρα αμέσως.
- Τι διάολο συμβαίνει;
- Στο «Σιρένα ντε Σαλ» (το πιο σπουδαίο καμπαρέ της Αντοφαγάστα) με πληροφόρησαν ότι το καράβι όχι μόνο άλλαξε ιδιοκτήτη, πράγμα που δεν έχει σημασία, αλλά και όνομα. Προηγουμένως ονομαζόταν *Δον Πέδρο II* και όχι *Blue Star*. Και ξέρεις, καράβι που αλλάζει όνομα είναι καταδικασμένο στην καταστροφή.

Την ίδια στιγμή ο Λουσιάνο κατάλαβε ότι η Μαριάννα Λακάσα άκουγε τα λεγόμενά του και ύψωσε τη φωνή του για να την κάνει να ενδιαφερθεί για την «είδησή» του. Η Μαριάννα Λακάσα ήταν μία νέα που σε αυτόν τον περίπλου είχε με κάποιον τρόπο πέσει στα δίχτυα του Αμπ-ελ-Κόρδα, γιου ενός μακρινού άραβα εμίρη. Ο Λουσιάνο ήταν ελαφρώς τσιμπημένος με την δεσποινίδα Μαριάννα, και προκειμένου να την εμπλέξει στην συζήτηση τη ρώτησε:

- Δεσποινίς Μαριάννα, εσείς γνωρίζατε την είδηση περί αλλαγής ονόματος του πλοίου;
- Όχι.

Κάθισε δίπλα μου και συνέχισε:

- Τόση σημασία έχει η αλλαγή;

Ο Λουσιάνο απάντησε απτόητος:

- Είναι χιλιοαποδεδειγμένο ότι καράβι που αλλάζει όνομα προκαλεί τη μήνη όλων των χθόνιων δυνάμεων. Εν ολίγοις, πάμε χαμένοι.

Στο μεταξύ, πίσω από τη δεσποινίδα Μαριάννα είχε σταθεί ο κύριος Γκαστίδο. Ο κύριος Γκαστίδο ήταν ένας περουβιανός εκατομμυριούχος που ταξίδευε με τη γυναίκα του και τις τρεις αδερφές της, γεγονός που προκαλούσε τα σχόλια των κακεντρεχών. Τραβηγμένος από το άρωμα της σάρκας της δεσποινίδος Μαριάννας, επιχείρησε να ξεκαθαρίσει το ζήτημα σε εριστικό τόνο:

- Τι εννοείτε ακριβώς, κύριε Κάμπλор, λέγοντας, πάμε χαμένοι;

Ο Λουσιάνο μισούσε τον Γκαστίδο. Αντί να διατηρήσει την ηρεμία του, απάντησε κάπως νευρικά:

- Εσείς τι καταλαβαίνετε; Τι είναι αυτό που εννοώ; Λοιπόν, κύριε Γκαστίδο, εννοώ ότι εσείς, εγώ και όλοι οι επιβάτες αυτού του πλοίου θα πέσουμε θύματα τρομερών γεγονότων κατά τη διάρκεια αυτού του ταξιδιού.

Ο περουβιανός υποτιμούσε τη μοίρα για δύο λόγους: είχε χρήματα και ήξερε μποξ. Ως εκ τούτου απάντησε κάπως σαρκαστικά και σκεπτικά:

- Τότε γιατί επιβιβαστήκατε σε αυτό το καράβι, κύριε;

Ο Λουσιάνο, ενοχλημένος από την καταφανέστατη ειρωνεία που ηχούσε στον αμφιλεγόμενο όρο «κύριε», απάντησε εχθρικά:

- Δεν συνηθίζω να συζητώ τα προαισθήματά μου.

Με αυτά τα λόγια γύρισε την πλάτη του στον περουβιανό και άρχισε να γεμίζει επιδεικτικά την πίπα του.

Η κατάσταση έγινε δυσάρεστη. Η δεσποινίς Μαριάννα σιγοτραγουδούσε ένα τολμηρό τραγουδάκι· ο κύριος Γκαστίδο κοιτούσε εμένα και τον ξάδερφό μου σαν να είχε την πρόθεση να μας σπάσει τα κόκαλα, όμως η γυναίκα του και οι τρεις αδερφές της τον φώναξαν και οι πέντε τους απομακρύνθηκαν αξιοπρεπώς. Ο Λουσιάνο, φυσώντας καπνό στον αέρα, συνέχισε να μιλάει ενώ ο άραβας κάθισε με τρόπο δίπλα στην δεσποινίδα Μαριάννα, την οποία επεδίωκε να ενσωματώσει στο χαρέμι του.

- Επιπλέον, αφότου επιβιβάστηκα ανακάλυψα ακόμα μία ιδιαιτερότητα.
- Πείτε μας, Λουσιάνο. Σας ακούμε.
- Σε αυτό το καράβι συμβαίνουν πολλά παράξενα πράγματα. Πρώτον, όπως σας είπα, η αλλαγή του ονόματος κι ύστερα η περίπτωση του πληρώματος.
- Τι συμβαίνει με το πλήρωμα;
- Πώς, δεν το γνωρίζετε;
- Όχι.
- Ε να, το πλήρωμα του πλοίου αυτού αποτελείται από ένα τσούρμο τυχάρπαστους.
- Τι πράγμα;
- Αυτό που ακούτε. Ε εσύ – φώναξε απευθυνόμενος σε έναν περαστικό καμαρότο – τι έκανες προτού μπαρκάρεις;
- Ήμουν παπουτσή.
- Δεν έχεις ταξιδέψει ποτέ ξανά;
- Όχι, κύριε.

Ο καμαρότος απομακρύνθηκε και ο Λουσιάνο καταβεβλημένος από μια επίθεση απελπισμένης απαισιοδοξίας συνέχισε:

- Τα βλέπετε; Εάν κάποια μέρα η θάλασσα είναι κάπως περισσότερο ταραγμένη, αυτός ο φυγάς θα ξεράσει πάνω μας.

Δύο ηλικιωμένες κυρίες που σοκαρίστηκαν από το λεξιλόγιο του ξαδέρφου μου, απομακρύνθηκαν. Ο Λουσιάνο απευθυνόμενος στη δεσποινίδα Μαργαρίτα, τον άραβα και σ' εμένα συνέχισε να μιλάει:

- Δεν έχω συναντήσει άλλη φορά πλήρωμα με πιο εντυπωσιακό παρελθόν.

Η δεσποινίς Μαριάννα χαμογέλασε.

- Μη γελάτε, δεσποινίς Μαριάννα. Θα δείτε. Ο θαλαμηπόλος της καμπίνας μας προηγουμένως ήταν κλειδούχος στο σιδηρόδρομο του Σαντιάγο, όμως απολύθηκε από την εταιρία όταν προκάλεσε τη σύγκρουση δύο εμπορικών τραίνων επειδή ήταν μεθυσμένος. Ο υπεύθυνος της κουζίνας επελέγη για τη θέση αυτή επειδή έχει φήμη αναμορφωμένου μαχαιροβγάλτη και μόνο ένας μαχαιροβγάλτης μπορεί να εμπνεύσει τον σεβασμό σε παρόμοιους εγκληματίες.
- Για ποιο λόγο όμως επέλεξαν τέτοιους ανθρώπους; Ρώτησε η δεσποινίς Μίριαμ, σύζυγος του διαμαρτυρόμενου πάστορα που είχε πάρει μετάθεση για το Κίτο και είχε πλησιάσει σιωπηλά την ομάδα μας.
- Στο «Σιρένα ντε Σαλ» με πληροφόρησαν ότι η εταιρία βρίσκεται στα πρόθυρα πτώχευσης και σε διαμάχη με τα σωματεία των λιμενεργατών. Οι

ιδιοκτήτες του *Blue Star* είναι τόσο άσχημα οικονομικά που, αν και δεν είναι επιβεβαιωμένο... φυσικά δεν είναι επιβεβαιωμένο... μου είπαν ότι η εγκατάσταση του ασύρματου τηλεγράφου είναι χαλασμένη και δεν δουλεύει.

- Εσείς που βρήκατε το κουράγιο να μπαρκάρετε με ένα τέτοιο πλοίο;

Ο Λουσιάνο κι εγώ αναστενάξαμε ταυτόχρονα, χωρίς να τολμήσουμε να ομολογήσουμε ότι είχαμε μπαρκάρει επειδή μας είχαν δωρίσει τα ναύλα και επιπλέον εμένα, όχι τον ξάδερφό μου, μόνο εμένα, με είχε συνοδεύσει σε διακριτική απόσταση ένας φρουρός του αρχηγού της αστυνομίας. Αυτό όμως είναι μια άλλη ιστορία...

Έτσι ήταν η συζήτηση με την οποία ξεκίνησε το ταξίδι που κάποιες εβδομάδες αργότερα, ο Κόουν, ο ανταποκριτής των *Times* στη Χονολουλού θα ονόμαζε πολύ εύστοχα «Διάπλου του τρόμου».

Μόλις είδα προσεκτικά μερικές φωτογραφίες σχετικά με τα γεγονότα στα οποία συμμετείχαμε οι επιβάτες του *Blue Star* και των άλλων τριών πλοίων που μέσα σε λίγες μόνο ώρες έκαναν τα μαλλιά πολλών ατρόμητων ανθρώπων να ασπρίσουν. Έχω επίσης στα χέρια μου φωτογραφίες του πλήθους που στέκονται μπροστά από τους πίνακες των εφημερίδων, διαβάζοντας άπληστα τις τηλεγραφικές ειδήσεις που σχετίζοντας με την περιπέτειά μας.

Τι εικοσιτετράωρο του τρόμου ήταν αυτό που ζήσαμε! Ο Ειρηνικός γαλήνιος στις ακτές της Αμερικής, χωρίς να αφήνει την παραμικρή υποψία ύπαρξης ενός μεγασεισμού που είχε δημιουργήσει μια θαλάσσια δίνη τριακοσίων μιλίων, και ο ήλιος να λάμπει λες και ήθελε να πολλαπλασιάσει την επιθυμία για ζωή που νιώθαμε εμείς, οι καταδικασμένοι σε θάνατο!

Ακόμα το θυμάμαι! Ο ορίζοντας παρέμενε ανέφελος ενώ τα πλοία *Πράσινο Πουλί*, *Red Horse*, *Μαρία Ευγενία* και *Blue Star* περιδινούνταν στον άξονα μιας άγνωστης καταστροφής που είχε ανοίξει ξαφνικά τη λαίμαργη χοάνη της στην ασημένια επιφάνεια του ωκεανού.

Οι περιέργοι, ακίνητοι μπροστά στους πίνακες των εφημερίδων, καταλάβαιναν τη φύση της ωκεάνιας αυτής δύναμης που μας τραβούσε πανίσχυρη στο κέντρο της σαν καρυδότσουφλα μελετώντας τη ζωγραφισμένη στο σχέδιο σπείρα. Και ήταν τρομερό να βλέπει κανείς αυτά τα πλοία, χαμένα κάτω από τον ξάστερο ουρανό, με τις μηχανές τους να λειτουργούν άψογα, τα σκαριά τους χωρίς ούτε μια ρωγμή, τα πληρώματα και τους επιβάτες τρομοκρατημένους στις κουβέρτες, να πιάνονται από τα χέρια των σιωπηλών αξιωματικών, κάποιοι από τους οποίους κατέληξαν να τινάζουν τα μυαλά τους στον αέρα. Ναι, ήταν στ' αλήθεια τρομερό!

Τη μοναδική εξήγηση του συμβάντος, ή καλύτερα, την πιο βάσιμη, την έδωσε ο Κόουν, ο ανταποκριτής των *Times* στην Χονολουλού, παραθέτοντας τη φράση που είχε συμπεριλάβει ο Φρεντς στη Γεωλογία του και παρουσιάζει λίγο πολύ τη θεωρία του «μεγασεισμού» ως εξής:

«Οι μεγάλες διαφορές επιπέδου μεταξύ των ακτών της Χιλής και της Ιαπωνίας στον Ειρηνικό ωκεανό, δημιουργούν στις περιοχές αυτές την προδιάθεση για μεγάλη σεισμικότητα και πιο πιθανή είναι η θεωρία που υποστηρίζει ότι ο βυθός του Ειρηνικού έχει υποστεί τεράστιες μετατοπίσεις».

Ας αφήσουμε όμως τον Κόουν και τις ανταποκρίσεις του, αφού ούτως ή άλλως θα επανέλθουμε σε αυτές στις επόμενες σελίδες του παρόντος χρονικού και επιτρέψτε μου να σας γνωστοποιήσω τον λόγο για τον οποίο βρέθηκα μεταξύ των επιβατών του *Blue Star*.

Θα είμαι ειλικρινής, απολύτως ειλικρινής.

Εξαιτίας μιας σειράς απάτες με ακάλυπτες επιταγές που είχα διαπράξει εις βάρος σημαντικών εμπόρων του νότου της Χιλής, ο πατέρας μου χρησιμοποιώντας τις διασυνδέσεις του τις οποίες δεν μου επιτρέπεται να πω και πολλά, κατάφερε ώστε η κυβέρνηση να με συμπεριλάβει στην «Επιτροπή Σίμπσον». Η επιτροπή Σίμπσον, που απαρτιζόταν από μηχανικούς, ωκεανογράφους και γεωλόγους, επρόκειτο να εξετάσει την αποτελεσματικότητα μιας νέας ακουστικής εφεύρεσης, που κατασκευάστηκε για να μετράει τα μεγάλα βάθη του Ειρηνικού. Υποχρέωσή μου ήταν να ταξιδέψω ως τον Παναμά· εκεί θαμπάρκακα με μερικά ακόμα μέλη της επιτροπής για την Χονολουλού όπου και θα επιβιβαζόμουν στο πλοίο μετρήσεων της αμερικανικής κυβέρνησης *H-23* ως επίτιμος βοηθός.

Ειλικρινά δεν μπορώ να ορκιστώ ότι η ακουστική συσκευή και τα βάθη των ωκεανών με ενδιέφεραν διακαώς αλλά οι προοπτικές των περιπετειών, η αποβίβαση σε εξωτικές παραλίες, τα χρέη, ο απεσταλμένος της αστυνομίας που είχε γίνει η σκιά μου και το πρόσωπο των δικών μου που στρεφόταν από την άλλη όποτε πλησίαζα το τραπέζι τους με έπεισαν να αποδεχτώ την πρόσκληση της κυβέρνησης αντί να με στείλουν στη φυλακή, όπως θα άξιζε στις χάρες μου και ανακηρύχτηκα επίτιμος βοηθός της «Επιτροπής Υποθαλάσσιων Μετρήσεων Σίμπσον». Όπως είπα προηγουμένως, υποτίθεται ότι θα συναντούσα την επιτροπή στην Χονολουλού και

δεν ξέρω πώς μου 'ρθε να σκεφτώ ότι οι δικοί μου είχαν την κρυφή ελπίδα ότι θα απαλλάσσονταν από 'μένα με τη βοήθεια των ανθρωποφάγων που πίστευαν ότι υπάρχουν ακόμα στα νησάκια των θαλασσών του νότου. Προσωπικά θεωρώ υπεύθυνο γι αυτή την εντύπωση τον δεύτερο ξάδερφό μου Γουστάβο Λεόνι, φανατικό αναγνώστη του Εμίλιο Σαλγκάρι.

Στις 12 του Σεπτεμβρίου μπάρκαρα από το Πουέρτο Καλντέρα μαζί με τον ξάδερφό μου και αμέσως έπεσα στο κρεβάτι με γρίπη. Το *Blue Star* έπιασε σχεδόν σε όλα τα λιμάνια της ακτογραμμής ώσπου να φτάσει στην Αντοφαγάστα, όπου ολοκλήρωσε το φορτίο του με νίτρο.

Μεταξύ των επιβατών του *Blue Star* υπήρχαν πολλές οικογένειες άγγλων, ο κύριος Γαστίδο με τις κουνιάδες του, η δεσποινίς Μαριάννα, ένας γνήσιος άραβας με κελεμπία, πασούμια και φέσι. Καταραμένος άραβας! Εάν ο ξάδερφός μου ο Λουσιάνο πίστευε ότι αυτό που έφερε κακοτυχία στο καράβι ήταν η αλλαγή ονόματος, έκανε λάθος. Αυτός που έφερε κακοτυχία στο καράβι ήταν ο άθλιος ο Αμπ-ελ-Κόρδα που κάθε απόγευμα, στην δύση του ήλιου, γονάτιζε προς τη Μέκκα και έλεγε προσευχές με τα αμυδαλωτά του μάτια να γυαλίζουν. Με τη λαμπερή χρυσή του σιλουέτα και το τραγίσιο γέμι του αλλά και με τον τρόπο που χαιρετούσε ευγενικά τις κυρίες αγγίζοντας με τα δάχτυλα του δεξιού χεριού του το μέτωπο, τα χείλη και την καρδιά του, παρουσιάστηκε εξ αρχής ως ιδιαίτερα επικίνδυνος αντίπαλος στις υποθέσεις του έρωτα. Αυτός ο ξεδιάντροπος, πρωτότοκος γιος του εμίρη της Δαμασκού, αρχικά έστρεψε την προσοχή του στη δεσποινίδα Μαριάννα που τον απέφευγε φοβούμενη ενδόμυχα ότι θα την ενσωμάτωνε στο χαρέμι του. Όταν όμως ο άραβας είδε ότι τον απορρίπτει η νέα αυτή που απ' όταν έκλεισε τα τριάντα είχε γίνει φανατική ακόλουθος των θαλασσινών σε ερωτικά ζητήματα, αφιερώθηκε σε μία γριά σκοτσέζα το πρόσωπο της οποίας έμοιαζε με σουρωτήρι από φακίδες και κουβαλούσε από αιώρα σε αιώρα μια τεράστια Βίβλο. Εικοσιτέσσερις ώρες ταξιδιού και η γριά σκοτσέζα είχε αποφασίσει να προσηλυτίσει τον άραβα στον αγγλικανισμό. Άλλη εξέχουσα προσωπικότητα, που επίσης ταξίδευε παρά τη θέλησή του, ήταν ο κόντες Ντεμέτριο ντε λα Εσπίνα Ι Μαρκέσι, κύριος από τη Μάλτα και διάσημος διεθνής κλέφτης, που η κυβέρνησή μας είχε διατάξει την εξορία του. Όσοι τον γνώριζαν ήταν πολύ ευτυχείς να κάνουν παρέα μαζί του και καθώς ήταν συνετός άνθρωπος, για να βάλει τέλος σε κάθε υποψία κλοπής, παρέδωσε το κλειδί της καμπίνας του στον καπετάνιο, έτσι ώστε, χωρίς καμία προειδοποίηση, να μπορεί εκείνος να την ψάξει, εάν έλλειπε κάτι από τους επιβάτες. Στη συνέχεια θα δούμε ότι η προφύλαξη αυτή ήταν πολύ εύστοχη. Στο μεταξύ, ως καθωσπρέπει κύριος, συναναστρεφόταν με την σκοτσέζα κυρία που επίσης του είχε προτείνει να τον βάλει στον ίδιο δρόμο διά «της οδού των μαστροπών και των γελαδάρηδων» όπως αποκαλούν ορισμένοι τις Πράξεις των Αποστόλων.

Πήρα την άδεια να σας αποσπάσω την προσοχή ονομάζοντας αυτές τις παράξενες προσωπικότητες, στις οποίες δεν συμπεριέλαβα τον αιδεσιμότατο Ρόζεμπεργκ και τη γυναίκα του, μεθοδιστή πάστορα, ώστε να καταλάβετε ότι το επιβατικό η σύνθεση των επιβατών ήταν παράξενη, δεδομένων των διαφορών των ατόμων, της ψυχολογίας, των προσωπικοτήτων και των συνηθειών τους. Παρόλα αυτά ποτέ κανείς δεν μπορούσε να υποθέσει ότι το ταξίδι, αν και υποσχόταν να είναι μοναδικό, θα μετατρεπόταν σε αυτό που πολύ εύστοχα ονομάστηκε αργότερα «Διάπλους του τρόμου».

Ο διάπλους αυτός είχε ένα προοίμιο σχεδόν ευχάριστο, δύο ώρες αφότου το *Blue Star* έλυσε κάβους. Βλέπαμε ακόμα την ακτογραμμή. Το μισοφέγγαρο έλαμπε σε έναν ουρανό φορτωμένο άστρα παχιά σαν καρύδια κι εγώ είχα ήδη ξεχάσει τις προβλέψεις του ξαδέρφου μου που έπινε ούισκι συντροφιά με τον πάστορα Ρόζεμπεργκ. Την φυσική μελαγχολία που με διακατείχε κατά τη διάρκεια του σούρουπου, είχε διαδεχθεί μια κάποια χαρούμενη ψυχραιμία.

Σκεφτόμουν ότι η ζωή είναι γλυκιά στη γέφυρα του πλοίου. Αν και αγνοούσαμε το κίνητρο, οι μέρες του ταξιδιού έμοιαζαν γιορτινές, βλέποντας τα άστρα, το φεγγάρι και τους πλανήτες να εκπέμπουν ένα φως διαφορετικό από αυτό που εκπέμπουν

όταν τα βλέπουμε από την καπνισμένη επιφάνεια της γης. Τέτοιους ευχάριστους συλλογισμούς έκανα, ενώ ο πάστορας εξηγούσε στον ξάδερφό μου σε τι συνίστατο η ανωτερότητα των σαξόνων σε σχέση με τους λατίνους, όταν εντελώς ξαφνικά, ο αιδεσιμότατος, σαν να βρισκόταν στους δρόμους της Δαμασκού και να εμφανίστηκε μπροστά του η μορφή του Ιησού Χριστού, πετάχτηκε όρθιος, σήκωσε το χέρι του και στη συνέχεια έπεσε κατατονικός πάνω στην αιώρα του. Κοιτάξαμε προς την κατεύθυνση που έδειχνε το δάχτυλό του και αφήσαμε μια κραυγή.

Ένας στρόβιλος από σπίθες και καπνό έβγαине από την καμπίνα του.

- Φωτιά, φωτιά! Φώναξαν όλοι κι έτρεξαν να βρουν τον καπετάνιο την καμπίνα του.

Οι φωνές των συντρόφων μου ξεσήκωσαν το τσούρμο των τυχάρπαστων που βρίσκονταν στην τραπεζαρία μαζεύοντας τα σερβίτσια και έτρεξαν στο διάδρομο· οι δύο γριές που το απόγευμα είχαν απομακρυνθεί αγανακτισμένες από τον ξάδερφό μου, αποδοκιμάζοντας τις γλαφυρές του εκφράσεις, προτίμησαν να λιποθυμήσουν. Ο αιδεσιμότατος πάστορας που πριν μια στιγμή έδειχνε βυθισμένος στην πιο απόλυτη κατάρρευση, ύψωσε απότομα το ιερατικό του παράστημα, έβγαλε ένα περίστροφο (μα γιατί ένας πάστορας να κουβαλάει περίστροφο;) και άρχισε να πυροβολεί προς τον ωκεανό. Είμαι σε θέση να παραθέσω αυτά τα δεδομένα γιατί ήμουν ο μόνος που δεν έτρεξε να βρει τον καπετάνιο. Πρώτον διότι οι άλλοι είχαν ήδη πάει και δεύτερον γιατί έχω μάθει ότι κάθε φορά που προκαλείται αναταραχή εξαιτίας κάποιου κινδύνου το πιο πρακτικό είναι να μένει κανείς στην άκρη.

Θυμάμαι, ναι, ότι παρατήρησα τον γρουσουζή άραβα: αφού έτριψε τη γενειάδα του, έπεσε στα γόνατα στο κατάστρωμα με κατεύθυνση προς τη Μέκκα μουρμουρίζοντας τις ισλαμικές προσευχές του. Ενώ ο Αμπ-ελ-Κόρδα ζητούσε τη βοήθεια του Προφήτη για το καράβι, η δεσποινίς Μαριάννα, βγήκε επιτέλους από την καμπίνα του ραδιοτηλεγραφήτη που, κατακόκκινος λες κι είχε πάρει ο ίδιος φωτιά, προσπαθούσε να συνεφέρει την αταξία του σακακιού του. Όταν ο ραδιοτηλεγραφήτης αντιλήφθηκε την τολύπα καπνού που αναδυόταν από την καμπίνα, βλαστημώντας, έτρεξε να ψάξει τα μέλη του πληρώματος, αφού δεν έκανε κανείς τίποτα για να σβήσει τη φωτιά. Εντέλει ένας θαλαμηπόλος, ο μόνος γνήσιος θαλασσινός στο πλοίο κατά τη γνώμη μου, πήρε μια μάνικα, γύρισε τη βάνα της δεξαμενής και άρχισε να καταβρέχει την καμπίνα του αιδεσιμότατου.

Όταν εμφανίστηκαν ο καπετάνιος και οι βοηθοί του, η φωτιά είχε σβήσει. Παρόλα αυτά ο καπετάνιος έφτασε τη σωστή στιγμή για να ακούσει τις προφητείες του ξαδέρφου μου, σε έναν κύκλο ανθρώπων:

- Είδατε; Αυτά συμβαίνουν όταν ένα πλοίο αλλάζει όνομα! Αυτό που συνέβη μόλις δεν είναι τίποτα μπροστά σε όσα θα ακολουθήσουν.
- Σταματήστε να ανησυχείτε τους επιβάτες αλλιώς θα σας κλείσω στο μπαλαούρο— ούρλιαξε ο καπετάνιος καθώς γυρνούσε με ένα γάντζο κάτι μισοκαμένους σωρούς, το μόνο που είχε μείνει από τις αποσκευές του πάστορα.

Ο Λουσιάνο κατάλαβε ότι ο καπετάνιος ήταν ένας αγροίκος ικανός να πραγματοποιήσει την απειλή του και δεν είπε ξανά κουβέντα. Από εκείνη τη στιγμή γυρνούσε στο *Blue Star* με το ύφος του ανθρώπου που η πληγωμένη του υπερηφάνεια δεν του επέτρεπε να εξωτερικεύσει τις ανησυχίες του, και αν κάποιος, κρυφά, επιθυμούσε να του εκμαιεύσει μυστικά, εκείνος απαντούσε με έμφαση:

- Απαγορεύονται οι προβλέψεις στο πλοίο.

Αυτό ήταν το ατύχημα που «ζωντάνεψε» την πρώτη νύχτα του ταξιδιού μας, αφού βγήκαμε από το λιμάνι της Αντοφαγάστα. Στις επόμενες σαράντα οκτώ ώρες δεν ακολούθησε κάτι άξιο λόγου. Το πλοίο, έπλεε αργά παράλληλα με την ακτογραμμή του Βορρά.

Την τρίτη νύχτα του διάπλου μας ανακάλυψα ένα μικρό μυστικό. Ο γιατρός του πλοίου, στον οποίο είχαν απαγορεύσει να εκτελεί το επάγγελμά του στη στεριά εξαιτίας του υπερβολικού ζήλου του για την παράνομη γυναικολογία, όταν οι επιβάτες πήγαιναν για ύπνο, συναντούσε με τον κύριο Χ (ποτέ δεν μπόρεσα να θυμηθώ το όνομά του κυρίου Χ που αυτοκτόνησε τη μέρα του μεγάλου τρόμου), εμπορικό ακόλουθο της πρεσβείας της Ιαπωνίας, τον μεξικανό ζωγράφο Τουμπίτο και έναν άλλο κύριο που είμαι βέβαιος ότι γέμιζε τον ελεύθερό του χρόνο διακινώντας κοκαΐνη. Οι κύριοι αυτοί, με σχολαστική σπουδή, έμπαιναν στο ιατρείο, έβγαζαν από το ντουλάπι των πρώτων βοηθειών μπουκάλια με νεκροκεφαλές και ιατρικές οδηγίες που έγραφαν «Χρήση εξωτερική» και ξεβουλώνοντάς τα έπιναν το ρούμι που περιείχαν. Το ξημέρωμα μπέρδευαν χαρούμενα τα κρεβάτια τους. Ένα βράδυ ο μαιευτήρας μέθυσε τόσο πολύ που πάση θυσία ήθελε να μπει στην καμπίνα του πάστορα. Ισχυριζόταν ότι η σύζυγος του αιδεσιμότατου ήταν ετοιμόγεννη. Οπλισμένος με μια τρομακτική εμβρυουλκό επέμενε να φέρει εις πέρας την παράλογη ανοησία του. Εντέλει έπεσε ξερός στο πάτωμα κι εγώ υποσχέθηκα τους συντρόφους του να διατηρήσω τη σιωπή μου σχετικά με το περιστατικό διότι σχεδίαζα να εκμεταλλευτώ το ευγενές νέκταρ που περιείχαν τα μπουκάλια με το «Δηλητήριο» «Δια χρήσιν εξωτερική». Εκτός αυτού, πολύ σύντομα έχασα το ενδιαφέρον μου για την τετράδα των αλκοολικών διότι αφιέρωσα τον χρόνο μου στο φλερτ της Άννι Γκριν, που μαζί με τη μητέρα της καταλάμβαναν μία από τις καμπίνες του ανώτερου καταστρώματος.

Η Άννι! Ποτέ δεν έχω γνωρίσει πλάσμα πιο αισθησιακό από αυτή την κοπέλα, παρόλη την βιομηχανική χημεία. Εννοώ ότι η Άννι ήταν χημικός μηχανικός. Εγώ θα αισθανόμουν παρασυρμένος από έναν στρόβιλο σοφίας εάν έγερνα το κεφάλι μου στο πηγάδι των γνώσεών της. Όταν παρά την χημεία περνούσε το δροσερό της μπράτσο γύρω από το λαιμό μου, έμπαινα σε τέτοια κατάσταση έκστασης σαν φρύνος μπροστά σε ένα τριαντάφυλλο. Μερικές φορές, δίπλα δίπλα στην κουπαστή, χάναμε την αίσθηση του χρόνου. Το νερό γινόταν αφρός και χτυπούσε το αλειμμένο με πίσσα κύτος του πλοίου. Ένας άνεμος που ερχόταν από την Ινδία διασχίζοντας όλο το πλάτος του Ειρηνικού ωκεανού, έκανε το φόρεμά της να κολλάει πάνω της λαξεύοντας τις καμπύλες της. Τότε ο ουρανός μου άνοιγε τις πύλες του κι εγώ, όμοιος με πνεύμα μεθυσμένο από το φως, πίστευα ότι περπατάω σε ένα δάσος στολισμένο με μεγάλα δέντρα συναισθημάτων.

Όταν στεκόμουν μπροστά από τον καθρέφτη της ντουλάπας στην καμπίνα μου, έβλεπα το πρόσωπό μου σημαδεμένο με κόκκινες χαρακιές. Ήταν τα ίχνη από τα φιλιά της.

Παρόλα αυτά ήμουν ανήσυχος. Μία από τις ανησυχίες μου συνίστατο στο να ζυγίσω τις πιθανότητες που υπήρχαν να παραιτηθώ από το παράλογο ταξίδι ως επίτιμο μέλος της Επιτροπής Μετρήσεων Σίμπσον. Μα τι με ενδιέφεραν εμένα τα υποθαλάσσια βάθη του Ειρηνικού ωκεανού! Αυτό που επιθυμούσα ήταν να ακολουθήσω την Άννι στην Σανγκάη. Έτσι παραληρώντας με έβρισκε ζύπνιο το πρώτο φως κάθε καινούριας μέρας. Ύστερα, σκεπάζοντας το κεφάλι μου με το μαξιλάρι προσπαθούσα να κοιμηθώ.

Ίσως ήμουν απελπισμένος. Κάποιο αόρατο γρανάζι είχε παγιδεύσει τη θέλησή μου ανάμεσα στα δόντια του. Ένιωθα τη παντοδύναμη Μοίρα να με συνθλίβει. Με τι χρήματα θα ζούσα στην Σανγκάη; Μήπως δεν ήμουν πιο πέννης κι από ποντικός; Ένα μαύρο πετρωμένο με είχε δέσει στο κάρο του, ένα πετρωμένο που ακόμα δεν γνώριζα την οριστική του όψη, αν και παρέμενα δεμένος στα σχέδιά του με τη δυνατή του γροθιά.

Κάθε ώρα που περνούσε αισθανόμουν ένα όλο και βαθύτερο μίσος για τους δικούς μου· για τον πατέρα μου, που με παρέδωσε σαν έναν από τους σάπιους σκλάβους για την εκτέλεση μιας παράλογης εργασίας που με κανέναν τρόπο δεν θα μπορούσε να είναι επωφελής. Εάν εγώ ήμουν μία φορά απατεώνας, εκείνοι δεν ήταν λιγότερο. Ο ίδιος μου ο πατέρας, μήπως κι αυτός δεν ήταν ένας παράτολμος τυχεράκις που... Ας πάμε παρακάτω...

Η Άννι αντίθετα μου άνοιξε τις πύλες ενός άλλου κόσμου πέρα στην Δύση.

Εγώ δεν μιλούσα τη γλώσσα εκείνου του κίτρινου σκυφτού κόσμου, όμως αυτό δεν ήταν πρόβλημα. Το πρόβλημα ήταν ότι δεν είχα κάποιο επάγγελμα, πράγμα που με έφερνε σε κατώτερη θέση απέναντί της. Η έλλειψη αυτή θα μπορούσε να μεταμορφωθεί στον άξονα της μελλοντικής μας δυστυχίας.

Είπα προηγουμένως ότι η Άννι ήταν χημικός μηχανικός και η αναφορά αυτή μπορεί να στερείται σημασίας όταν αυτοί που την ακούν στερούνται επιστημονικών γνώσεων που θα τους επέτρεπαν να εκτιμήσουν πόση δουλειά και μελέτη απαιτείται για να αποκτήσει κανείς αυτόν τον τίτλο. Η Άννι ήταν μία σοφή. Η ειδικότητά της ήταν τα κολλοειδή, και πιο συγκεκριμένα το κόμμι, δηλαδή το καουτσούκ, ή για να το πούμε καλύτερα, το λάτεξ. Απ' ότι φαίνεται, η Άννι είχε ανακαλύψει μια διαδικασία για να αποφεύγεται η αφυδάτωση του λάτεξ που θα προκαλούσε την πήξη του, γεγονός που θα έφερνε λίγο πολύ μια επανάσταση στη βιομηχανία των υφασμάτων από καουτσούκ, ή καλύτερα, όπως καταλάβαινα, στην βιομηχανία των αδιάβροχων. Η Άννι μου μιλούσε διαρκώς για την επανάσταση ή την καταστροφή που περίμενε τους κατασκευαστές αδιάβροχων όταν η εφεύρεσή της έμπαινε σε εφαρμογή. Εγώ δεν καταλάβαινα λέξη από χημεία, αλλά δεν ήμουν τόσο άξεστος ώστε να υποτιμήσω τη σιγουριά της Άννι.

Το σχέδιό της, ή για να το πω καλύτερα, οι φιλοδοξίες της σχετικά με το άτομό μου ήταν πολύ μεγάλες. Φιλοδοξούσε να με κάνει «μάνατζερ». Δουλειά μου θα ήταν να βάζω το πιστόλι στον κρόταφο σε όλους τους κατασκευαστές αδιάβροχων. Ή θα αγόραζαν την πατέντα της Άννι ή η Άννι θα τους κατέστρεφε.

Αν όμως η χημική μέθοδος της Άννι δεν έφερνε αποτελέσματα, τι θα έκανα; Η Άννι έπαιρνε ως δεδομένο ότι όλοι οι κατασκευαστές αδιάβροχων θα βιάζονταν να αποκτήσουν τα δικαιώματα της πατέντας της, όμως εγώ αμφέβαλλα και έφτανα εντέλει στο συμπέρασμα ότι μια μέρα θα βρισκόμουν παντρεμένος με μία χημική μηχανικό σε τραγική κατάσταση κατωτερότητας.

Είναι ευρέως γνωστό ότι κάθε επαγγελματίας παθιασμένος με τη δουλειά του επιθυμεί να έχει κάποιον με τον οποίο να μπορεί να ανταλλάσσει εντυπώσεις σχετικά με τις εμπειρίες που μαζεύει από τη δουλειά του. Εάν η Άννι παντρευόταν εμένα δεν θα μπορούσε να συζητάει ούτε για κόμμι, ούτε για χημεία, ούτε για κολλοειδή, πρώτον διότι εγώ δεν είχα ιδέα από χημεία και δεύτερον διότι η χημεία δεν με ενδιέφερε. Και τι θα μπορούσα να απαντήσω στην Άννι την ημέρα που θα μου έλεγε ότι άργησε να γυρίσει στο σπίτι γιατί είχε μείνει να συζητήσει με έναν φίλο και συνάδελφο για τις ιδιαιτερότητες αυτής της ουσίας;

Εάν η Άννι έμενε να συζητήσει με έναν ειδικό, ποιος θα την εμπόδιζε να τον ερωτευτεί κιόλας; Δεν ήταν σίγουρο, αλλά δεν υπάρχει νόμος που λέει ότι ο καθένας ψάχνει τον όμοιό του;

Σε τέτοια αλυσίδα σιωπηλών συνειρμών είχα καταλήξει το πέμπτο πρωινό του ταξιδιού μας, ενώ αποτελούσα μέρος του κύκλου των επιβατών που περιστοίχιζαν τη σύζυγο του πάστορα Ρόζενμπεργκ και τον ξάδερφό μου. Ο Λουσιάνο προσπαθούσε να την παρηγορήσει για όσα είχε χάσει στη φωτιά (τρεις νυχτικές, ένα μπουρνούζι, αρκετά πουκάμισα και φωτογραφίες του τόπου που άφησαν πίσω τους), όταν η δεσποινίς Χέρντερ, μία σουηδέζα φεμινίστρια που έμενε στην καμπίνα της οικογένειας ενός περουβιανού κύριου, εμφανίστηκε τρέχοντας και φωνάζοντας, με τα αδύνατα και γεμάτα φακίδες χέρια της να ανεμίζουν:

- Μου έκλεψαν τις αποσκευές. Μου έκλεψαν τις αποσκευές.

Μια αποσκευή δεν είναι μαντήλι που μπορεί να χαθεί στα καλά καθούμενα. Ασυνάισθητα στρέψαμε το βλέμμα μας στον κόμη ντε λα Εσπίνα ι Μαρκέσι που συζητούσε χαμογελαστός με τη δεσποινίδα Μαριάνα.

Ο κύριος από την Μάλτα, σαν να μην είχε αντιληφθεί την πρόθεση των βλεμμάτων μας, συνέχισε να συζητά με την κοκέτα, ενώ ο ξάδερφός μου φώναζε:

- Κυρίες... Κύριοι σε αυτό το πλοίο απαγορεύεται να κάνει κανείς προβλέψεις!

Ένα τέτοιο χτύπημα αποτελούσε σοβαρή προειδοποίηση. Κατά συνέπεια αποφασίσαμε να πάμε σύσσωμοι στον καπετάνιο να διαμαρτυρηθούμε για την έλλειψη τάξης και ασφάλειας που συνεπαγόταν η πράξη αυτή. Ο καπετάνιος, παρά το γεγονός ότι ήταν ένας εντελώς αχρείος, όπως πιστεύω ότι κατέστησα σαφές προηγουμένως, άκουσε τις διαμαρτυρίες μας με άσχημη διάθεση. Κι εκείνου του έκανε εντύπωση η σύμπτωση (ας την πούμε σύμπτωση) της αλλαγής του ονόματος του πλοίου με μια σειρά ατυχών γεγονότων ολοένα και πιο σοβαρών, που ξεδιπλώνονταν ακριβώς υπό την αιγίδα αυτής της προκατάληψης. Μουρμούρισε κάτι που δεν το καταλάβαμε κι ύστερα, με ζωηρό βηματισμό, κατευθύνθηκε προς την καμπίνα της δεσποινίδος Χέρντερ. Ο κόντες ντε λα Εσπίνα ι Μαρκέσι, φυσικά, δεν κουνήθηκε από το σημείο όπου συζητούσε με την δεσποινίδα Μαριάνα.

Στην καμπίνα της δεσποινίδος Χέρντερ διαπιστώθηκε η τάξη του κενού. Έλειπαν δύο δερμάτινες βαλίτσες, εύλογα βαριές, και ένας χαρτοφύλακας. Στον χαρτοφύλακα η δεσποινίς Χέρντερ είχε τα χειρόγραφα ενός μυθιστορήματος. Είχα διαβάσει δύο κεφάλαια, και όταν αντιλήφθηκα την εξαφάνιση του χαρτοφύλακα σκέφτηκα ότι οι προστάτιδες θεές της κοινής λογικής επιχειρούσαν να εμποδίσουν την δεσποινίδα Χέρντερ να προσπαθήσει να αποβλακώσει τους γύρω της, αποκαλύπτοντάς τους τις χαζομάρες που γεννούσε το κεφάλι της. Τέλος πάντων, το θέμα ήταν ότι, εκτός από το μυθιστόρημα, η δεσποινίς Χέρντερ έμεινε μόνο με ό,τι φορούσε. Κι αυτό ήταν απαράδεκτο.

Ο καπετάνιος διέταξε όλα τα μέλη του πληρώματος, συμπεριλαμβανομένου και του ραδιοτηλεγραφετή, να ηγηθούν ο καθένας μιας ομάδας ανδρών και να ψάξουν διεξοδικά όλο το καράβι. Η έρευνα ξεκίνησε στις δέκα το πρωί. Όλοι οι επιβάτες παραμείναμε προληπτικά στην τραπεζαρία. Θυμάμαι ότι ο ξάδερφός μου πλησίασε ένα ανθοδοχείο και πήρε από εκεί συμβολικά μία χάρτινη μαργαρίτα. Στη συνέχεια άρχισε να την μαδάει πέταλο πέταλο, αργά, και στο τέλος αναφώνησε:

- Δεν μ' αγαπά.

Με αυτό ήθελε να πει στον καπετάνιο ότι δεν θα έβρισκαν τις βαλίτσες της δεσποινίδος Χέρντερ και το συμπέρασμα αυτό ήταν τόσο παρακινδυνευμένο που ο περουβιανός κύριος απευθυνόμενος στον ξάδερφό μου είπε:

- Πάω στοίχημα εκατό σολ ότι οι βαλίτσες της δεσποινίδος Χέρντερ θα βρεθούν.

Ο Λουσιάνο ύψωσε το ανάστημά του αγανακτισμένος και απάντησε:

- Δεν θα στοιχημάτιζα μαζί σας το παραμικρό, σας δίνω όμως το λόγο της τιμής μου ότι οι βαλίτσες της δεσποινίδος Χέρντερ είναι οριστικά χαμένες.

Αναμφίβολα ο Λουσιάνο ήταν αγενής.

Όταν τον άκουσε, η δεσποινίδα Χέρντερ έβαλε τα κλάματα απαρηγόρητη, όμως ο διαμαρτυρόμενος πάστορας την πλησίασε και της είπε να μην δίνει σημασία στις προβλέψεις του ξαδέρφου μου. Ο κόντες ντε λα Εσπίνα ι Μαρκέσι συμπλήρωσε ότι οι προβλέψεις που βασίζονται στο μάθημα των πετάλων μιας μαργαρίτας έχουν αξία μόνο σε ζητήματα αγάπης αλλά όχι σε περιπτώσεις χαμένων αποσκευών. Η έξυπνη αυτή λεπτότητα του κόντε βρήκε πολλούς υποστηρικτές και ο Λουσιάνο, συγκεντρωμένος με ένα τυπολατρικό χαμόγελο, είπε κυριολεκτικά:

- Αρνούμαι να εκφραστώ σχετικά με την ερμηνεία του κόντε, όμως υποστηρίζω εκ νέου ότι οι βαλίτσες δεν θα εμφανιστούν.

Αναμφίβολα η συμπεριφορά του Λουσιάνο ήταν βλακώδης. Τον πλησίασα και του είπα:

- Τι στο διάολο κερδίζεις με το να τσακώνεσαι με αυτούς τους ανθρώπους; Όλοι θέλουν να σε πιάσει κάποιος από τα πόδια και να σε πετάξει στη θάλασσα. Γιατί δεν βγάζεις τον σκασμό;

Η γυναίκα του πάστορα είπε, ενώ ο άντρας της βυθιζόταν στην ανάγνωση του *Βίου του αγίου Παύλου*, πως ξέρει να ρίχνει τα χαρτιά και για πλάκα μπορούσε να τα ρίξει για να επιβεβαιώσει εάν θα βρεθούν ή όχι οι βαλίτσες της δεσποινίδος Χέρντερ. Έτσι κι έκανε.

Η γυναίκα του πάστορα διαμέσου της τράπουλας έφτασε στο συμπέρασμα ότι οι βαλίτσες θα βρίσκονταν στην καμπίνα ενός ξανθού άνδρα. Όλοι υποδέχτηκαν την αισιόδοξη αυτή προοπτική με χαμόγελα ενώ ο Λουσιάνο περιορίστηκε, ως απάντηση, να ανασηκώσει τους ώμους.

Στις πέντε το απόγευμα, προς ιδιαίτερη ικανοποίηση του ξαδέρφου μου, εμφανίστηκε ο καπετάνιος, με φάτσα μπουλντόγκ κόκκινος ως τα αυτιά.

Δεν μπόρεσαν να ανακτήσουν τις βαλίτσες! «Εκείνος προσωπικά είχε αναλάβει να ψάξει τους εξαερισμούς και τις καρβουναποθήκες. Δεν ήξερε τι να πει».

Οι βαλίτσες της δεσποινίδος Χέρντερ είχαν εξαϋλωθεί, πράγμα που ενέπνευσε τον κόντε ντε λα Εσπίνα η Μαρκέσι να σηκωθεί όρθιος και να πει απευθυνόμενος στη δεσποινίδα Χέρντερ:

- «Mia cara signorina (του κόντε του άρεσε να ανακατεύει ιταλικές με ισπανικές λέξεις). «Mia cara signorina μήπως υπνοβατείτε και σε μία τέτοια κρίση πετάξατε τις βαλίτσες στη θάλασσα;» Η δεσποινίδα Χέρντερ αρνήθηκε κατηγορηματικά ότι έπασχε από υπνοβασία. Εντέλει, οι γυναίκες επιβάτες αποφάσισαν να μαζέψουν μερικά πράγματα ώσπου να φτάσουν σε κάποιο λιμάνι όπου η Εταιρία Ναυσιπλοΐας (σύμφωνα με τον καπετάνιο) θα την αποζημίωνε για την απώλεια των προσωπικών της αντικειμένων.

Για μια στιγμή η δεσποινίδα Χέρντερ φάνηκε διατεθειμένη να αυτοκτονήσει, όμως ο γιος του εμίρη της Δαμασκού βάλθηκε να την παρηγορήσει στο όνομα της μουσουλμανικής κοινότητας με τέτοιο πάθος, που η δεσποινίδα Χέρντερ κατάφερε να μην αυτοκτονήσει και παραδόθηκε στη μαγνητική γοητεία που ασκούσαν τα μαύρα μάτια του μεγάλου γόη. Απότομα, η δεσποινίς Χέρντερ άφησε μια κραυγή χαράς «μόλις θυμήθηκα ότι έχω αφήσει ένα αντίγραφο του μυθιστορήματος στο σπίτι μιας ξαδέρφης μου που ζει στο Πουέρτο Καλντέρα».

Δεν χρειάζεται να πω ότι ο ξάδερφος μου πετούσε από τη χαρά του. Σε μια έκρηξη ανοιχτής επικοινωνίας στον κόσμο των πνευμάτων, αναφώνησε:

- Αυτό δεν είναι τίποτα σε σχέση με όσα θα συμβούν!

Η σύζυγος του αιδεσιμότατου Ρόζενμπεργκ απάντησε:

- Πιστεύετε σοβαρά ότι θα συμβεί κάτι ακόμα;
- Ναι.

Η δύστυχη γυναίκα άφησε το κεφάλι της να πέσει στον ώμο του συζύγου της· ο αιδεσιμότατος εξέτασε τον ξάδερφό μου με καχύποπτη περιέργεια· ο κόντε ντε λα Εσπίνα έσκυψε να πει κάτι εμπιστευτικά στη δεσποινίδα Μαριάνα· η Άννι μου ψιθύρισε στο αυτί: «Ο ξάδερφός σου είναι απαίσιος χαρακτήρας» κι εκείνη ακριβώς τη στιγμή ο ηρωικός θαλαμηπόλος, που πάλεψε τόσο γενναία με τις φλεγόμενες κουρτίνες της καμπίνας του αιδεσιμότατου, μας πλησίασε και μας ανακοίνωσε ότι «ο καπετάνιος θα ήθελε να μιλήσει με τον κύριο Λουσιάνο».

Αργότερα ο Λουσιάνο μας διηγήθηκε ότι ο καπετάνιος του ζήτησε επίμονα να μην τρομάζει το πλήρωμα με τις προβλέψεις του. Η αλήθεια είναι ότι ο καπετάνιος (κι αυτό μας το είπε μετά ο ίδιος ο καπετάνιος) διέταξε τον Λουσιάνο να σταματήσει να κάνει προφητείες και εμφιασμένα, υπό την επίσημη εκπεφρασμένη απειλή να τον κλείσει στο μπαλαούρο εάν επιχειρούσε να ανοίξει ξανά το στόμα του για να προβλέψει καταστροφές. Όμως ήταν ήδη αργά. Οι οίωνοί του ξαδέρφου μου είχαν πυροδοτήσει έναν μυστικό τρόπο που ξυπνούσε στο υποσυνείδητο όλων των επιβαινόντων. Μέχρι και τον τελευταίο καρβουνιάρη, όλοι γνώριζαν ότι στο πλοίο υπήρχε ένας επιβάτης με το εντυπωσιακό χάρισμα να μυρίζεται συμφορές. Οι κυρίες ένιωθαν τόσο τρομοκρατημένες που, μαζεμένες σε μια γωνία της

τραπεζαρίας, παρατηρούσαν ανήσυχες τον ξάδερφό μου. Άλλες λέγοντας προσευχές του ευχόντουσαν έναν κακό τέλος. Γενικά όσο αυξανόταν η ανησυχία τους, τόση περισσότερη αντιπάθεια επιδείκνυαν προς τον Λουσιάνο. Πολλές κυρίες άρχισαν να αισθάνονται άρρωστες· κάποιες μάλιστα δεν τολμούσαν να εγκαταλείψουν την κουκέτα τους, όπως η μητέρα της Άννι, η οποία, προς μεγάλη μου χαρά, ξεφεύγοντας από την μητρική επίβλεψη, ερχόταν στην καμπίνα μου να μιλήσουμε.

Άλλοι πάλι, για αλλαγή, αντιδρούσαν με μεγάλη νευρικότητα. Όταν ενός καμαρότου (του παπουτσή που εγκατέλειψε τα καλαπόδια του) του έπεσε ο δίσκος στην τραπεζαρία, η τρίτη αδερφή της γυναίκας του περουβιανού κυρίου άρχισε να ουρλιάζει υστερικά. Χρειάστηκε να την απομακρύνουν σε κατάσταση νευρικής κρίσης. Η δεσποινίς αυτή ήταν μιας κάποιας ηλικίας, με ίσια μαλλιά και αυστηρή όψη, που δεν άφηνε να φανεί τίποτα από την άκρη των ποδιών ως το καρύδι του λαιμού. Έλεγε για τον εαυτό της ότι ήταν απίστευτα ενάρετη. Μάταια βομβάρδιζε με ματιές τον γιο του εμίρη της Δαμασκού, ο εξαιρετικός μουσουλμάνος, έχοντας ξεχάσει εντελώς τη δεσποινίδα Μαριάννα, που διεκδικούσε στην αρχή του ταξιδιού, είχε αφιερωθεί με ζέση στη δεσποινίδα Χέρντερ, οι άμυνες της οποίας καθώς περνούσαν οι μέρες γίνονταν όλο και πιο ασθενείς. Ο γυναικολόγος του καραβιού περιδιαβαίνοντας με ύφος ειρωνικό, προφήτευε ότι η δεσποινίς Χέρντερ σε αυτό το ταξίδι δεν θα έχανε μόνο τις βαλίτσες αλλά και την ηρεμία της.

Στην πραγματικότητα, αυτό ήταν το ταξίδι των δύσκολων καταστάσεων. Η δεσποινίς Μαριάννα τώρα φαινόταν διατεθειμένη να αποκρυπτογραφήσει τα μυστήρια του κώδικα Μορς περνώντας τις μέρες που ο ραδιοτηλεγραφετής ήταν ελεύθερος στην καμπίνα του. Μπροστά σε αυτή την απώλεια, ο κόντες ντε λα Εσπίνα ι Μαρκέσι συνεταιρίστηκε με τον διακινητή κοκαΐνης και μαζί με τον δον Τουμπίτο, τον γιατρό και τον κύριο Χ επιδίδονταν στο ιατρείο σε ξέφρενες παρτίδες χαρτιών, ξεπουπουλιάζοντας ο ένας τον άλλο σαν χαρτοκλέφτες. Ο καπετάνιος περνούσε τις μέρες του σκυθρωπός, κλεισμένος στη γέφυρα, και στο μεταξύ η δεσποινίς Μαριάννα με πληροφόρησε ότι η συσκευή του ασύρματου τηλεγράφου ακόμα δεν λειτουργούσε. Η κατάστασή μας ήταν καταφανώς αντικανονική και παράξενη, καθώς βρισκόμασταν πολύ μακριά από την ακτογραμμή. Ανατολικά βρισκόταν το Περού· τώρα πλέαμε πάνω από τις πιο βαθιές αβύσσους που θεωρούσαν ότι έχουν μετρήσει οι ωκεανογράφοι στον Ειρηνικό ωκεανό.

Πολλοί άρχισαν να αισθάνονται άκεφοι. Κάποιοι πίστευαν ότι πάνω από τα κεφάλια τους επικρεμόταν μια θανάσιμη απειλή. Κατά τα φαινόμενα μια ανώτερη θεότητα επιχειρούσε όλο ειρωνεία να δικαιώσει τον ξάδερφό μου.

Η Άννι δεν έφερνε πια τα βιβλία της χημείας στην καμπίνα. Τα μπράτσα της έτσι όπως τυλίγονταν γύρω από τον λαιμό μου με έδεναν στη ζωή της με έναν άλυτο κόμπο. Όταν τα χείλη της μισάνοιγαν για να κολλήσουν στα δικά μου σε ένα φιλή όμοιο με ρουφήχτρα, ακόμη κι αν το *Blue Star* χανόταν στον πάτο των αβύσσων, εμείς δεν θα το καταλαβαίναμε.

Παρόλα αυτά, μια νύχτα που περπατούσα στο πρώτο κατάστρωμα, σκοτώνοντας την ώρα μου μέχρι να συναντήσω τη δεσποινίδα Άννι, μου συνέβη κάτι εξαιρετικά παράξενο. Ο γιατρός του πλοίου με πλησίασε προσεκτικά και μου είπε:

- Μην το πάρετε στραβά που σας ρωτάω αλλά είστε πολύ ερωτευμένος με τη δεσποινίδα Άννι;

Εάν μου έκανε κάποιος άλλος την ερώτηση δεν θα μου άρεσε καθόλου, όμως μια τέτοια περιέργεια από τον μεθυσμένο γιατρό μου προκάλεσε θυμηδία και δεν είχα αντίρρηση να του απαντήσω:

- Ναι. Είμαι ερωτευμένος. Γιατί;
- Εάν σας έλεγα κάτι εμπιστευτικό σχετικά με τη δεσποινίδα Άννι, θα με προδίδατε;

Με κυρίευσε αυτή η ακατανίκητη περιέργεια που είναι αιώνια εχθρός του έρωτα. Χωρίς να μπορέσω να συγκρατηθώ απάντησα άπληστα:

- Βασιστείτε στη διακριτικότητά μου.
- Μου δίνετε το λόγο σας;
- Ναι.
- Ωραία. Να προσέχετε τι κάνετε λοιπόν, γιατί η δεσποινίς Άννα είναι τρελή.

Έμεινα να τον κοιτάζω με το στόμα ανοιχτό.

- Τρελή!
- Ναι. Πιστεύει ότι είναι χημικός μηχανικός και ότι έχει ανακαλύψει διάφορες ανοησίες...
- Δεν είναι δυνατόν.
- Κι όμως το βλέπετε κι εσείς.
- Εγώ δεν βλέπω τίποτα.
- Ωστόσο είναι έτσι όπως σας τα λέω.
- Κοιτάξτε, γιατρέ, έχω περάσει πολλές ώρες συζητώντας με τη Άννι. Αν εξαιρέσουμε αυτή την ιδιαιτερότητα με τη χημεία, για την οποία έχει βαθιά γνώση...
- Γι αυτό είναι τρελή... Επειδή πιστεύει ότι είναι χημικός μηχανικός...
- Μόνο γι αυτό;
- Σας φαίνεται λίγο;
- Όχι, όχι δεν μου φαίνεται λίγο, όμως δεν μπορώ να καταλάβω...
- Κοιτάξτε, η ιστορία είναι πολύ πιο απλή απ' ό τι πιστεύετε. Η δεσποινίς Άννι είχε έναν αδερφό που ήταν πράγματι χημικός μηχανικός. Η δεσποινίς Άννι αγαπούσε πάρα πολύ αυτόν τον μονακριβο αδερφό, ο οποίος όμως πέθανε εξαιτίας κάποιου ατυχήματος στο εργαστήριο κατά τη διάρκεια ενός πειράματος. Η εντύπωση που προκάλεσε αυτό το ατυχές περιστατικό ήταν τόσο μεγάλη που της προκάλεσε διανοητική διαταραχή. Αμφιβάλλετε γι αυτό;
- Σας ορκίζομαι ότι το ακούω όμως δεν ξέρω τι να σκεφτώ.
- Είναι τρομερό. Η μητέρα της, μετά από συμβουλή των ειδικών, πήρε τη δύστυχη κόρη ταξίδι. Αυτά, σας αφήνω γιατί με περιμένουν στο ιατρείο.

Ο γιατρός έφυγε κι εγώ έμεινα εκεί στο κατάστρωμα του πλοίου, μπροστά στον μαύρο ωκεανό και τον γεμάτο υπέρλαμπρα άστρα ουρανό, σαν κάποιος που έχει δει φάντασμα. Η δεσποινίς Άννι τρελή! Κι εγώ ερωτευμένος με μία τρελή!

Πίεσα τα μηνίγγια μου απελπισμένος και ξαφνικά, σαν κάποιος, σαν κάποιο φάντασμα να ήθελε να με γλυτώσει από την φοβερή αποκάλυψη, μια απαλή φωνή μουρμούρισε μέσα στο αυτί μου:

- Όσα σου είπε ο μεθυσμένος γιατρός είναι ψέματα.

Ανάσανα ανακουφισμένος. Η δεσποινίς Άννι δεν ήταν τρελή. Δεν ήθελα να είναι τρελή. Όσα μου είχε διηγηθεί αυτός ο τσαρλατάνος ήταν προϊόν των αναθυμιάσεων του αλκοόλ. Προσπαθώντας να διώξω από την επιφάνεια της σκέψης μου τα ανησυχητικά σημάδια που είχε προκαλέσει η αποκάλυψή του, άρχισα να περπατάω με γρήγορα βήματα στο κατάστρωμα. Σύντομα φάνηκε στον ορίζοντα ένα φεγγάρι κίτρινο και τεράστιο σαν ρόδα κάρου και σχημάτισε ένα μονοπάτι κίτρινου νερού ως το καράβι.

Ανάσανα ανακουφισμένος. Καμία από τις κρίσεις, από τις λέξεις ή από τις πράξεις της δεσποινίδος Άννι δεν αποκάλυπταν άτομο που υπέφερε από διανοητικές διαταραχές. Όσον αφορά την ανακάλυψή της για την τελειοποίηση της βιομηχανίας των αδιάβροχων υφασμάτων, αν και με την πρώτη ματιά φαινόταν απίθανη, δεν ήταν. Ούτως ή άλλως η βιομηχανία των αδιάβροχων υφασμάτων από το ξεκίνημά της έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές, οι οποίες είναι έργο άγνωστων σε εμάς επιστημόνων, που όμως στην εποχή τους κέρδισαν σημαντικά χρηματικά ποσά.

Όχι. Όχι. Όχι. Η δεσποινίς Άννι δεν ήταν τρελή. Η καταραμένη αυτή ιστορία ήταν προϊόν της αποσυντονισμένης φαντασίας του μεθυσμένου γυναικολόγου. Προηγουμένως δεν του είχε μπει η απίθανη ιδέα ότι η γυναίκα του πάστορα Ρόζεμπεργκ ήταν ετοιμόγεννη και είχε προσπαθήσει να εισβάλει στην καμπίνα της με μια τεράστια εμβρυουλκό;

Είκοσι τέσσερις ώρες αργότερα είχα ξεχάσει οριστικά την φαντασιοπληξία του γιατρού μας και βουτούσα χωρίς τον παραμικρό περιορισμό στον έρωτα της Άννι. Οι ώρες πετούσαν ανάμεσα στα δάχτυλα των δεμένων από τα χάρδια χεριών μας, σαν φτερά που τα παίρνει ο άνεμος. Ποτέ οι δείκτες ενός ρολογιού δεν γύριζαν τόσο βιαστικά. Αφημένη στα χέρια μου, με το κεφάλι γερμένο στο στήθος μου, τα μάτια χαμένα στο κενό, η Άννι περνούσε τις βραδινές ώρες στο πλευρό μου. Αφού η μητέρα της αποκοιμιόταν, γλιστρούσε στην καμπίνα μου. Ίδια με φάντασμα μπροστά από τον έναστρο ουρανό, έβλεπα τη σκοτεινή της σιλουέτα να στέκεται για μια στιγμή μπροστά στο φινιστρίνι, ύστερα προχωρούσε, τα γυμνά της μπράτσα με έσφιγγαν στο στήθος της και για ώρες ξεχνούσαμε ουρανό και γη.

Είχα αποφασίσει ότι θα την συνόδευα στην Σανγκάη. Γνώριζε πλέον τα ατυχή γεγονότα της ζωής μου, καθώς δεν ήθελα να της κρύψω τα ελαττώματά μου, που ήταν πολλά και κακά. Η Άννι είχε ποικίλα σχέδια στα οποία εμπλεκόμουν. Η προοπτική να μην χωρίσουμε ποτέ μας έκανε να παραδινόμαστε στην ευχαρίστηση με απροσμέτρητη σιγουριά.

Χάσαμε την αίσθηση του χρόνου. Οι μέρες, οι ώρες λύγιζαν μπροστά στα μάτια μας λες και όλα γύρω μας αποτελούσαν μέρος ενός ονείρου που δεν μας απασχολούσε στο ελάχιστο. Έβλεπα τον ξάδερφό μου τις ώρες φαγητού και άκουγα μηχανικά τις σκέψεις του· στη συνέχεια τον άφηνα και περίμενα την Άννι να τρυπώσει στην καμπίνα μου. Είχα την εντύπωση ότι είχε περάσει απίστευτα πολύς χρόνος από την ημέρα που είχα συναντήσει τους τέσσερις μεθυσμένους στη ιατρεία.

Με εξέπληξε το γεγονός ότι δεν είχα αφηγηθεί στην Άννι τι συνέβη πριν κάποια βράδια στο κατάστρωμα στη συνάντησή μου με τον γιατρό του πλοίου και τη ρώτησα απότομα:

- Μήπως είχες έναν αδερφό;

Η Άννι με κοίταξε έκπληκτη.

- Έχω δύο.
- Δεν είχες έναν αδερφό που πέθανε σε δυστύχημα σε κάποιο εργαστήριο;

Η έκπληξη της Άννι έγινε ακόμα μεγαλύτερη.

- Από πού σου 'ρθε αυτή η ιστορία;

Της διηγήθηκα τι είχε συμβεί με τον γιατρό.

Η Άννι βημάτιζε σκεπτική πιασμένη από το μπράτσο μου μπροστά από τα φινιστρίνια της τραπεζαρίας κι ύστερα είπε:

- Εάν σου πω κάτι, μου υπόσχεσαι ότι δεν θα ζητήσεις εξηγήσεις από αυτόν τον άνθρωπο;
- Όχι.
- Το υπόσχεσαι;
- Το υπόσχομαι.
- Είναι μια υπόσχεση σαν κι αυτή που έδωσες σ' εκείνον;
- Σου δίνω το λόγο μου. Ό,τι και να μου πεις δεν θα βγάλω άχνα.
- Εντάξει λοιπόν. Χτες... Όχι, προχτές, ο γιατρός με πλησίασε και αφού με έβαλε να ορκιστώ σε όλους τους αγίους ότι δεν θα πω λέξη, μου είπε να προσέχω γιατί παρόλη την καλή σου όψη είσαι σοβαρά άρρωστος από φυματίωση και... θα με κολλήσεις.
- Αυτός ο άνθρωπος είναι ανεκδιήγητος.

- Φαντάζομαι πως ναι. Πιστεύω ότι δεν είναι καν γιατρός αλλά φοιτητής ιατρικής που τον έδιωξαν. Η ζωή στο πλοίο τον κάνει να βαριέται και διασκεδάζει επινοώντας ιστορίες.

Τύποι, ίντριγκες, γυναίκες και ατυχήματα όλα είχαν περάσει σε δεύτερη μοίρα. Ο ωκεανός δεν άξιζε το βλέμμα μου, παρά μόνο μια αφηρημένη ματιά. Το ίδιο πράγμα πρέπει να είχε συμβεί και στον γιο του εμίρη της Δαμασκού. Ένα βράδυ τον έπιασα να μπαίνει στην καμπίνα της δεσποινίδος Χέρντερ, και όπως ακριβώς και η δεσποινίς Μαριάννα, δεν έμπαινε στον κόπο να κρύψει την ευτυχία του, κατά συνέπεια ο πάστορας Ρόζεμπεργκ κατέληξε ελαφρώς σκανδαλισμένος και χαιρόταν που αυτό το αναθεματισμένο ταξίδι σε λίγες μέρες θα τελείωνε.

Πράγματι, με βάση τους υπολογισμούς που έκανε ο ξάδερφός μου, θα πρέπει να βρισκόμαστε απέναντι από το Ίγιο ή ανάμεσα στα λιμάνια του Μολιέντο και του Καγιάο. Το νερό, όπως συμβαίνει συχνά σε αυτές τις περιοχές, πήρε μια ασπριδερή απόχρωση στην οποία οφείλεται και η ονομασία «γαλακτερή θάλασσα». Μεγάλα ασημόλευκα σεντόνια έσκαγαν πάνω στο μαύρο μεταλλικό σκαρί· το βράδυ ο ωκεανός έλαμπε σαν να ήταν ζωγραφισμένος οριζόντια με νεκρό φως.

Σε αυτό το σημείο του ταξιδιού συνέβη ένα σοβαρό ατύχημα.

Ήταν έντεκα το βράδυ. Ένα τράνταγμα συγκλόνησε το πλαϊνό μέρος του πλοίου, σείοντας από τα αριστερά το *Blue Star*. Στη γέφυρα ο κώδωνας κινδύνου άρχισε να χτυπάει απελπισμένα, ενώ το καράβι παράξενα πληγωμένο, άρχισε να περιστρέφεται μαλακά. Ξαφνικά παρατηρήσαμε την απουσία δόνησης.

- Έσβησαν τις μηχανές, ψιθύρισε ο ξάδερφός μου από δίπλα με τα λουριά του σωσιβίου περασμένα στο στήθος του.

Προφανώς αυτό που είχε συμβεί μόλις ήταν πολύ σοβαρό. Κανείς δεν επέτρεψε στον εαυτό του την πολυτέλεια να λιποθυμήσει.

- Πρέπει να ακουμπήσαμε κάποιον υποθαλάσσιο ύφαλο, ψιθύρισα.

Θυμάμαι ότι ένιωθα τρομοκρατημένος.

- Όχι, μουρμούρισε ο μεξικανός κύριος. Εάν είχαμε χτυπήσει σε κάποιον ύφαλο το πλοίο θα έγερνε στο πλάι.

Η παρατήρηση του κυρίου Τουμπίτο ήταν λογική. Ο κόσμος θορυβημένος από την τρομερή σιωπή των μηχανών εγκατέλειπε βιαστικά τις καμπίνες. Η Άννι μαζί με την μητέρα της και μια ιρλανδή κυρία, αναζήτησαν καταφύγιο στο πλευρό μου. Κάτω από το σάλι τους, φορούσαν σωσίβια.

Παρόλα αυτά τίποτα δεν μας επέτρεπε να υποθέσουμε την ύπαρξη κάποιου ρήγματος που να έβαζε νερά στο κύτος. Πάνω στην απαστράπτουσα κιτρινωπή απλωσιά, το πλοίο, φοβερά αθόρυβο, γύριζε γύρω από τον εαυτό του, όμοιο με ταύρο που περίμενε την επίθεση του αντιπάλου του.

Μέσα σε λίγα λεπτά, όλοι οι επιβάτες βρίσκονταν στο κατάστρωμα ψάχνοντας τριγύρω με τα μάτια την φυσική παρουσία του κινδύνου. Όλοι μιλούσαν με σιγανή φωνή, σαν να μην ήθελαν υποσυνείδητα να επιβαρύνουν με κάποιον άκαιρο ήχο την αόρατη ανισορροπία που υπέβασκε στο χώρο.

Ξαφνικά εμφανίστηκε ένας ναυτικός και εξήγησε δυνατά:

- Κύριοι, μην φοβάστε. Μην φοβάστε. Έχει σπάσει ένας πύρος από τον άξονα του τιμονιού. Μην φοβάστε.

Πήραμε ανάσα. Τίποτα θανάσιμο για την ώρα. Ο ξάδερφός μου, περικυκλωμένος από κάποιους επιβάτες που τον κοίταζαν εξεταστικά, παραλυμένος από την διορατικότητά του, φώναξε, προτού μπορέσει να συγκρατήσει τη γλώσσα του:

- Αυτό δεν είναι τίποτα μπροστά σε όσα πρόκειται να συμβούν!

Δεν έχω ξαναδεί στη ζωή μου άνθρωπο να τρώει τέτοια μεγαλοπρεπή μπουνιά. Ο Λουσιάνο έπεσε στα σανίδια κοκκινίζοντάς τα με το ποτάμι αίματος που έτρεχε από τη μύτη του. Αυτός που θα εκπλήρωνε μόλις τις προβλέψεις (κι ας μην αφορούσαν το πρόσωπό του) ήταν ο εκνευρισμένος καπετάνιος που ούρλιαξε:

- Κλείστε αυτόν τον αχρείο στο μπαλαούρο!

Ο θαλαμηπόλος και ο παπουτσής που είχε εγκαταλείψει τα καλαπόδια του μετέφεραν τον Λουσιάνο που ήταν εντελώς άνευρος. Τότε εγώ, πατώντας πόδι στον καπετάνιο, άρχισα να φωνάζω προς υπεράσπιση του ξαδέρφου μου· εκείνος όμως σταυρώνοντας τα μπράτσα στο στήθος του βρυχήθηκε:

- Δεν θα ανεχτώ κανείς να δημιουργεί ανησυχία στο πλήρωμά μου επειδή έτσι του κάπνισε. Αυτός ο άνθρωπος ξεπέρασε τα όρια κι εγώ τον είχα προειδοποιήσει...
- Συμφωνώ απολύτως μαζί σας, παρενέβη ο περουβιανός κύριος...
- Βουλώστε το κι εσείς αμέσως για να μην σας κλείσω...

Καθώς ο περουβιανός κύριος που δεν περίμενε μια τέτοια απάντηση έκλεισε το στόμα του και ο καπετάνιος συνέχισε:

- Η ζημιά στο τιμόνι θα επιδιορθωθεί εντός ολίγων ωρών. Πρόκειται για ατύχημα χωρίς σημασία... όμως δεν θα επιτρέψω σε κανέναν ανεύθυνο να κάνει την πλάκα του τρομοκρατώντας τον κόσμο.

Ο αχρείος είχε δίκιο. Αναμφισβήτητα ο Λουσιάνο είχε ξεπεράσει τα όρια ασκώντας το επάγγελμα του προφήτη, όμως τα επιχειρήματα του καπετάνιου, αντί να ηρεμήσουν τους ταξιδιώτες, κατέληξαν να τους τρομοκρατήσουν. Κανείς δεν πίστευε ότι η βλάβη ήταν ένα ατύχημα χωρίς σημασία. Η δεσποινίς Μαριάννα που βρισκόταν δίπλα από την Άννι είπε:

- Εάν δεν επιδιορθώσουν σύντομα το τιμόνι πάμε χαμένοι. Ευτυχώς που έχει νηνεμία.

Τη ρώτησα εάν η συσκευή του ασύρματου τηλέγραφου συνέχιζε να είναι χαλασμένη:

- Ναι, ψιθύρισε

Η ατυχία μπορούσε να αποβεί μοιραία. Από την άλλη, ο ζωγράφος Τουμπίτο, που ίσως πίστευε ότι μόνο εκείνος γνώριζε το μυστικό για τον τηλέγραφο, με πληροφόρησε:

- Δεν γνωρίζατε ότι η συσκευή της ραδιοτηλεγραφίας είναι χαλασμένη;

Έφυγα από το κατάστρωμα μαζί με την Άννι. Το πλοίο παρέμενε σταματημένο μέσα σε μια απλωσιά που έμοιαζε ζωγραφισμένη με ένα κίτρινο θανατερό φως. Ακουγόταν μόνο το ηλεκτρικό βουητό των δυναμό. Ο κόσμος πήγαινε από την πλήρη στην πρύμνη συζητώντας χαμηλόφωνα, χειρονομώντας. Κάποιοι έβρισκαν υπερβολική την τιμωρία που είχε επιβάλει ο καπετάνιος στον Λουσιάνο· άλλοι έβρισκαν ότι του άξιζε και οι αδερφές του περουβιανού κύριου, παρέα με άλλες κυρίες, αποφάσισαν να συναντηθούν στην καμπίνα τους για να εκλιπαρήσουν τη θεϊκή προστασία.

Ο Αμπ-ελ-Κόρδα, ο γιος του εμίρη της Δαμασκού, ευσεβής κύριος παρόλες τις έκλυτες για τα δυτικά πρότυπα συνήθειες, έβγαλε το Κοράνι του και άρχισε να στοχάζεται τις μορφές που θα έπαιρνε ο Άγγελος του Θανάτου όταν ερχόταν να του ζητήσει το λόγο για την επίγεια συμπεριφορά του. Η δεσποινίς Μαριάννα επέστρεψε και πάλι στην καμπίνα του ραδιοτηλεγραφετή. Η δεσποινίς Χέρντερ, η φεμινίστρια, μου έδωσε την εντύπωση ότι ήταν διατεθειμένη να ασπαστεί τον ισλαμισμό, διότι παρηγορούσε τον άραβα σαν ουρί με φακίδες (αν υποθέσουμε ότι τα ουρί έχουν φακίδες). Ο κόντες ντε λα Εσπίνα ι Μαρκέσι βούλιαξε μαζί με τον γιατρό και τους τυχοδιώκτες της παρέας σε ακόμα μία ατελείωτη παρτίδα πόκερ. Τα μέλη τους πληρώματος της τραπεζαρίας, ο πρώην κλειδούχος και ο μετανιωμένος μαχαιροβγάλτης, μου φάνηκαν διατεθειμένοι να κόψουν λαρύγγια με την πρώτη ευκαιρία, εξιταρισμένοι από την ατμόσφαιρα δυστυχίας που βάραινε πάνω από το πλοίο και την οποία ο ξάδερφός μου ο Λουσιάνο ήταν ο μόνος που έβλεπε ξεκάθαρα.

Εκμεταλλεύτηκα το γεγονός ότι ο καπετάνιος και οι άντρες του ήταν απασχολημένοι με την επισκευή του άξονα του τιμονιού και κατέβηκα στο μηχανοστάσιο, δίπλα από το οποίο ανάμεσα στις κλίμακες δύο και τρία, βρισκόταν το μπαλαούρο και έπιασα κουβέντα με τον ξάδερφό μου μέσα από τις τρύπες της μεταλλικής πόρτας. Η φωνή του πνιγμένη από το μεταλλικό διαχωριστικό, ήχησε αγανακτισμένη.

- Να έχεις πάντα μαζί σου το σωσίβιο. Πήγαινε στη βαλίτσα μου και φέρε μου το περίστροφο.
- Για ποιο λόγο θέλεις το περίστροφο;
- Για να τινάξω τα μυαλά αυτού του αχρείου... Μην φοβάσαι. Έτσι κι αλλιώς θα βουλιάσουμε οπότε κανείς δεν θα μπορέσει να μου ζητήσει τα ρέστα για το θάνατο αυτού του ζώου.

Ο ξάδερφός μου ήταν έξαλλος. Απομακρύνθηκα από εκεί για να μειώσω τα πάθη του.

Κατά τη διάρκεια της νύχτας, οι μηχανικοί, υπό την επίβλεψη του καπετάνιου, επισκεύασαν τον άξονα του τιμονιού. Οι άντρες, κρεμασμένοι από μια βάρκα και με τη βοήθεια φαναριών, σφυροκοπούσαν και έριχναν πάνω στο νερό το βολταϊκό φως της οξυγονοκόλλησης. Στο τέλος, τα αστέρια χλόμιασαν, από την Ανατολή φάνηκε η άκρη ενός κόκκινου ήλιου που μεγάλωνε σαν δίσκος φωτιάς. Στις έξι το πρωί οι ναυτικοί ανέβασαν τη βάρκα. Το πλοίο δονήθηκε όταν μπήκαν οι μηχανές σε λειτουργία και ένας θαλαμηπόλος ανακοίνωσε ότι η βλάβη είχε επιδιορθωθεί.

Μισή ώρα αργότερα το *Blue Star* συνέχιζε την πορεία του προς τον Βορρά. Είχαμε χάσει επτά ώρες ταξιδιού. Δεν ξέρω για ποιους λόγους, ξαφνικά, στο ημερολόγιο του πλοίου (έναν πίνακα) είχαν κολλήσει ένα σημείωμα που έλεγε ότι το καράβι δεν θα σταματούσε στα λιμάνια Καγιάο, Ανκόν και Φερόλ αλλά στο Μαλαμπρίγο, στα σύνορα του Εκουαδór.

Είκοσι τέσσερις ώρες μετά από αυτό το περιστατικό η δεσποινίς Μαριάννα εμφανίστηκε στην τραπεζαρία συνοδευόμενη από τον ραδιοτηλεγραφετή και μας ανακοίνωσαν:

- Κύριοι, σας παρουσιάζω τον αρραβωνιαστικό μου. Όταν φτάσουμε στο λιμάνι του Μαλαμπρίγο θα παντρευτούμε.

Επευφημίες διαδέχτηκαν την είδηση. Η δεσποινίς Μαριάννα παντρευόταν! Ο Αμπ-ελ-Κόρδα ήταν ο πρώτος που τη συνεχάρη. Ο κόντε ντε λα Εσπίνα ι Μαρκέσι αφού άκουσε την είδηση έφυγε από την τραπεζαρία και γύρισε λίγα λεπτά αργότερα με ένα όμορφο περιδέραιο από ψεύτικα μαργαριτάρια· της το πρόσφερε με τη μεγαλύτερη δυνατή αβρότητα. Η δεύτερη αδερφή της γυναίκας του περουβιανού κυρίου μουρμούρισε, με φωνή αρκετά δυνατή ώστε να την ακούσουν και οι άλλοι:

- Πού να το βρήκε άραγε αυτό το περιδέραιο;

Ήταν ξεκάθαρη η πρόθεση της ερώτησης. Κάναμε ότι δεν την ακούσαμε και το βράδυ δόθηκε ένας μεγάλος χορός στο πλοίο. Ο ξάδερφός μου ο Λουσιάνο, μετά από ιδιαίτερη παράκληση της δεσποινίδος Μαριάννας και του ραδιοτηλεγραφετή, αφέθηκε ελεύθερος. Από τη μεγαλοπρεπέστατη μπουινιά του καπετάνιου, η μύτη του ήταν πρησμένη σαν μελιτζάνα. Η σκωτσέζα κυρία έχοντας παραιτηθεί από την ελπίδα να προσηλυτίσει τον άραβα και να βάλει στον ίσιο δρόμο τον κόντε ντε λα Εσπίνα ι Μαρκέσι, πήρε υπό την προστασία της το ξάδερφό μου. Η δεσποινίς Χέρντερ χόρευε με τον άραβα και η Άννι, πιάνοντάς με από το μπράτσο, με οδήγησε στην πρύμνη. Καθισμένοι σε έναν πάγκο, δίπλα δίπλα, με τα χέρια περασμένα στη μέση, αφεθήκαμε να χαζεύουμε τον ωκεανό και να ονειρευόμαστε το μέλλον μας. Για 'κείνη ήταν δεδομένο ότι θα πήγαινα στην Σανγκάη. Θα παντρευόμασταν εκεί. Δεν μπορούσα να ξεφύγω από κάποιο από τα πολλά σχέδια που είχε ώστε να με μετατρέψει σε άνθρωπο χρήσιμο για την κοινωνία.

Το σχέδιο ή τα σχέδια της Άννι ήταν σε γενικές γραμμές εύλογα. Είχε περάσει το μπράτσο της γύρω από τον λαιμό μου και μου έλεγε:

- Θα εγκαταλείψεις αυτό το παράλογο ταξίδι που σε έστειλαν οι δικοί σου και είναι μία ακόμα απάτη.
- Ναι.
- Θα έρθεις μαζί μου στην Σανγκάη.
- Και πώς θα ζήσω;...
- Θα ζεις μαζί μας...
- Μα...
- Άκουσε... Θα ζεις μαζί μας και θα μάθεις αγγλικά. Εκεί δεν ακούς τίποτ' άλλο εκτός από αγγλικά, γαλλικά ή κινέζικα...
- Λίγα γαλλικά μιλάω...
- Θα μάθεις αγγλικά. Όταν θα έχεις μάθει, στο οποίο επίσης θα σε βοηθήσει το γεγονός ότι θα περιστοιχίζεσαι από ανθρώπους...
- Ναι, αλλά χωρίς λεφτά...
- Άκουσε. Θα μείνεις έναν χρόνο σαν να ήσουν φιλοξενούμενός μας. Εγώ θα δουλέψω στην πιο σημαντική εταιρία ελαστικών που υπάρχει στον διεθνή τομέα της πόλης. Θα έχω μια σημαντική θέση στα εργαστήρια. Όταν θα έχεις μάθει να μιλάς και να γράφεις ικανοποιητικά στα αγγλικά θα σου βρω μια θέση στην εταιρία ή στη διοίκηση.
- Ναι... αλλά στο μεταξύ...
- Στο μεταξύ τι;
- Δεν καταλαβαίνεις τι μου προτείνεις... στην τελική...

Η Άννι άρχισε να γελάει.

- Αγαπητέ μου, επιθυμείς όσο κι εγώ να έρθεις στην Σανγκάη. Σε πονάει που ήσουν έναν κατεργάρη επειδή φοβάσαι ότι ο κόσμος θα συνεχίσει να

πιστεύει ότι είσαι, όμως μείνε ήσυχος. Στον διεθνή τομέα της πόλης δεν θα είσαι ούτε καλύτερος ούτε χειρότερους από τόσους και τόσους που εκεί είναι κάποιοι. Και τώρα πες μου ότι με αγαπάς.

- Ναι. Σ' αγαπώ.
- Εμένα μόνο.
- Εσένα μόνο.

Οι νότες ενός βαλς έφταναν ως τ' αυτιά μας. Το *Blue Star* προχωρούσε γοργά στην γαλακτερή θάλασσα. Κοιτάζοντας προς τα δυτικά μου φαινόταν ότι έβλεπα τις κίτρινες ακτές της Κίνας. Τι μας περίμενε εκεί; Το ταξίδι που είχε ξεκινήσει τόσο δυσοίωνα ήταν γεμάτο απρόοπτα και αναποδιές. Δεν βλέπαμε την ώρα να εγκαταλείψουμε αυτό το γρουσουζικό πλοίο, με τη μικρή του θλιβερή τραπεζαρία, τις καμπίνες με τα σκούρα ξύλα και τις μαυρισμένες καμινάδες ανάμεσα στις οποίες φτεροκοπούσε η κακοτυχία.

Οι ταξιδιώτες ήταν μελαγχολικοί. Ξαπλωμένοι στις αιώρες τους, παρέμεναν αφηρημένοι, ξεχνώντας τα βιβλία που είχαν φέρει για να διαβάσουν. Το βέβαιο είναι ότι η ατμόσφαιρα γινόταν ολοένα και πιο βαριά. Ένας ήλιος ολοένα και πιο λαμπρός έκαιγε την πλατιά ανοιχτωσιά του ωκεανού σαν το στόμα ενός χυτηρίου μολύβδου. Το νερό έμοιαζε με λειωμένο αντιμόνιο με τον ασημένιο του αφρό να χτυπάει το σκαρί. Ο Λουσιάνο υπολόγιζε πως είχαμε αφήσει πίσω μας το Πουέρτο Φερόλ. Πλησιάζαμε στο Εκουαδόρ ταξιδεύοντας πάνω από τις πιο βαθιές «τρύπες» του Ειρηνικού ωκεανού, που από την εικοστή έως την τεσσαρακοστή μοίρα γεωγραφικού πλάτους κυκλώνουν το βόρειο κομμάτι της Νότιας Αμερικής.

Ο τιμωρημένος μου ξάδερφος περνούσε τις μέρες του μελετώντας αστρολογία κλεισμένος στην καμπίνα του εντελώς γυμνός. Όταν εμφανιζόταν στο κατάστρωμα απευθυνόταν στους επιβάτες και τους ρωτούσε τη μέρα, τον μήνα, τη χρονιά και την ώρα της γέννησής τους. Ύστερα στοχαζόταν και τους έλεγε με μυστηριώδες ύφος:

- Εσείς, που έχετε τον Άρη στο ζώδιο της Παρθένου, πρέπει να προσέχετε το έντερό σας... Εσείς...

Κάποιοι κατέληξαν να τον θεωρούν μάγο. Περισσότερες από μία κυρίες, όταν τον έβλεπαν να περνάει, του γυρνούσαν την πλάτη τους.

Φυσικά, ήταν αδύνατον να του αποσπάσεις κανείς έστω και μία λέξη για τη μοίρα του *Blue Star*. Η τιμωρία του καπετάνιου λειτούργησε σαν αντίδοτο στην απαισιοδοξία του, εάν όμως κάποιος έμπαινε στην καμπίνα του, θα έβλεπε επιδεικτικά απλωμένο πάνω στην κουκέτα το σωσίβιο. Οι γριές που την πρώτη μέρα είχαν απομακρυνθεί από κοντά του, αγανακτισμένες εξαιτίας του γλαφυρού του λεξιλογίου, μετατράπηκαν λίγο πολύ σε πιστές του ακόλουθοι. Τον περικύκλωναν και τον περιποιούνταν λες και ήταν άγιος. Ο Αμπ-ελ-Κόρδα αυτοπροσώπως ήταν βέβαιος ότι ο ξάδερφός μου είχε για βοηθό ένα “djinn”, δηλαδή ένα σοφό πνεύμα. Αντίθετα, ο προτεστάντης πάστορας υποστήριζε ότι το προφητικό χάρισμά του είχε τις ρίζες του σε κάποια διαβολική πηγή. Κάποιοι ναυτικοί πίστευαν ότι το πιο πρακτικό θα ήταν να του δέσουν μια πέτρα στο λαιμό και να τον πετάξουν στη θάλασσα, όμως όλοι προσεύχονταν με μεγαλύτερη ευλάβεια, γεγονός που ενέπνεε στα άτομα αυτά έναν υγιή φόβο για το τομάρι τους. Οι λειτουργίες του πάστορα, που λάμβαναν χώρα στην τραπεζαρία, προσέλκυαν όσους ταξίδευαν με το καταραμένο πλοίο, εκτός από τον γιο του εμίρη της Δαμασκού, που τελούσε το μουσουλμανικό τελετουργικό του, επιμελώς κρυμμένος στην καμπίνα του.

Ήταν όμως γραφτό να μην τελειώσουν οι εκπλήξεις. Το πιο εντυπωσιακό, από πλευράς ιδιαιτερότητας χαρακτηριστικών, περιστατικό συνέβη δύο νύχτες μετά την επισκευή του άξονα του τιμονιού.

Σύμφωνα με το ρολόι της γέφυρας ήταν δέκα το βράδυ όταν όσοι είχαμε καταλήξει στην τραπεζαρία να πιούμε τσάι, γίναμε μάρτυρες του πιο εξωπραγματικού θεάματος που μπορούσαμε να φανταστούμε. Ο καπετάνιος έσερνε, ή καλύτερα να πω τραβούσε από τα μαλλιά, τη δεύτερη αδερφή της γυναίκας του περουβιανού κυρίου. Ένας ναυτικός κρατούσε από τα πόδια την κοκαλιάρα κυρία ενώ τα χέρια της, ντυμένα με γάντια από κόκκινο καουτσούκ, ανέμιζαν όλο απελπισία. Ο καπετάνιος στο ελεύθερο χέρι του κρατούσε ένα ψαλίδι. Χωρίς κανέναν δισταγμό, με τη βοήθεια του ναυτικού, μπήκε με τη γεροντοκόρη στην τραπεζαρία και την κάθισε με το ζόρι σε μια καρέκλα, όπου η γυναίκα, χωρίς να βγάλει τα γάντια, άρχισε να συμμαζεύει τα μαλλιά της με εντυπωσιακή ηρεμία.

Οι μάρτυρες μαζευτήκαμε σιωπηλά γύρω από τους δράστες του περιστατικού και ο καπετάνιος δείχνοντας το ψαλίδι μας εξήγησε:

- Συνέλαβα μόλις τη δεσποινίδα Κορίτα ενώ ετοιμαζόταν να κόψει με αυτό το ψαλίδι το κεντρικό καλώδιο φωτισμού των καμπίνων, για να δημιουργήσει καινούρια αναταραχή.

Κοιτούσαμε με το στόμα ανοιχτό την δεσποινίδα Κορίτα σαν να τη βλέπαμε για πρώτη φορά. Το γεγονός ήταν αδιαμφισβήτητο και το επιβεβαιώσαμε λίγα λεπτά αργότερα, εξετάζοντας το φαγωμένο καλώδιο που έφερε τα σημάδια από το ατσάλινο ψαλίδι πάνω στο οποίο έμεναν κάποια ψήγματα χαλκού. Η γεροντοκόρη, έκπληκτη, δεν είχε προλάβει να βγάλει τα γάντια. Ο καπετάνιος συνέχισε:

- Αυτή η κυρία έβαλε φωτιά στην καμπίνα του πάστορα Ρόζεμπεργκ· αυτή η κυρία πέταξε στη θάλασσα τις αποσκευές της δεσποινίδος Χέρντερ και τώρα σκόπευε να κάνει πιο τεταμένη την ατμόσφαιρα του φόβου που ήδη υπάρχει προκαλώντας ένα επικίνδυνο βραχυκύκλωμα. Προειδοποιώ επιβάτες και πλήρωμα ότι δεν θα διστάσω να κινηθώ ενάντια σε κάθε ταραξία και σαμποτέρ.

Όσο μιλούσε ο καπετάνιος, εμείς παρατηρούσαμε την επικίνδυνη γεροντοκόρη. Καθισμένη στην άκρη της καρέκλας, το δέρμα της, στην αποστεωμένη και χλωμή σιλουέτα της, έμοιαζε να σηκώνεται σαν της γάτας μπροστά σε έναν μολοσσό. Ξαφνικά κάποιος γύρισε το κεφάλι και ανακάλυψε τον περουβιανό κύριο να παρατηρεί κατάπληκτος το πρόσωπο της κουνιάδας του. Πέρασε αργά ανάμεσά μας, στάθηκε στην ίδια απόσταση που στεκόταν και ο καπετάνιος και ρώτησε:

- Κονίτα, πες μας, γιατί το έκανες αυτό;

Η δόνια Κονίτα έριξε στον κουνιάδο της ένα βλέμμα υποτιμητικό και ειρωνικό. Ύστερα, πολύ ήρεμη, απάντησε ενώ εξέταζε ταυτόχρονα τα νύχια της:

- Μια και ο κύριος Λουσιάνο προέβλεπε διαρκώς κακοτυχίες, ήθελα να αποκτήσει φήμη μάντη.

Ο ξάδερφός μου, περισσότερο από έκπληκτος, αποσύρθηκε ντροπιασμένος. Εμείς δεν τολμήσαμε να πούμε κουβέντα, τόσο πολύ είχαμε σαστίσει με την ψυχραιμία της εμπρήστριας. Ο καπετάνιος, που γνώριζε πολύ καλά τα πλεονεκτήματα της θέσης του, απευθύνθηκε στον περουβιανό κύριο λέγοντας:

- Εάν εσείς δεν δεσμευτείτε να πληρώσετε αποζημίωση για όλα όσα προκάλεσε η δεσποινίδα αυτή στην καμπίνα του πλοίου και τις αποσκευές του κύριου Ρόζεμπεργκ και της δεσποινίδος Χέρντερ, θα αναγκαστώ να την αποβιβάσω δεμένη στο Μαλαμπρίγο.

Ο περουβιανός κύριος υποκλίθηκε τελετουργικά και απάντησε:

- Θα αποζημιώσω οιοδήποτε ζημιώθηκε. Θα σας ήμουν ευγνώμων εάν μου παρουσιάζατε το κόστος των ζημιών.

Ο καπετάνιος συνέχισε:

- Η δεσποινίς αυτή θα τεθεί υπό περιορισμό στην καμπίνα της ως το Μαλαμπρίγο. Εκεί θα πρέπει να αποβιβαστεί καθώς αποτελεί κίνδυνο για τους επιβάτες.
- Φυσικά.

Γύρω από τους συνομιλητές είχε πέσει ένας μεγάλος κύκλος σιωπής, ενώ η εμπρήστρια, απαθής, έκοβε τα νύχια της με ένα μικρό ψαλιδάκι.

Ο περουβιανός κύριος, χλωμός εξαιτίας της ταπείνωσης που είχε υποστεί, δάγκωνε τα χείλη του. Η γεροντοκόρη από καιρού εις καιρόν έστρεφε ένα γύρω πάνω μας τη γκριζα κυνική ματιά της. Εντέλει ο καπετάνιος έβαλε τέλος στο θέαμα, φωνάζοντας έναν ναυτικό και προστάζοντάς τον να οδηγήσει την δεσποινίδα Κορίτα στην καμπίνα της. Πίσω της βγήκαν ο κουνιάδος της και ο καπετάνιος, κι εμείς, αφού έφυγαν και οι τρεις τους, μείναμε να σχολιάζουμε την εξαιρετικά παράξενη αυτή περίπτωση. Όστε λοιπόν η εμπρήσθς αυτή δεσποινίς είχε αναλάβει το ρόλο της Μοίρας στο πλοίο!

Όταν μία από τις δύο ηλικιωμένες ρώτησε εάν ήταν η δόνια Κορίτα που είχε σαμποτάρει το τιμόνι, βάλαμε τα γέλια. Η κουινιάδα του περουβιανού κυρίου δεν είχε τη μυϊκή δύναμη να βγάλει τα μπουλόνια από τον άξονα το τιμονιού, ούτε όμως και το τιμόνι βρισκόταν σε σημείο που να μπορούσε να το φτάσει το καταστροφικό της χέρι. Επιπλέον, η φοβερή αυτή σύντροφος του ταξιδιού βρισκόταν υπό την επίβλεψη ενός ναύτη και δεν ήταν πιθανό να μπορέσει να επαναλάβει τις απόπειρές της. Ο κόντες ντε λα Εσπίνα ι Μαρκέσι ήταν της γνώμης ότι η δεσποινίς Κορίτα έπασχε από ακραία περίπτωση υστερίας. Η Άννι αντίθετα υποστήριζε ότι επρόκειτο για μια διεστραμμένη αγροίκα που λειτουργούσε σπασμωδικά γιατί βασιζόταν στην ατιμωρησία. Αυτοί που δεν έκαναν λόγο για το θέμα ήταν ο πάστορας Ρόζεμπεργκ και η δεσποινίς Χέρντερ, οι οποίοι, παρακινημένοι από τις υποσχέσεις του περουβιανού κυρίου, συνέθεταν τον κατάλογο των πραγμάτων που έχασαν. Η δεσποινίς Χέρντερ διαβεβαίωνε ότι δεν επρόκειτο να βάλει στον κατάλογο ούτε ένα ρουχαλάκι παραπάνω και ο πάστορας ορκιζόταν ότι δεν θα χρεώσει τον γενναιόδωρο εγγυητή ούτε ένα μαντήλι επιπλέον, που να καεί σε καυτό φούρνο όπως οι Μακκαβαίοι, όμως παραήταν χαρούμενοι για να τους πιστέψουμε. Ανταλλάσσοντας συνωμοτικά βλέμματα, η φεμινίστρια και το ζευγάρι κλείνονταν στις καμπίνες τους με τετράδια και μολύβια και είμαι σίγουρος ότι με τα παραπανίσια που χρέωσαν τον κύριο Γαστίδο θα μπορούσαν να ανοίξουν μαγαζί με εσώρουχα. Πολλοί θα παραπονιόντουσαν που δεν είχαν πέσει θύματα της κακίας της γεροντοκόρης.

Ύστερα από το εν λόγω περιστατικό δεν ξαναείδαμε τον περουβιανό κύριο που έπαιρνε πρωινό και βραδινό με την οικογένειά του κλεισμένος στην καμπίνα του. Πιστεύω ότι προσπαθούσαν να αποφύγουν την εχθρότητα των υπόλοιπων επιβατών που από τον Λουσιάνο είχε στραφεί πλέον προς εκείνους. Το βράδυ όταν το πλήρωμα κοιμόταν, η παράξενη οικογένεια έκανε βόλτες στο τελευταίο κατάστρωμα σαν τα φαντάσματα.

Απ' όποια οπτική γωνία κι αν το δει κανείς, η περιπέτειά μας δεν είχε τίποτα το αξιοζήλευτο. Η θερμοκρασία είχε γίνει ανυπόφορη. Ο αέρας ήταν καυτός· το *Blue Star* συνέχιζε την πορεία του σε μία θάλασσα ζεστού γάλακτος, που απλωνόταν ολόγυρά του. Η στεριά παρέμενε αόρατη, όμως τη μαντεύαμε από την φυτική μπόχα που έφερνε ο άνεμος και αναδυσόταν από τα σαπισμένα δάση στα ρηχά. Κατά διαστήματα, η ατμόσφαιρα έμοιαζε φορτωμένη με σπίθες φωτιάς. Εμείς, κάνοντας μπάνιο στον ιδρώτα, παραμέναμε ακίνητοι στις αιώρες μας μέχρι το σούρουπο, όταν ένα φεγγάρι κόκκινο και φλεγόμενο ανέβαινε στον ουρανό σαν στρογγυλή αφρικανική φωτιά.

- Μεθαύριο το βράδυ θα φτάσουμε στο Μαλαμπρίγο – είπε ο ξάδερφός μου το απόγευμα της πέμπτης Οκτωβρίου – όμως προηγουμένως θα μας βρει καταιγίδα.

Πράγματι, στο Βορρά, ο ουράνιος θόλος σχιζόταν από χλωμές αστραπές. Αν και δεν φαινόταν ούτε ένα συννεφάκι, η ατμόσφαιρα ήταν ηλεκτρισμένη. Κάποια στιγμή όταν έπεσε η νύχτα μου φάνηκε ότι ταξιδεύαμε σε έναν ωκεανό φωτιάς. Ο ορίζοντας ήταν ένα μαύρο τείχος που το έγλυφε ο βουβός, νεκρός κυματισμός αυτή της φωταψίας.

Και φαντάσματα να είχαμε δει να περπατούν πάνω στα νερά δεν θα είχαμε τρομάξει· το τοπίο μας φαινόταν τόσο ζοφερό που κι εμείς κατά διαστήματα δεν γνωρίζαμε εάν ήμασταν ζωντανοί ή νεκροί.

Ο καπετάνιος βημάτιζε ανήσυχος. Γύρω στις έντεκα τη νύχτα ο άνεμος ούρλιαζε χτυπώντας στα έξαλα, ο ξάδερφός μου όμως, σκύβοντας πάνω από την κουπαστή, μου είπε σαν άλλος Βιργίλιος της κολασμένης εκείνης περιοχής:

- Παρατήρησε, ο άνεμος φυσάει αλλά το νερό δεν κινείται.

Πράγματι, είτε επειδή η πυκνότητα του ωκεανού στο σημείο αυτό, εξαιτίας του αλατιού, ήταν πάρα πολλή μεγάλη, είτε εξαιτίας άλλης αιτίας, το μόνο σίγουρο ήταν ότι το νερό, αδιάφορο στις ορέξεις του ανέμου, παρέμενε ασάλευτο σαν τεράστιο σεντόνι κατεργασμένου καουτσούκ. Δεν ήταν ανάγκη να είσαι μάντης για να προβλέψεις μία επερχόμενη αλλαγή στην ατμόσφαιρα.

Η Άννι χαιρετώντας με, μου είπε ότι εκείνη τη νύχτα δεν θα μου έκανε συντροφιά. Η μητέρα της είχε πυρετό κι εγώ δεν ξέρω εάν έφταιγαν τα δύο ούισκι που ήπια με τον τηλεγραφητή αλλά έπεσα στο κρεβάτι τόσο κουρασμένος που αποκοιμήθηκα αμέσως.

Στις τέσσερις το πρωί κάποιος με τράβηξε βίαια από το μπράτσο. Ανακάθισα ξαφνιασμένος. Αυτός που με είχε ξυπνήσει ήταν ο γιατρός. Τον συνόδευε ο κύριος Χ, εμπορικός ακόλουθος της πρεσβείας της Ιαπωνίας, ο κύριος Τουμπίτο και ο διακινητής αλκαλοειδών. Η επιτροπή των καλοπερασάκηδων με κοιτούσε εξεταστικά. Ο γιατρός, αφού βεβαιώθηκε ότι έχω ξυπνήσει για τα καλά, με ρώτησε:

- Εσείς δεν είστε που θα προσαρτηθείτε στην Επιτροπή Μετρήσεων Σίμπσον;
- Ναι.
- Είστε γεωλόγος;
- Όχι... όχι... δεν είμαι γεωλόγος...
- Ναι αλλά μας είπατε ότι βρισκόμαστε πάνω από τις πιο βαθιές αβύσσους του Ειρηνικού ωκεανού.
- Ναι, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι είμαι και γεωλόγος... Λοιπόν... τι συμβαίνει;

Ο γιατρός έξυσε το πηγούνι του και με μια ακρίβεια στο λέγειν του που ούτε θα την ονειρευόμουν από έναν τέτοιο απατεωνίσκο, απάντησε:

- Κατά τα φαινόμενα μας έχουμε πιαστεί στη διανυσματική ακτίνα μιας θαλάσσιας δίνης με διάμετρο εκατό μιλίων.

Η ορολογία του γιατρού με ξάφνιασε. Εκείνος το πρόσεξε και εξηγήθηκε:

- Εγώ δεν ήθελα να γίνω γιατρός, αλλά μηχανικός. Τέλος πάντων, πιστεύω ότι είναι ξεκάθαρο... Το καράβι έχει πιαστεί σε μια δίνη παρόμοια με αυτή που σχηματίζεται στην υδάτινη επιφάνεια μιας μπανιέρας που αδειάζει. Η μόνη διαφορά είναι η διάμετρος. Στην μπανιέρα η διανυσματική ακτίνα της δίνης είναι πέντε εκατοστά ενώ εδώ εκατό μίλια. Έτσι λέει ο δεύτερος...

Κατάλαβα αμέσως πού το πήγαινε ο γιατρός και αποκρίθηκα:

- Πιστεύω ότι ο συλλογισμός σας βασίζεται στην υπόθεση ότι έχει βυθιστεί ένα κομμάτι του ωκεάνιου φλοιού δημιουργώντας ένα μεγάλο ηφαιστειακό σπήλαιο. Το νερό του ωκεανού έτσι όπως περιστρέφεται στο εσωτερικό του τεράστιου αυτού σπηλαίου, σχηματίζει τη δίνη που μας παρασύρει.
- Ακριβώς αυτό λέει ο δεύτερος.
- Αυτό που δεν μπορώ να συλλάβω είναι οι διαστάσεις ενός τέτοιου σπηλαίου, σχολίασε ο μεξικανός ζωγράφος.

Απάντησα:

- Για να μπορέσετε να σχηματίσετε μία ιδέα για τα επίγεια μεγέθη, θα έλεγα ότι το πιο αξιοσημείωτο υποθαλάσσιο βάθος ισοδυναμεί με μία οπή βάθους δέκα χιλιοστών σε μία σφαίρα με διάμετρο ένα μέτρο, αν και αυτό είναι το λιγότερο που πρέπει να μας απασχολεί. Τι ακριβώς συμβαίνει;
- Λοιπόν, από εχτές ο πρώτος μηχανικός, προσπαθεί να μας βγάλει από το κυκλικό ρεύμα που μας έχει πιάσει στη δίνη του με τις μηχανές πίσω ολοταχώς. Οι προσπάθειές του είναι μάταιες. Υπάρχουν κι άλλα πλοία, πιασμένα όπως κι εμείς σε αυτή την καταραμένη ποντικοπαγίδα.

Ντύθηκα βιαστικά. Ο πρωινός ουρανός ήταν στολισμένος με τεράστιους αλουμινένιους κοχλίες που διέσχιζαν αργά τον ουράνιο θόλο προς τη Δύση. Στην απέραντη υδάτινη έκταση φαίνονταν κι άλλα πλοία η θέση των οποίων σε σχέση με

το δικό μας παρέμενε αμετάβλητη, καθώς περιστρέφονταν με την ίδια γωνιακή ταχύτητα με το *Blue Star*. Τα ιστία έγερναν θλιμμένα, τα κύπη σαν μαύρα τέρατα, συνέθεταν μια ανησυχητική εικόνα· Ο κύριος Χ, με το γείσο του καπέλου του κατεβασμένο ως την άκρη της μύτης του, παρατήρησε:

- Παρατηρήστε ότι η επιφάνεια του νερού έχει αλλάξει. Αντί να είναι ρυτιδιασμένη μοιάζει με περιστρεφόμενη ασημένια ρόδα.

Η παρομοίωση ήταν ακριβής. Το πλοίο, για να το θέσω έτσι, είχε εγκατασταθεί σε έναν τεράστιο υγρό ασημένιο δίσκο που γυρνούσε κατά τα φαινόμενα με περιστροφική ταχύτητα τριάντα μιλίων την ώρα. Κάθε δέκα ώρες κάναμε μία πλήρη περιστροφή πλησιάζοντας περισσότερο στο κέντρο της αβύσσου.

- Αυτή τη φορά είμαστε παγιδευμένοι – είπε πίσω μου ο κόντες ντε λα Εσπίνα ι Μαρκέσι. Μπορούμε να εμπιστευτούμε τις ψυχές μας στο διάβολο.

Εγώ δεν είμαι άνθρωπος εξαιρετικά ενθουσιώδης όταν πρόκειται να έρθω αντιμέτωπος με κάποιον κίνδυνο και αμέσως ένιωσα κάτι να γκρεμίζεται μέσα μου με ιλιγγιώδη ταχύτητα. Είχα την εντύπωση ότι θα κατέρρεα. Κοιτούσα τριγύρω και δεν ήξερα προς τα που να ξεφύγω. Κάνοντας μια τεράστια προσπάθεια να παραμερίσω τον φόβο μου, αφιερώθηκα στην παρατήρηση των γύρω μου. Οι αξιωματικοί μαζί με τον καπετάνιο συζητούσαν ζωηρά στη γέφυρα. Στις έντεκα το πρωί, μαζευτήκαμε όλοι στην τραπεζαρία για να ακούσουμε τον πάστορα Ρόζεμπεργκ που άρχισε να μας διαβάζει ένα απόσπασμα από τη Βίβλο.

Το θέμα της ανάγνωσης του πάστορα αφορούσε την προφητεία του Ιωνά. Με φωνή όλο αξιοπρέπεια άρχισε να διαβάζει:

«Και διέταξε ο Κύριος ένα μεγάλο ψάρι να καταπιεί τον Ιωνά και ο Ιωνάς ήταν στην κοιλιά του ψαριού τρεις μέρες και τρεις νύχτες.

»Και προσευχήθηκε ο Ιωνάς στον Κύριο και Θεό του από την κοιλιά του ψαριού.

»Και είπε: στα βάσανά μου απευθύνθηκα σε σένα Κύριε και με άκουσες. Από τον τάφο μου σε φώναξα και άκουσες τη φωνή μου.

»Και με έριξες στα βάθη, η δίνη της θάλασσας και το ρεύμα με κύκλωσαν, όλες οι δύνες και τα κύματά σου πέρασαν από πάνω μου».

Στο σημείο αυτό ο πάστορας Ρόζεμπεργκ σταμάτησε και είπε:

- Τι θαυμάσια σύμπτωση μας προσφέρει το έλεός Του διαμέσου των αιώνων! Όχι μόνο εμείς ήμασταν και είμαστε πιασμένοι από τη δίνη, αλλά και τους περασμένους αιώνες υπήρχε επίσης ένας άνδρας που τον έλεγαν Ιωνά, πάνω από τον οποίο πέρασαν όλες οι δύνες και τα κύματα της θάλασσας. Και τι συνέβη σε αυτόν τον άνδρα, αδέρφια μου; Τι έγινε; Είναι πολύ απλό. Το λέει εδώ το ιερό βιβλίο:

«Και ακούστηκε ακόμα μία φορά η φωνή του Κυρίου να λέει στον Ιωνά:

»Σήκω και πήγαινε την Νινευή, τη μεγάλη πόλη, και κήρυξε εκεί το λόγο που θα σου πω».

Ο πάστορας έκλεισε πάλι το βιβλίο και είπε:

- Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι ο Ιωνάς βγήκε από την κοιλιά του μεγάλου ψαριού, σώος και αβλαβής, επειδή προσευχήθηκε στον Κύριο. Και η απόδειξη ότι βγήκε σώος και αβλαβής από την κοιλιά του μεγάλου ψαριού, που κάποιοι υποθέτουν ότι ήταν φάλαινα, είναι ότι εστάλη στη Νινευή να κηρύξει το λόγο Του. Και επαναλαμβάνω, τι σημαίνει αυτή η σύμπτωση για εμάς; Ότι κι εμείς, όπως ο Ιωνάς, θα σωθούμε και θα επιστρέψουμε στις πόλεις μας για να κηρύξουμε και να εξυμνήσουμε το μεγαλείο του Θεού που μας έσωσε από έναν τόσο μεγάλο κίνδυνο όπως αυτή η δίνη.

Ενώ ο πάστορας Ρόζεμπεργκ μας εμψύχωνε με τον σοφό αυτό τρόπο, η σκωτσέζα κυρία γρονθοκοπούσε το στήθος της, συνοδεύοντας με αυτόν τον τρόπο τον ρυθμό της ανάγνωσης. Οι γυναίκες έκλαιγαν· ο ξάδερφός μου, καθισμένος σε μια άκρη,

προσπαθούσε να πνίξει τους λυγμούς του. Ο πανικός τον είχε μετατρέψει σε μικρό παιδί. Όμως δεν ήταν ο μόνος. Όχι. Στις τρεις το μεσημέρι το δράμα είχε αρχίσει να μετατρέπεται σε τραγωδία. Ένα έγχρωμο μέλος του πληρώματος άκουσε την συζήτηση του τηλεγραφητή, όπου υποστήριζε ότι θα μας κατάπινε μια ωκεάνια χοάνη και θα μας βύθιζε σε ένα υποθαλάσσιο σπήλαιο. Ο τρόμος του ήταν τόσο ανυπολόγιστος που, βγάζοντας από το σακάκι του ένα κρυμμένο περίστροφο, αυτοπυροβολήθηκε στο κεφάλι ενώ παράλληλα ριχνόταν στον ωκεανό. Το πτώμα του μαύρου, πιασμένο στην ίδια δίνη που είχε παγιδεύσει το καράβι, επέπλεε στα δεξιά του *Blue Star* λες και κάποιο αόρατο χέρι το κρατούσε στην επιφάνεια του νερού. Ο κόσμος για να αποφύγει το θέαμα συγκεντρώθηκε στα αριστερά. Στις πέντε το απόγευμα ο ξάδερφός μου ο Λουσιάνο, εντελώς τρομοκρατημένος, σύρθηκε στην κουκέτα του. Παρέμεινε εκεί σαν ετοιμοθάνατος με τα χείλη μισάνοιχτα και τα μάτια του στο κενό.

Η Άννι, πιασμένη από το μπράτσο μου, δεν με αποχωριζόταν ούτε στιγμή. Οι μπούκλες των μαύρων της μαλλιών πλαισιώναν ένα χλωμό πρόσωπο με δυο μεγάλα μάτια, διεσταλμένα από τον τρόμο. Δεν ήξερα τι λόγια να χρησιμοποιήσω για να την παρηγορήσω.

Ο πάστορας Ρόζεμπεργκ άρχισε να λειτουργεί στην τραπεζαρία. Η Άννι, παρόλη τη μεγάλη της αγάπη για μένα, κατέληξε να προσαρτηθεί στην ομάδα στην οποία η σκωτσέζα κυρία, ο κόντες ντε λα Εσπίνα, η Μαριάννα και η κυρία Χέρντερ προσεύχονταν ευλαβικά σε όλους τους αγίους. Ο Αμπ-ελ-Κόρδα δεν άφηνε ούτε λεπτό το Κοράνι του. Στις εννέα το βράδυ μάθαμε ότι ο κύριος Χ, ο εμπορικός ακόλουθος της πρεσβείας της Ιαπωνίας, είχε κρεμαστεί με σκοινί.

Στην τραπεζαρία ο κόντες ντε λα Εσπίνα και η σκωτσέζα κυρία διάβαζαν, εναλλάξ, εδάφια από το βιβλίο του Ιώβ. Στις τέσσερις το πρωί κατέφυγα στην καμπίνα του γιατρού ο οποίος, βολικά πιωμένος, εξηγούσε στον ζωγράφο Τουμπίτο και τον διακινητή αλκαλοειδών με μπερδεμένη γλώσσα:

- Όταν το πλοίο φτάσει στο κέντρο του στροβίλου, ο άξονας του κενού θα το τραβήξει σαν ρουφήχτρα. Εμείς θα γλυστρήσουμε με μία φανταστική ταχύτητα στον υδάτινο κώνο που ολοένα θα σκοτεινιάζει μέχρι που μια τρομερή σύγκρουση θα μας κάνει κομμάτια στον πάτο της αβύσσου.

Εγώ αναθυμούμενος τη φυσική του σχολείου, συμπλήρωσα:

- Όταν φτάσουμε στο κέντρο του στροβίλου, θα συγκρουστούμε με ένα κάθετο ρεύμα αέρα αντίθετης διεύθυνσης από αυτή που ακολουθούσαμε, έτσι η ατμόσφαιρα θα αδειάσει και είναι πολύ πιθανό να φτάσουμε στον πάτο σε κατάσταση ημιασφυξίας.

Τι παράξενα φαινόμενα που συμβαίνουν σε στιγμές τρόμου! Εγώ, που μια μέρα νωρίτερα πίστευα ότι θα ένωνα τη μοίρα μου με την φιλήδονη Άννι, τώρα ούτε που τη θυμόμουν. Όταν περνούσα από την κουζίνα και την έβλεπα να διαβάζει στη Βίβλο το βιβλίο του Ιώβ, ανάμεσα στην φακιδιάρα σκωτσέζα και τον διεθνή κλέφτη, σκεφτόμουν ότι το θέαμα που πρόσφερε αυτός ο κόσμος ήταν ειλικρινά γελοίο. Και μολαταύτα δεν μπορούσα να αποφύγω την πίεση του φόβου που κατά διαστήματα με έκανε να ξαπλώνω παραλυμένος στην πρώτη κουκέτα που έβρισκα. Ο γιος του εμίρη της Δαμασκού δεν απομάκρυνε ούτε στιγμή το βλέμμα του από το ιερό βιβλίο. Την ίδια ώρα στη στεριά, οι εφημερίδες σχολίαζαν την κατάστασή μας με τους πιο δραματικούς όρους. Το πρακτορείο «Argus» περιέγραφε σε διακόσιες δεκαπέντε εφημερίδες ανά τον κόσμο την κατάσταση των επιβαινόντων των άλλων πλοίων (για το δικό μας δεν μπορούσαν να έχουν πληροφορίες γιατί η εγκατάσταση του ασύρματου τηλεγράφου ήταν χαλασμένη) με τα εξής λόγια:

«Τα πληρώματα των πλοίων που έχουν πιαστεί στη δίνη, έχουν εγκαταλείψει τα πόστα τους και περιφέρονται τρελαμένα. Διακόσιες γυναίκες και πεντακόσιοι άνδρες διαφόρων ηλικιών βρίσκονται αυτή τη στιγμή στηριγμένοι στις κουπαστές των πλοίων, κοιτάζοντας με διάπλατα από τον φόβο μάτια, τους ομόκεντρους κύκλους των ασημένιων υδάτων που τους κάνει να πλησιάζουν ολοένα και περισσότερο στο κενό κέντρο της δίνης. Σε όλα τα πλοία έχουν σβήσει τις μηχανές που είναι ανίκανες να αντισταθούν στον νέο αυτό τύπο μεγασεισμού. Είναι προφανές ότι έχει συμβεί κάποια υποθαλάσσια καταστροφή ανυπολόγιστων διαστάσεων. Ο άξονας της δίνης βρίσκεται σε μία από τις μεγαλύτερες αβύσσους του Ειρηνικού, με βάθος 11.500 μέτρων. Είναι πιθανό ο υποθαλάσσιος φλοιός να έχει καταρρεύσει δημιουργώντας ένα ηφαιστειακό ρήγμα ανυπολόγιστης μέχρι στιγμής έκτασης. Ο αστρονόμος Ντελανό συνδέει το φαινόμενο αυτό με τις ενεργές ηλιακές κηλίδες, παρόλο που και αυτός όπως όλοι οι διευθυντές των αστεροσκοπείων, έχουν μείνει κατάπληκτοι από το γεγονός ότι οι σειсмоγράφοι δεν κατέγραψαν καμία σεισμική δραστηριότητα το επίκεντρο της οποίας να αντιστοιχεί με την περιοχή για την οποία μιλάμε».

Έπεσε η νύχτα και ο τρόμος των επιβαινόντων στο πλοίο αυξήθηκε. Πολλοί δύστυχοι θεωρούσαν τον ξάδερφό μου τον Λουσιάνο υπεύθυνο γι αυτή την ατυχία που βρήκε το καράβι. Όταν δεν το περιμέναμε, ο παππουτσής που γλίτωσε από το καλαπόδι, ο μετανιωμένος τυχοδιώκτης, ο κλειδούχος και άλλοι κακοήθεις κατευθύνθηκαν στην καμπίνα του δυστυχή, τον έπιασαν από τα πόδια και σέρνοντάς τον σχεδόν στο πάτωμα τον πέταξαν στον ωκεανό.

Τότε συνέβη κάτι που μπορεί να καταταγεί στην κατηγορία του εξωπραγματικού.

Ο ξάδερφός μου αντί να βυθιστεί στο νερό ή να επιπλεύσει οριζόντια έμεινε να εξέχει κάθετα στον ωκεανό σαν εκείνες τις φιγούρες από σελλιλόιντ με τη μεταλλική βάση. Η παράξενη αυτή ικανότητα να επιπλέει με αυτόν τον τρόπο φάνηκε στους κακοήθεις η μεγαλύτερη απόδειξη ότι ο Λουσιάνο ήταν μάγος και κατά συνέπεια ο μόνος υπεύθυνος όλων των δεινών που τους είχαν βρει. Δεν είχαν δίκιο. Ο Λουσιάνο δεν ήταν μάγος αλλά ένας δύστυχος που είχε διαπράξει την απερισκεψία να φορέσει ένα σωσίβιο κάτω από τη φαρδιά του ρόμπα.

Όταν είδα τον ξάδερφό μου να επιπλέει σκέφτηκα ότι η απόδειξη αυτή ίσως ηρεμούσε τα πνεύματα αυτών των μέθυσων όμως συνέβη ακριβώς το αντίθετο. Αυτοί οι αγριάνθρωποι αφού βεβαιώθηκαν ότι ο Λουσιάνο ήταν ζωντανός, φωνάζοντάς του δυνατά κι εκείνος τους απάντησε, έπιασαν ό,τι μπορούσε να εκτοξευτεί και άρχιζαν να του το πετούν. Ένας μεταλλικός γάντζος σφηνώθηκε στο κεφάλι του ξαδερφού μου σαν να ήταν από κάποια μαλακή ουσία, σαν τυρί ένταμ, και μια ράβδος από μολύβι έβαλε τέλος στη ζωή του δύστυχου.

Έτσι κατέληξε ο ευγενής συγγενής μου ο Λουσιάνο. Ήταν ένας άνθρωπος ιδιαίτερος, αφοσιωμένος στο να σπέρνει στο σώμα των γύρω του τον φόβο και ο ίδιος φοβισμένος σαν λαγός. Είχε το μοναδικό χάρισμα να βρίσκεται πάντα εκεί που συνέβαιναν πράγματα που θα ήταν φρόνιμο να αποφεύγει κανείς. Πάντα του άρεσε να κάνει το φάντασμα. Θυμάμαι όταν ήταν μικρός που τυλίχτηκε με ένα σεντόνι και κρύφτηκε τη νύχτα σε μια γωνιά του κήπου, για να πεταχτεί απότομα μπροστά σε μια φοβιτσιάρα θεία, η οποία, ύστερα από αυτό το περιστατικό έχασε οριστικά τα λογικά της.

Θα ήθελα να μπορούσα να εκφραστώ για τον Λουσιάνο με εγκωμιαστικούς όρους, όμως είμαι βέβαιος ότι θα εκνευριζόταν από το υπερπέραν αν του έπλεκα ένα συμβατικό εγκώμιο για τα ελαττώματά του. Σε διάφορες περιστάσεις τον προειδοποίησα και μαζί με μένα κι άλλοι που τον γνώριζαν καλύτερα, να είναι επιφυλακτικός όμως η απροσεξία του τον έφαγε. Αξιοσημείωτο είναι ότι μία χειρομάντισσα του είπε ότι θα πέθαινε σε έναν τροχό, κι εγώ πάντα πίστευε ότι μιλούσε για τον τροχό κάποιου αυτοκινήτου και όχι για έναν υδάτινο τροχό όπως τελικά συνέβη. Γι αυτό απέφευγε τους δρόμους των πόλεων και προτιμούσε να ζει σε μικρά απομονωμένα χωριά, όμως ήταν γραμμένο και κανείς δεν μπορεί να αποφύγει τη μοίρα του. Εάν μπορούσα θα τον είχα σώσει, όμως δεν τόλμησα να επέμβω, φοβούμενος ότι θα με σκότωναν κι εμένα. Ο καπετάνιος, από τη γέφυρα, έβλεπε το έγκλημα να συμβαίνει χωρίς να επέμβει, ακίνητος σαν υπνοβάτης. Στις δώδεκα τη νύχτα έφτανε ήδη σε μας, από τον ορίζοντα, ο τρομερός βρυχηθμός που έκανε το νερό καθώς κυλούσε στο υποθαλάσσιο σπήλαιο. Σε κάθε κατάστρωμα οι επιβάτες σχημάτιζαν ομάδες σκιών που χειρονομούσαν τρομαγμένες. Ψηλά, στον ουρανό, τα αστέρια έλαμπαν όπως πάντα. Κάτω, η δίνη, συμπαγής στην υδάτινη μάζα της, γυρνούσε σαν το σίγουρο τιμόνι κάποιου καινούριου αυτοκινήτου.

Βγήκε το φεγγάρι και το θέαμα ήταν εντυπωσιακό στην υδάτινη αυτή απλωσιά, που είχε μετατραπεί σε έναν λείο ασημένιο δίσκο, η χλωμή επιφάνεια του οποίου αντανakλούσε τη λάμψη του φεγγαριού σαν παραβολικό κάτοπτρο. Σε κάποια σημεία του караβιού βλέπαμε τα πρόσωπα κατακλυσμένα από σε μεγάλες δέσμες φωτός και σκιάς, σαν να βρισκόμασταν σε ένα σεληνιακό τοπίο.

Στις τρεις τα χαράματα ο καπετάνιος μας, που τότε έμαθα ότι λεγόταν Χένρι Τότμαν, μπήκε στην καμπίνα του και αυτοπυροβολήθηκε στον κρόταφο.

Η πειθαρχία του πληρώματος χαλάρωσε εντελώς. Ο παπουτσής που γλίτωσε το καλαπόδι, ο κλειδούχος, ο αποθηκάριος και ο μάγειρας οργάνωσαν ένα οργιαστικό γλέντι στο μηχανοστάσιο. Οι φωνές και τα τραγούδια ανέβαιναν από τα σπλάχνα του πλοίου, σαν χορωδία κολασμένων από το κέντρο της γης. Όταν ο πρώτος μηχανικός θέλησε να παρέμβει παραλίγο να του σπάσουν το κεφάλι με ένα φτυάρι για το κάρβουνο.

Και στα άλλα πλοία δεν συνέβαιναν καλύτερα πράγματα. Το *Μαρία Ευγενία* που στο οποίο επέβαιναν πολλοί επιβάτες τρίτης θέσης, έγινε σκηνικό διαφόρων ακροτήτων. Μια ομάδα άραβες μαχαιρώθηκαν με μια ομάδα εβραίων· ο δεύτερος μηχανικός βάρδιας αναγκάστηκε να σκοτώσει πυροβολώντας έναν θερμαστή τρελαμένο από τον φόβο του· ο κύριος Ραλπ, ένας έμπορος από τη νήσο Αόμπα, δολοφόνησε τη γυναίκα του κι ύστερα ρίχτηκε στη θάλασσα.

Ξημέρωσε δεύτερη μέρα τρόμου. Έτσι που οι ναυτικοί του *Blue Star* είχαν παρατήσει τις δουλιές του, το πλοίο έμοιαζε με χοιροστάσιο. Όπου κι αν πατούσες σκόνταφτες σε σωρούς σκουπιδιών· ένα μέρος του φορτίου, που αποτελούνταν από κατεψυγμένο κρέας, είχε αρχίσει να βρωμάει τρομακτικά, αφού οι βάρδιες στα ψυγεία είχαν εγκαταλειφθεί. Ήταν σαν να κουβαλάμε ένα φορτίο πτώματα. Τα ήθη χαλάρωσαν τόσο πολύ που καταλήξαμε όλοι μας οπλισμένοι με ότι είχαμε πρόχειρο καθώς δεν γνωρίζαμε εάν ο θάνατος θα μας έφτανε από το χέρι κάποιου ανθρώπου ή από τη σφοδρότητα των στοιχείων.

Τι να πω για τον κόσμο μας; Ο κόντες ντε λα Εσπίνα, έχοντας βαρεθεί να περιμένει τον θάνατο και ακόμα περισσότερο να διαβάξει εδάφια από τη Βίβλο, επιχείρησε να βιάσει τη σκωτσέζα κυρία. Η σκωτσέζα κυρία υπερασπίστηκε τον εαυτό της τόσο σθεναρά με μία ομπρέλα που ο καημένος ο κόντες βγήκε από τον καβγά με μαυρισμένο μάτι. Η δεσποινίς Μαριάννα αντίθετα, προσβεβλημένη από μια ξαφνική δίψα παρθενίας διέλυσε τον αρραβώνα της με τον ραδιοτηλεγραφετή. Γονατιστή συντροφιά με την δεσποινίδα Χέρντερ σε μια γωνιά της τραπεζαρίας προσεύχονταν δυνατά, ενώ η κυρία Ρόζεμπεργκ, ο περουβιανός κύριος, η γυναίκα του και οι τρεις κουινιάδες του είχαν σχηματίσει μια ομάδα που άφηναν συντονισμένες τσιρίδες και χτυπούσαν το στήθος τους σαν να παρακαλούσαν τους ουρανούς να ρίξουν πάνω τους όλη τους την οργή. Η Άννι, αναίσθητη σε κάθε παρηγοριά, παρέμενε ακίνητη σε μια γωνιά της καμπίνας της, με το βλέμμα καρφωμένο στο κενό, είχε ακουμπισμένο το ένα χέρι στη μητέρα της που κάθε τέταρτο πεταγόταν στην κουκέτα της και ούρλιαζε:

- Θεέ μου, πες μου ποια είμαι, Θεέ μου!

Ποτέ δεν θα ξεχάσω έναν κοκκινομάλλη κύριο, εμπορικό αντιπρόσωπο κινητήρων και ηλεκτρικών ειδών, ο οποίος χρησιμοποιώντας ένα τσεκούρι είχε διαλύσει τελείως την πόρτα της καμπίνας του. Κάθε τόσο πετούσε κι ένα κομμάτι ξύλο στο νερό και στηριγμένος στην κουπαστή το κοιτούσε να συντροφεύει το πλοίο στην κυκλική του πορεία. Ένας άλλος στην τραπεζαρία, ακίνητος σαν υπνοβάτης μπροστά σε μία πυξίδα τσέπης ακολουθούσε με αλλοπαρμένα μάτια την αργή περιστροφή της μαγνητικής βελόνας. Μια γυναίκα ξεμαλλιασμένη σαν Ερινύα, έμεινε για οκτώ ώρες με το βλέμμα καρφωμένο σ' εκείνον τον στρογγυλό ασημένιο καθρέφτη, που γυάλιζε από το ανελέητο φως των ουρανών. Ύστερα κατέρρευσε. Ήταν νεκρή.

Ο βρυχηθμός του μακρινού καταρράκτη γινόταν ολοένα και πιο κοντινός. Ο ήλιος έκαιγε από τον ουρανό σαν υψικάμινος που ξερνούσε δέσμες από φλόγες. Ο γιατρός, ο ζωγράφος Τουμπίτο και ο διακινητής αλκαλοειδών, μανιασμένοι από τον ήλιο, το αλκοόλ και την απελπισία θέλησαν να απαγάγουν την δεσποινίδα Μαριάννα και τη δεσποινίδα Χέρντερ, όμως ο τηλεγραφετής εξουδετέρωσε με σφαίρες τον γιατρό και τον κύριο Τουμπίτο. Ο διακινητής κοκαΐνης αποσύρθηκε πειθήνια στο ιατρείο και αφιερώθηκε στην φροντίδα του κόντε ντε λα Εσπίνα. Μαρκέσι, ο οποίος παραληρούσε κλαψουρίζοντας με άδειο βλέμμα. Κατά τη διάρκεια του

παραληρήματός του αποκάλυψε μια πανέξυπνη απάτη που είχε σχεδιάσει με κάποιον άλλο συνεργό, επιζήμια για την Καναδική Τράπεζα της Βενεζουέλας.

Έπεσε ένα κόκκινο σούρουπο. Οι κακοήθεις συνέχιζαν το γλέντι τους στο πάτο του μηχανοστασίου. Είχαν γυμνωθεί εντελώς· χρειάστηκε να κλείσουμε με λουκέτο την καγκελόπορτα που οδηγούσε στο μηχανοστάσιο έτσι ώστε αυτοί οι άγριοι να μην βγουν στο κατάστρωμα και να κάνουν αίσχη.

Ο περουβιανός κύριος, η γυναίκα του και οι τρεις κουνιάδες του, η δεσποινίς Χέρντερ, η δεσποινίς Μαριάνα, ο πάστορας, η γυναίκα του και η προσβεβλημένη σκωτσέζα κυρία βρήκαν κι εγώ δεν ξέρω που μερικά κεριά. Ο περουβιανός κύριος έβγαλε από τη βαλίτσα κάποιας κουνιάδας του έναν τεράστιο χρυσό σταυρό και οργανώνοντας μία λιτανεία στα καταστρώματα έπιασαν να ψέλνουν: «Χαίρε Μαρία, μητέρα μας, και λοιπά και λοιπά...!»

Μέσα από τα κάγκελα του μηχανοστασίου, οι γυμνοί λωποδύτες, όταν πέρασε η πομπή, άρχισαν να φωνάζουν τρομερές βλασφημίες, όμως οι πιστές και οι συνοδοί τους συνέχισαν απτόητοι. Ο τηλεγραφετής ήταν μπροστά της με μια λαμπάδα στο ένα χέρι και ένα περιστρόφο στο άλλο.

Ο γιος του εμίρη της Δαμασκού, ξαπλωμένος μπρούμυτα στο κατάστρωμα που απλωνόταν μπροστά στην τιμονιέρα, χτυπούσε το πάτωμα με το μέτωπό του στον ίδιο ρυθμό που έψελνε την «προσευχή του φόβου». Και την ίδια στιγμή που η πομπή έφτανε στην πρύμνη, ακούστηκε έξαλλα το γκογκ της τραπεζαρίας και ο διακινητής κοκαΐνης εμφανίστηκε φωνάζοντας:

- Αεροπλάνα! Έρθαν τα αεροπλάνα να μας σώσουν!...

Από μακριά έφταναν εκκωφαντικά σφυρίγματα σειρήνας, ο ωκεανός γέμιζε από ήχους. Σωθήκαμε! Σωθήκαμε! Από όλες τις μεριές του ουρανού εμφανίζονταν πλωτήρες υδροπλάνων. Εγώ έβαλα τα κλάματα σαν μωρό αγκαλιάζοντας τον διακινητή αλκαλοειδών.

Αυτή τη φορά μια πνοή τρέλας διέσχισε απ' άκρη σ' άκρη το καράβι. Οι γυναίκες γονάτιζαν στο κατάστρωμα, από διάφορες γωνιές έβγαιναν άντρες με αξύριστα γένια και πρησμένα μάτια, η συμμορία που σκανδάλιζε με τη γύμνια της από τα βάθη του μηχανοστασίου έριξε την καγκελόπορτα και τσίτσιδοι όπως ήταν πήραν να χορεύουν στους διαδρόμους του πλοίου και να ουρλιάζουν από χαρά.

Αυτή τη φορά, κανείς δεν ενοχλήθηκε. Κασόνια με μπουκάλια κρασιού και μπύρας έκαναν την εμφάνισή τους. Ήπιαν. Ακούγονταν τραγούδια εν χορώ και όλοι πηγαινοερχόντουσαν. Κανείς δεν παραπονιόταν για τα αγαθά που έπρεπε να χάσει. Σε κάθε διάδρομο, μπροστά από κάθε καμπίνα, υπήρχε αναβρασμός που ανανεωνόταν διαρκώς από άτομα που με τα χέρια απλωμένα πρόσφεραν ένα ποτήρι σαμπάνιας και χάρη σε αυτή αυξανόταν η χαρά της διάσωσης και ο θόρυβος των ανθρώπων αντηχούσε ολοένα και πιο δυνατά...

Ξαφνικά θυμήθηκα την Άννι. Κατευθύνθηκα τρέχοντας στην καμπίνα της. Βρισκόταν ακόμα εκεί, καθισμένη στην μια πλευρά της κουκέτας της μητέρας της. Μια παράξενη έκφραση απλωνόταν στο πρόσωπό της.

- Άννι! – της φώναξα – Άννι, Δεν με γνωρίζεις;

Δεν με κοίταξε. Γελώντας με ένα αχνό, παιδικό χαμόγελο, είπε:

- Δεν θέλω να φάω. Δεν θέλω σου λέω.

Τότε κατάλαβα. Της είχε στρίψει.

Απ' έξω βούιζαν δυνατά οι έλικες των πρώτων αεροπλάνων που έφευγαν φορτωμένα με τους διασωθέντες.

- Άννι, της ξαναφώναξα. Άννι, δεν με γνωρίζεις;

Κι εκείνη επανέλαβε:

- Δεν θέλω σου είπα.

Κάθισα εκεί στην άκρη της κουκέτας και έμεινα μαζί της ώσπου ήρθαν να μας πάρουν.

Κατεβήκαμε με μια σκαλίτσα σε μια βάρκα. Εγώ πήγαινα μαζί με την κοπέλα μου σαν νεκρός. Ένα υδροπλάνο μας πλησίασε. Η Άννι δεν είχε βγάλει άχνα. Έπιασα το κρύο χέρι της. Εκείνη, η μητέρα της κι εγώ ανεβήκαμε στο αεροπλάνο με τη βοήθεια ενός μηχανικού. Τότε, η μητέρα της, όταν είχαμε πια καθίσει, μου είπε χαμηλόφωνα:

- Ξέρετε, πάντα ήταν άρρωστη. Πάντα.

Εκείνη τη στιγμή κατάλαβα ότι ο γιατρός του πλοίου δεν μου είχε πει ψέματα.

Παράρτημα 3 – Corpus συμφράσεων

	Πρωτότυπο	2012	2019	Πρωτότυπο	2012	2019
1	signo zodiacal		ζώδιο	ΕπιθΟ		Ο
2	caer (la tarde)	πέφτει το απόγευμα		ΟΡ	ΟΡ	
3	soplar (el viento)	φυσάει (ο άνεμος)	φυσάει (ο άνεμος)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
4	encogerse (el corazón)	σφίγγεται (η καρδιά μου)	σφίγγεται (η καρδιά μου)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
5	poterosa razón	σοβαρός λόγος	σοβαρός λόγος	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
6	fijar la atención		στρέφω την προσοχή (μου)	ΡΟ		ΡΟ
7	sobrevivir de catastrofe	επιζώντες καταστροφής	επιζώντες καταστροφής	ΡΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
8	humedad atmosférica	υγρασία της ατμόσφαιρας	υγρασία	ΟΕπιθ	ΟΟ	Ο
9	entrecerrar los ojos	μισοκλείνω τα βλέφαρα	μισοκλείνω τα βλέφαρα	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
10	abrir los ojos	ανοίγω τα μάτια	ανοίγω τα μάτια	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
11	edificio público	δημόσιο κτίριο	δημόσιο κτίριο	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
12	flamear (la bandera)	κυματίζει (η σημαία)	ανεμίζει (η σημαία)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
13	comunicarse una noticia	ανακοινώνω μια είδηση	μεταφέρω μια είδηση	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
14	levantar los ojos	σηκώνω το βλέμμα	σηκώνω τα μάτια	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
15	tener importancia	δεν έχει ιδιαίτερη σημασία	δεν έχει σημασία	ΡΟ	Σύνθετη	ΡΟ
16	darse cuenta	αντιλαμβάνομαι	καταλαβαίνω	ΡΟ	Ρ	Ρ
17	levantar la voz	υψώνω τη φωνή	υψώνω τη φωνή	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
18	tener importancia	έχει σημασία	έχει σημασία	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
19	bocanada de humo	φυσάω καπνό	φυσάω καπνό	ΟΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
20	tren de carga	φορτηγό τρένο	εμπορικό τρένο	ΟΠΟ	ΟΟ	ΕπιθΟ
21	lucir (el sol)	λάμπει (ο ήλιος)	λάμπει (ο ήλιος)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
22	condenar a muerte	καταδικασμένος σε θάνατος	καταδικασμένος σε θάνατο	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
23	cielo resplandeciente	ξάστερος ουρανός	ξάστερος ουρανός	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
24	cogerse del brazo	κρέμομαι από τα χείλη	πιάνω από το χέρι	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
25	saltarse la tapa de los sesos	τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα	τινάζω τα μυαλά μου στον	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη

			αέρα			
26	cheque sin fondo	ακάλυπτη επιταγή	ακάλυπτη επιταγή	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
27	interesarse violentamente	μ' ενδιαφέρει ιδιαίτερα	μ' ενδιαφέρει διακαώς	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
28	enviar a la cárcel	στέλνω φυλακή	στέλνω φυλακή	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
29	tener la secreta esperanza	τρέφω κρυφά την ελπίδα	έχω την κρυφή ελπίδα	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτ ή	Αλυσιδωτ ή
30	caer a la cama	πέφτω στο κρεβάτι	πέφτω στο κρεβάτι	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
31	caer del sol	δύει (ο ήλιος)	δύση του ήλιου	ΡΠΟ	ΟΡ	ΟΟ
32	en lances de amor	ερωτικές υποθέσεις	υποθέσεις του έρωτα	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΟΟ
33	hijo primogénito	πρωτότοκος γιος	πρωτότοκος γιος	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
34	dirigir atención	στρέφω την προσοχή μου	στρέφω την προσοχή μου	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
35	hombre de honor	καθωσπρέπει κύριος	καθωσπρέπει κύριος	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
36	llevar por el buen camino	φέρνω στον ίσιο δρόμο	βάζω στον ίσιο δρόμο	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη
37	distraer la atención	κουράζω	αποσπώ την προσοχή	ΡΟ	Ρ	ΡΟ
38	adquirir el sentido	παίρνω μια γεύση	καταλαβαίνω	ΡΟ	ΡΟ	Ρ
39	ponerse de pie	πετάγομαι επάνω	πετάγομαι όρθιος	ΡΠΟ	ΡΕπιρ	ΡΕπιθ
40	estirar el brazo	απλώνω το χέρι	σηκώνω το χέρι	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
41	caer atónito	πέφτω αποσβολωμένος	πέφτω κατατονικός	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
42	lanzar grito	βγάζω μια κραυγή	αφήνω μια κραυγή	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
43	descerrar balazos	πυροβολώ	πυροβολώ	ΡΟ	Ρ	Ρ
44	producir tumulto	υπάρχει αναστάτωση	προκαλώ αναταραχή	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
45	mantenerse apartado	μένω αμέτοχος	μένω στην άκρη	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΠΟ
46	preferir una blasfemia	ξεστομίζω βρισιά	βλαστημώ	ΡΟ	ΡΟ	Ρ
47	apagar el fuego	σβήνω τη φωτιά	σβήνω τη φωτιά	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
48	apagar el incendio	σβήνω τη φωτιά	σβήνω τη φωτιά	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
49	encerrar en calabozo	κλείνω στο μπαλαούρο	κλείνω στο μπαλαούρο	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
50	poner en práctica	κάνω πράξη	πραγματοποιώ	ΡΠΟ	ΡΟ	Ρ
51	dignidad menoscabada	πληγωμένη αξιοπρέπεια	πληγωμένη υπερηφάνεια	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
52	tener a seguridad	είμαι πεπεισμένος	είμαι βέβαιος	ΡΟ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ

53	llenar el vacio	γεμίζω τις άδειες ώρες	γεμίζω τον ελεύθερο χρόνο μου	ΡΟ	Σύνθετη	Σύνθετη
54	riguroso turno	εκτελώ βάρδια	σχολαστική σπουδή	ΕπιθΟ	ΡΟ	ΕπιθΟ
55	consultorio del médico	ιατρείο	ιατρείο	ΟΠΟ	Ο	Ο
56	primeros auxilios	πρώτες βοήθειες	πρώτες βοήθειες	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
57	uso externo	εξωτερική χρήση	χρήση εξωτερική	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΟΕπιθ
58	guardar silencio	δεν μιλάω	διατηρώ τη σιωπή μου	ΡΟ	Ρ	ΡΟ
59	uso externo	εξωτερική χρήση	χρήση εξωτερική	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΟΕπιθ
60	dedicar tiempo	αφοσιώνομαι	αφιερώνω το χρόνο μου	ΡΟ	Ρ	ΡΟ
61	el caminar del tiempo	αίσθηση του χρόνου	αίσθηση του χρόνου	ΡΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
62	casco de la nave	κύτος του πλοίου	κύτος του πλοίου	ΟΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
63	sopesar la probabilidad	μπορώ	ζυγίζω τις πιθανότητες	ΡΟ	Ρ	ΡΟ
64	miembro honorario	επίτιμο μέλος	επίτιμο μέλος	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
65	rencor profundo	φουντώνει (η οργή)	βαθύ μίσος	ΟΕπιθ	ΟΡ	ΕπιθΟ
66	carecer de importancia	στερούμαι σημασίας	στερούμαι σημασίας	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
67	carecer de conocimientos científicos	δεν διαθέτω επιστημονικές γνώσεις	στερούμαι επιστημονικών γνώσεων	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή ή	Αλυσιδωτή ή
68	poner en marcha	εφαρμόζω	μπαίνει σε εφαρμογή	ΡΠΟ	Ρ	ΡΠΟ
69	dar por hecho	θεωρώ δεδομένο	παίρνω ως δεδομένο	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΠΟ
70	adquirir los derechos	εξασφαλίζω τα δικαιώματα	αποκτώ τα δικαιώματα	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
71	llegar a la conclusión	καταλήγω στο συμπέρασμα	φτάνω στο συμπέρασμα	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
72	intercambiar impresiones	ανταλλάσσω απόψεις	ανταλλάσσω απόψεις	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
73	llegar tarde			ΡΕπιρ		
74	formar parte		αποτελώ μέρος	ΡΟ		ΡΟ
75	sufrir pérdida	χάνω	χάνω	ΡΟ	Ρ	Ρ
76	advertencia seria	ταρακουνώ	σοβαρή προειδοποίηση	ΟΕπιθ	Ρ	ΕπιθΟ
77	sentido común	κοινή λογική	κοινή λογική	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
78	dar mi palabra de honor	δίνω το λόγο της τιμής μου	δίνω το λόγο της τιμής μου	Αλυσιδωτή	Αλυσιδωτή ή	Αλυσιδωτή ή
79	llorar desconsoladamente	κλαίω απαρνηγόρητος	βάζω τα κλάματα απαρνηγόρητος	ΡΕπιρ	ΡΕπιθ	Σύνθετη

80	hacer caso	δε δίνω σημασία	δε δίνω σημασία	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
81	amplio círculo	πολυάριθμοι υποστηρικτές	υποστηρικτές	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	Ο
82	decir textualmente	λέω επί λέξει	λέω κυριολεκτικά	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
83	tomar de los pies	παίρνω σηκωτό		ΡΠΟ	ΡΕπιθ	
84	arrojar al agua	πετάω στη θάλασσα	πετάω στη θάλασσα	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
85	echar las cartas	ρίχνω τα χαρτιά	ρίχνω τα χαρτιά	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
86	llegar a la conclusión	καταλήγω στο συμπέρασμα	φτάνω στο συμπέρασμα	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
87	ponerse de pie	σηκώνομαι	σηκώνομαι όρθιος	ΡΠΟ	Ρ	ΡΕπιθ
88	negar terminantemente	αρνούμαι κατηγορηματικά	αρνούμαι κατηγορηματικά	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
89	hacer una colecta			ΡΟ		
90	lanzar un grito de alegría	βγάζω μια κραυγή χαράς	αφήνω μια κραυγή χαράς	Αλυσιδωτή	Σύνθετη	Σύνθετη
91	mundo de los espíritus	κόσμος των πνευμάτων	κόσμος των πνευμάτων	ΟΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
92	pedir encarecidamente	ζητάω επιμόνως	ζητάω επίμονα	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
93	encerrar en calabozo	κλείνω στο μπαλαούρο	κλείνω στο μπαλαούρο	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
94	abrir la boca	ανοίγω το στόμα μου	ανοίγω το στόμα μου	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
95	vaticinar desgracias	προμαντεύω κακοτυχίες	προβλέπω καταστροφές	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
96	dar vida	ξυπνάω	πυροδοτώ	ΡΟ	Ρ	Ρ
97	tener conocimiento	γνωρίζω	γνωρίζω	ΡΟ	Ρ	Ρ
98	olfatear desgracias	μυρίζομαι συμφορές	μυρίζομαι συμφορές	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
99	chillar histericamente	στριγγλίζω υστερικά	ουρλιάζω υστερικά	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
100	ataque de nervios	νευρική κρίση	νευρική κρίση	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
101	acribillar a miradas	καρφώνω το βλέμμα	βομβαρδίζω με ματιές	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
102	olvidar por completo	ξεχνάω εντελώς	ξεχνάω εντελώς	ΡΠΟ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
103	dedicarse empeñosamente	αφοσιώνομαι με ζήλο	αφιερώνομαι με ζέση	ΡΕπιρ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
104	defensa débil	κάμπτονται (οι αντιστάσεις)	Σύνθετη	ΟΕπιθ	ΟΡ	ΟΡ
105	descifrar el misterio	αποκρυπτογραφώ το μυστήριο	αποκρυπτογραφώ το μυστήριο	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
106	primeros auxilios	πρώτες βοήθειες	ιατρείο	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ	
107	abismo profundo	βαθιά άβυσσος	βαθιά άβυσσος	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ

108	sentirse deprimido	νιώθω ένα πλάκωμα	αισθάνομαι άκεφος	ΡΕπιθ	ΡΟ	ΡΕπιθ
109	amenaza de muerte	θανάσιμη απειλή	θανάσιμη απειλή	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
110	suspender sobre la cabeza		επικρέμεται πάνω από το κεφάλι	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
111	dar razón	δικαιώνω	δικαιώνω	ΡΟ	Ρ	Ρ
112	tener reparos	δε διστάζω	δεν έχω αντίρρηση	ΡΟ	Ρ	ΡΟ
113	quedarse atónito	κοιτάζω σαν χάννος	μένω με το στόμα ανοιχτό	ΡΕπιθ	Σύνθετη	Σύνθετη
114	causar la impresión	προκαλώ εντύπωση	προκαλώ εντύπωση	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
115	trastorno mental	νοητική διαταραχή	διανοητική διαταραχή	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
116	puede de la nave	κατάστρωμα του πλοίου	κατάστρωμα του πλοίου	ΟΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
117	respirar aliviado	ανασαίνω ανακουφισμένος	ανασαίνω ανακουφισμένος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
118	respirar aliviado		ανασαίνω ανακουφισμένος	ΡΕπιθ		ΡΕπιθ
119	trastorno mental		διανοητική διαταραχή	ΟΕπιθ		ΕπιθΟ
120	ojo de buey	φινιστρίνι	φινιστρίνι	ΟΠΟ	Ο	Ο
121	perder la noción del tiempo	χάνω την αίσθηση του χρόνου	χάνω την αίσθηση του χρόνου	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη
122	primeros auxilios	πρώτες βοήθειες	ιατρείο	ΟΕπιθ	ΟΟ	Ο
123	crecer desmesuradamente			ΡΕπιρ		
124	ojo de buey	φινιστρίνι	φινιστρίνι	ΟΠΟ	Ο	Ο
125	pedir explicaciones	ζητώ εξηγήσεις	ζητώ εξηγήσεις	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
126	dar mi palabra	δίνω το λόγο μου	δίνω το λόγο μου	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
127	no decirse una palabra	δε λέω κουβέντα	δε λέω λέξη	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
128	tener cuidado	προσέχω	προσέχω	ΡΟ	Ρ	Ρ
129	buen aspecto	υγιής όψη	καλή όψη	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
130	inventar historias	επινοώ ιστορίες	επινοώ ιστορίες	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
131	pasar a segundo plano	περνάω σε δεύτερη μοίρα	περνάω σε δεύτερη μοίρα	Σύνθετη	Σύνθετη	Σύνθετη
132	mirada distraída	αφηρημένο βλέμμα	αφηρημένη ματιά	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
133	repiquetear (la campana)	χτυπάει ο κώδωνας κινδύνου	χτυπάει ο κώδωνας κινδύνου	ΟΡ	Σύνθετη	Σύνθετη
134	detener las máquinas	σταματάει (η μηχανή)	σβήνει (η μηχανή)	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ

135	chaleco salvavidas	σωσίβιο γιλέκο	σωσίβιο	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	Ο
136	chaleco salvavidas	σωσίβιο γιλέκο	σωσίβιο	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	Ο
137	voz baja	χαμηλόφωνα	σιγανή φωνή	ΟΕπιθ	Επιρ	ΟΕπιθ
138	agravar el desequilibrio			ΡΟ		
139	voz alta	δυνατή φωνή	δυνατή φωνή	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
140	tener miedo	φοβάμαι	φοβάμαι	ΡΟ	Ρ	Ρ
141	tener miedo	φοβάμαι	φοβάμαι	ΡΟ	Ρ	Ρ
142	confirmar los presagios	επιβεβαιώνω τις προφητείες	εκπληρώνω τις προβλέψεις	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
143	encerrar en calabozo	κλείνω στο μπαλαούρο	κλείνω στο μπαλαούρο	ΡΠΟ	ΡΠΟ	ΡΠΟ
144	cruzar de brazos	σταυρώνω τα χέρια	σταυρώνω τα μπράτσα	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
145	cerrar el pico	το ράβω	κλείνω το στόμα	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
146	tener razón	έχω δίκιο	έχω δίκιο	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
147	rebasar la medida	ξεπερνάω τα όρια	ξεπερνάω τα όρια	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
148	ir al garete	πάω χαμένος	πάω χαμένος	Σύνθετη	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
149	voz baja	σιγανά	χαμηλόφωνα	ΟΕπιθ	Επιρ	Επιρ
150	protección divina	βοήθεια του Θεού	θεική προστασία	ΟΕπιθ	ΟΟ	ΕπιθΟ
151	hombre piadoso	άνθρωπος θεοφοβούμενος	ευσεβής κύριος	ΟΕπιθ	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ
152	pedir cuentas	ζητάω το λόγο	ζητάω το λόγο	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
153	causar la impresión	δίνω την εντύπωση	δίνω την εντύπωση	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
154	compartimiento de máquinas	μηχανοστάσιο	μηχανοστάσιο	ΟΠΟ	Ο	Ο
155	saltar los sesos	τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα	τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα	ΡΟ	Σύνθετη	ΡΟ
156	tener miedo	φοβάμαι	φοβάμαι	ΡΟ	Ρ	Ρ
157	pedir cuentas	ζητάω λογαριασμό	ζητάω τα ρέστα	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
158	reparar (la avería)	αποκαθίσταται (η βλάβη)	επιδιορθώνεται (η βλάβη)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
159	ponerse en libertad	αφήνομαι ελεύθερος	αφήνομαι ελεύθερος	ΡΠΟ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
160	ocupar un puesto	έχω μια θέση	έχω μια θέση	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
161	darse cuenta	καταλαβαίνω	καταλαβαίνω	ΡΟ	Ρ	Ρ
162	quedarse tranquilo	μένω ήσυχος	μένω ήσυχος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ

163	arrancar una sola palabra	παίρνω κουβέντα	αποσπώ λέξη	Σύνθετη	ΡΟ	ΡΟ
164	chaleco salvavidas	σωσίβιο γιλέκο	σωσίβιο	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	Ο
165	tener origen	έχω προέλευση	έχω τις ρίζες μου	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
166	navegar en buque	επιβαίνω στο πλοίο	ταξιδεύω με το πλοίο	ΡΠΟ	ΡΠΟ	
167	tomar té	παίρνω τσάι	πίνω τσάι	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
168	quitarse los guantes	βγάζω τα γάντια	βγάζω τα γάντια	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
169	quitarse los guantes	βγάζω τα γάντια	βγάζω τα γάντια	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
170	corto circuito	βραχυκύκλωμα	βραχυκύκλωμα	ΕπιθΟ	Ο	Ο
171	observar atónito	κοιτάω αποσβολωμένος	παρατηρώ κατάπληκτος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
172	presagar desgracias	προβλέπω κακοτυχίες	προβλέπω κακοτυχίες	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
173	pronunciar palabra	αρθρώνω λέξη	λέω κουβέντα	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
174	indemnizar al damnificado			ΡΠΟ		
175	mirada clínica	κυνικό βλέμμα	κυνική ματιά	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
176	dar término	βάζω τέλος	βάζω τέλος	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
177	tener fuerzas físicas	διαθέτω τη μυϊκή δύναμη	διαθέτω τη μυϊκή δύναμη	Αλυσιδωτή	Σύνθετη	Σύνθετη
178	ropa blanca	νεωτερισμοί	εσώρουχα	ΟΕπιθ	Ο	Ο
179	permanecer inmóviles	μένω ασάλευτος	παραμένω ακίνητος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
180	cúpula del cielo	ουράνιος θόλος	ουράνιος θόλος	ΟΠΟ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
181	ulular (el viento)	ουρλιάζει (ο άνεμος)	ουρλιάζει (ο άνεμος)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
182	soplar (el viento)	φυσάει	φυσάει (ο άνεμος)	ΟΡ	Ρ	ΟΡ
183	darse cuenta	καταλαβαίνω	καταλαβαίνω	ΡΟ	Ρ	Ρ
184	bóveda celeste	ουράνιος θόλος	ουράνιος θόλος	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
185	mantenrse inalterable	παραμένω αμετάβλητος	παραμένω αμετάβλητος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
186	encomendar al diavolo			ΡΟ		
187	asomarse a un peligro	έρχομαι αντιμέτωπος με τον κίνδυνο	έρχομαι αντιμέτωπος με τον κίνδυνο	ΡΠΟ	Σύνθετη	Σύνθετη
188	tener la impresión	αισθάνομαι έτοιμος	έχω την εντύπωση	ΡΟ	ΡΕπιθ	ΡΟ
189	tremendo esfuerzo	υπεράνθρωπη προσπάθεια	τεράστια προσπάθεια	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
190	sobreponerse al miedo	νικώ το φόβο	παραμερίζω το φόβο	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ

191	convesar animadamente	συζητώ ζωηρά	συζητώ ζωηρά	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ	ΡΕπιρ
192	predicar el sermón	αναγγέλω μήνυμα	κηρύττω το λόγο	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
193	predicar el sermón	αναγγέλω μήνυμα	κηρύττω το λόγο	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
194	descerrajar un balazo	αυτοπυροβολούμαι	αυτοπυροβολούμαι	ΡΟ	Ρ	Ρ
195	lengua estropajosa		μπερδεμένη γλώσσα	ΟΕπιθ		ΕπιθΟ
196	corriente de aire	ρεύμα αέρα	ρεύμα αέρα	ΟΠΟ	ΟΟ	ΟΟ
197	ligar el destino con	ενώνω τη μοίρα μου	ενώνω τη μοίρα μου	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
198	concéntricos círculos	ομόκεντροι κύκλοι	ομόκεντροι κύκλοι	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	ΕπιθΟ
199	movimiento sísmico		σεισμική δραστηριότητα	ΟΕπιθ		ΕπιθΟ
200	acaecer desgracias	με βρίσκουν συμφορές	με βρίσκουν δεινά	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
201	cometer la imprudencia	κάνω το λάθος να	διαπράττω την απερισκεψία	ΡΟ	ΡΟ	ΡΟ
202	chaleco salvavidas	σωσίβιο γιλέκο	σωσίβιο	ΟΕπιθ	ΕπιθΟ	Ο
203	dulcificar el ánimo	μαλακώνω την καρδιά	ηρεμώ τα πνεύματα	ΟΕπιθ	ΡΟ	ΡΟ
204	soslayar el destino	ξεφεύγω από τη μοίρα	αποφεύγω τη μοίρα	ΡΟ	ΡΠΟ	ΡΟ
205	consumarse un crimen	διαπράττω έγκλημα	συμβαίνει (το έγκλημα)	ΡΟ	ΡΟ	ΟΡ
206	lucir (las estrellas)	λάμπουν (τ' αστέρια)	λάμπουν (τ' αστέρια)	ΟΡ	ΟΡ	ΟΡ
207	compartimiento de máquinas	μηχανοστάσιο	μηχανοστάσιο	ΟΠΟ	Ο	Ο
208	matar a balazos	πυροβολώ	πυροβολώ	ΡΟ	Ρ	Ρ
209	arrojarse a las aguas	πέφτω στη θάλασσα	ρίχνομαι στη θάλασσα	ΡΠΟ	ΡΟ	ΡΟ
210	defender vigorosamente	υπερασπίζομαι με σθεναρό τρόπο	υπερασπίζομαι σθεναρά	ΡΕπιρ	Σύνθετη	ΡΕπιρ
211	voz alta	υψηλοφώνως	δυνατά	ΟΕπιθ	Επιρ	Επιρ
212	permanecer inmóvil	κάθομαι ασάλευτος	παραμένω ακίνητος	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ	ΡΕπιθ
213	vista fija	καρφώνω το βλέμμα	καρφώνω το βλέμμα	ΟΕπιθ	ΡΟ	ΡΟ
214	fijar (la mirada)	καρφώνω το βλέμμα	καρφώνω το βλέμμα	ΟΡ	ΡΟ	ΡΟ
215	compartimiento de máquinas	μηχανοστάσιο	μηχανοστάσιο	ΟΠΟ	Ο	Ο
216	cometer desafueros		κάνω αίσχη	ΡΟ		ΡΟ
217	compartimiento de máquinas	μηχανοστάσιο	μηχανοστάσιο	ΟΠΟ	Ο	Ο
218	compartimiento de máquinas	μηχανοστάσιο	μηχανοστάσιο	ΟΠΟ	Ο	Ο

219	volverse loco	τρελαίνομαι	μου στρίβει	ΡΕπιθ	Ρ	Ρ
220	voz baja	χαμηλόφωνα	χαμηλόφωνα	ΟΕπιθ	Επιρ	Επιρ

* Τα κελιά που στον πίνακα έχουν μείνει κενά, δεν σημαίνει ότι η σύμφραση έχει μείνει αμετάφραστη, αλλά ότι έχει μεταφραστεί με τέτοιο τρόπο που δεν αφορά τη συγκεκριμένη μελέτη, δηλαδή με απλή πρόταση.